Henryk Makowski i Mieczysław Surzyński

SZKOŁA NA ORGANY

Część I
Rb. 2 netto

Część II
Rb. 3 netto

NAKŁAD I WŁASNOŚĆ WYDAWCÓW

Warszawa, Gebethner i Wolff ◎ Kraków, G. Gebethner i Spółka

FILJA W LUBLINIE.

Kraków, A. Piwarski i S-ka. — Lwów, Gubrynowicz i Syn, B. Połoniecki. — Poznań, M. Niemierkiewicz. — Wilno, W. Makowski, J. Zawadzki. — Kijów, L. Idzikowski. — Moskwa, A. Gutheil, J. H. Zimmermann. — Odessa, E. Ostrowski. — Petersburg, A. Johansen.

№ 343—11

Henryk Makowski i Mieczysław Surzyński

SZKOŁA NA ORGANY

Część I
Rb. 2 netto

Część II
Rb. 3 netto

NAKŁAD I WŁASNOŚĆ WYDAWCÓW
Warszawa, Gebethner i Wolff ◎ Kraków, G. Gebethner i Spółka
FILJA W LUBLINIE.
Kraków, A. Piwarski i S-ka. — Lwów, Gubrynowicz i Syn, B. Połoniecki. — Poznań, M. Niemierkiewicz. — Wilno, W. Makowski, J. Zawadzki. — Kijów, L. Idzikowski. — Moskwa, A. Gutheil, J. H. Zimmermann. — Odessa, E. Ostrowski. — Petersburg, A. Johansen.
№ 343—11

PRZEDMOWA.

Wobec braku u nas szkoły, zastosowanej do współczesnego rozwoju gry organowej, ukazanie się tego podręcznika daje możność uczącym się nabycia potrzebnych kwalifikacyi.

Do rozpoczęcia części pierwszej konieczne jest przynajmiej dwuletnie przygotowanie fortepianowe.

Po skończeniu części pierwszej zaczynają się ćwiczenia z pedałem. Tak pierwsza, jak i druga część, zawiera różnorodny materyał, odnoszący się już to do rozwinięcia gry na manuale, już to do nabycia wprawy w grze pedałowej i w łączeniu wszystkich manuałów i pedału.

Przy ćwiczeniach i preludyach nie podawaliśmy regestrów, czyli głosów organowych, zastępując je znakami dynamicznemi: *ff. f. mf. p. pp.*, gdyż niewielka liczba większych u nas organów i względy akustyczne w różnych rozmiarów kościołach rzadko pozwalają skorzystać z oznaczonych regestrów. Wiedzieć głównie trzeba, że normalny dźwięk wydaje ośmiostopowa piszczałka, więc Pryncypał 8′. Flet 8′. i t. p.

O oktawę niżej brzmi 16 stopowa piszczałka: Burdon 16′, lub pedałowy Subbas 16′ i t. p.

O oktawę wyżej od 8′ brzmi piszczałka 4′, Flet 4′, Oktawa 4′.

Tak 16′ jak 4′ rejestry służą do stosownego zabarwienia normalnych rejestrów 8′. Innych dodatkowych rejestrów, jak n. p. Fletów 2′, kwint, miksturi t. p., Puzonów 16′. 32′. w pedale—używa się po wyczerpaniu 8′. 4′. 16′. głosów przy fortissimo. Łączenie zaś 8′. 16′. lub 8′. 16′. i 4′. głosów, naśladujących flety, klarnety, oboje, trąbki lub smyczkowe instrumenta, zależy od charakteru kompozycyi, wymagającej bądź to ponurego kolorytu i nastroju, bądź też jaskrawych barw.

Zresztą do podanych znaków dynamicznych takich można używać rejestrów:

ff= wszystkie rejestry, *f*= wszystkie rejestry bez mikstur, *mf*= Pryncypał 8′. Oktawa 4′, albo wszystkie rejestry manuału II. *p* = kilka łagodnych 8′ głosów, *pp*= Salicyonał sam, lub z Dolce 4′. Pedał stosownie do manuału: przy *pp*. wystarczy Subbas 16′. przy *p*. Subbas i połączenie z manuałem.

Nadto trzeba pamiętać, że najdźwięczniejszy rejestr solowy nuży, użyty przez dłuższy czas, więc dla rozmaitości zaleca się odmiana rejestrów. Przy towarzyszeniu do śpiewu nigdy akompaniament nie powinien zagłuszać śpiewu.

Inne szczegółowe wskazówki i uwagi znajdzie uczeń w poszczególnych rozdziałach.

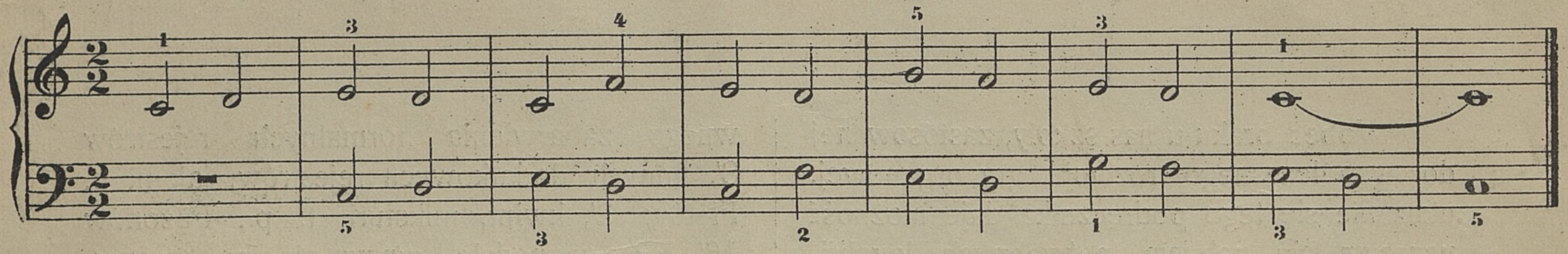
Autorom, którzy naszą pracę swojemi cennemi utworami wesprzeć i dopełnić raczyli, składamy przy tej sposobności wyrazy szczerej wdzięczności.

Henryk Makowski
i Mieczysław Surzyński.

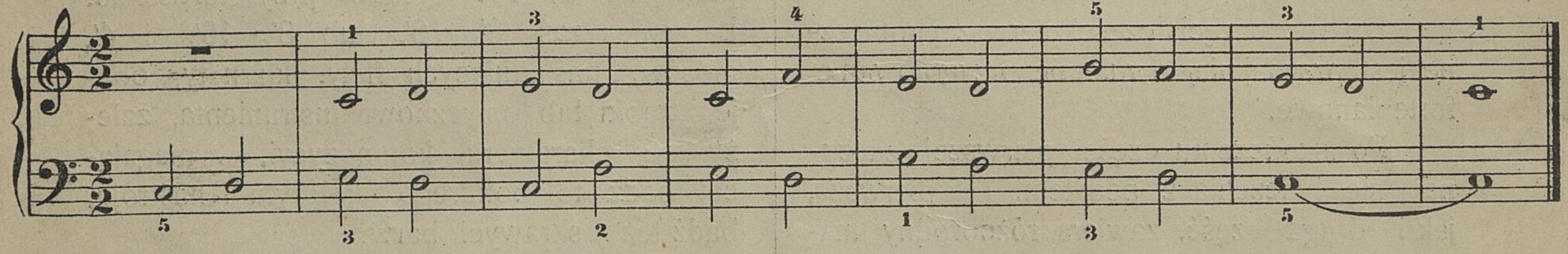
I. ĆWICZENIA DWUGŁOSOWE.

1) OBIEDWIE RĘCE W JEDNAKOWEJ POZYCYI.

1. H. M

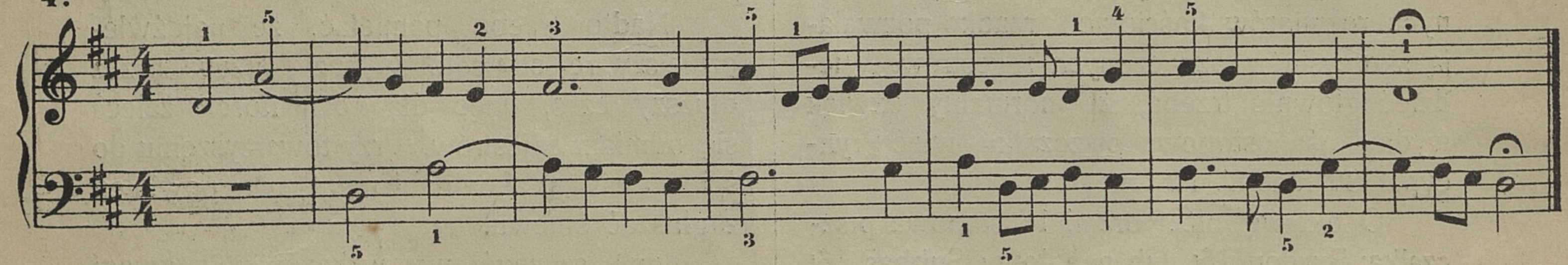
2. H. M.

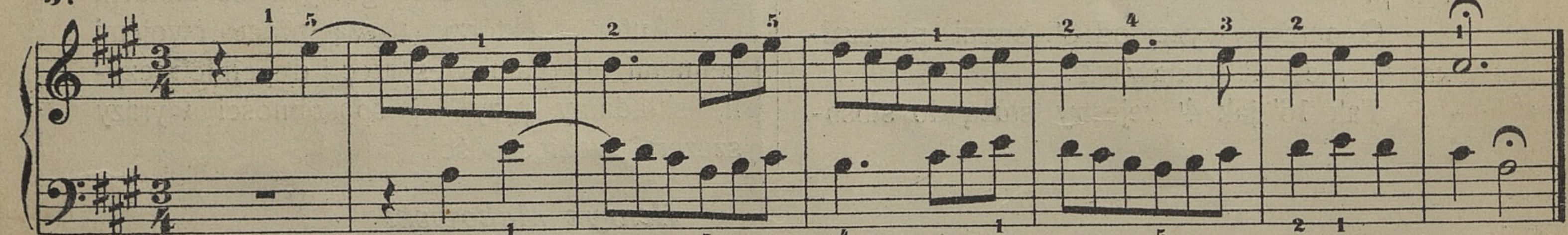
3. J. Furmanik.

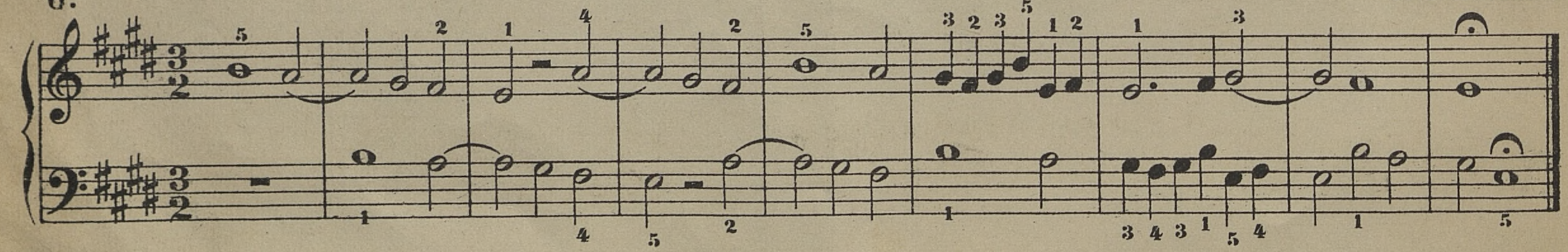
4. J. Furmanik.

5. J. Furmanik.

6. J. Furmanik.

Lit. i F. Konarzewski i I. Mękarski w Warszawie, Nowy-Świat 47.

2) OBIEDWIE RĘCE W RÓŻNYCH POZYCJACH.

7. J. Furmanik.

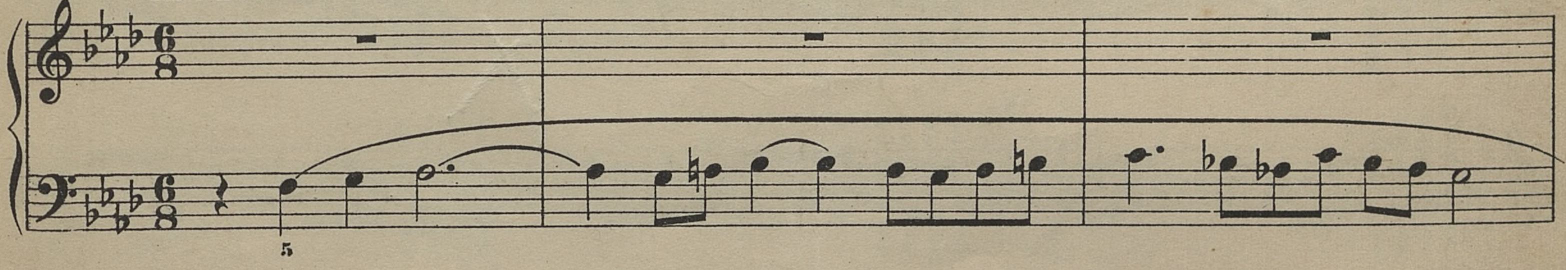
8. J. Furmanik.

9. J. Furmanik.

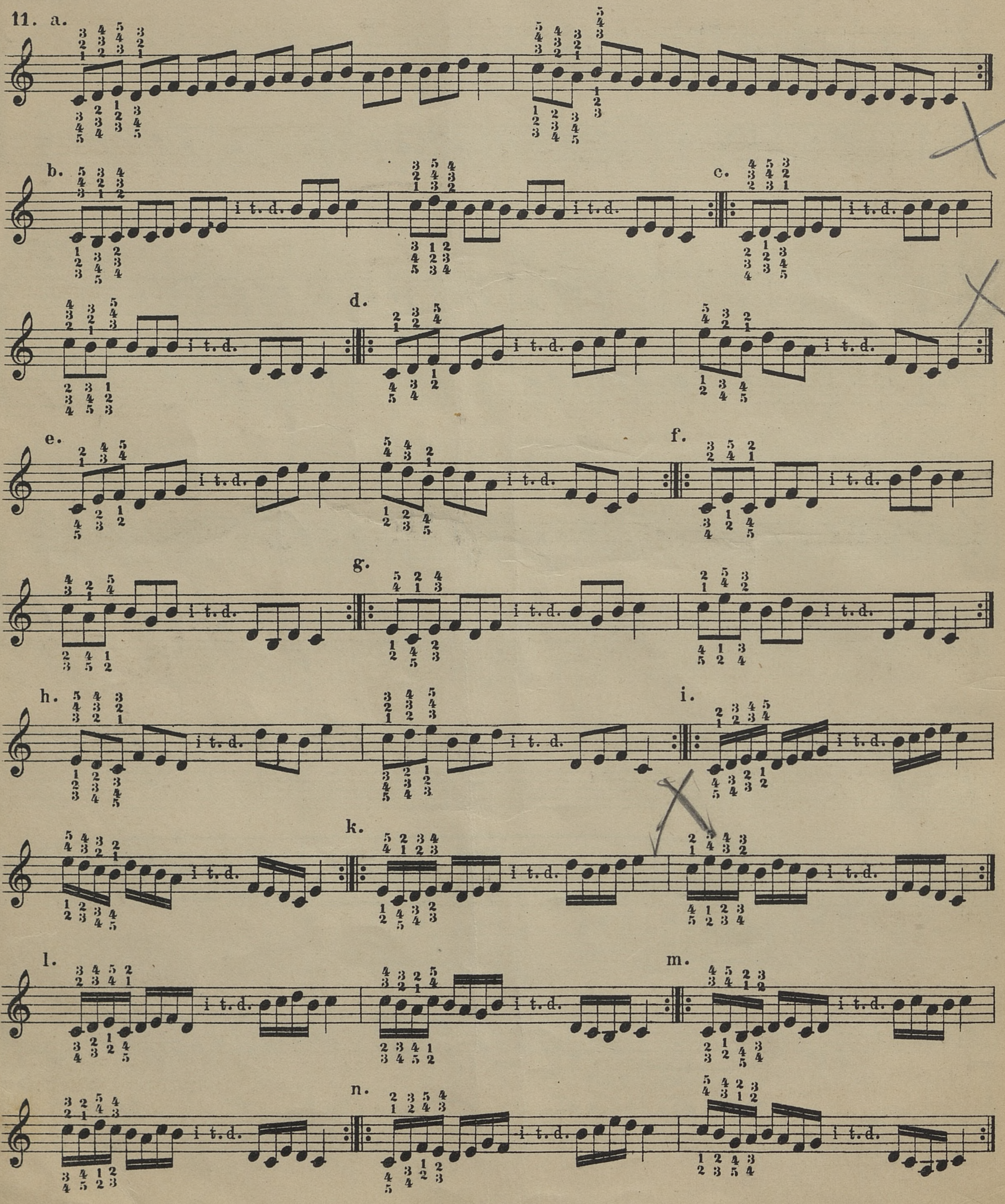
10. **Moderato.** J. S. Bach.

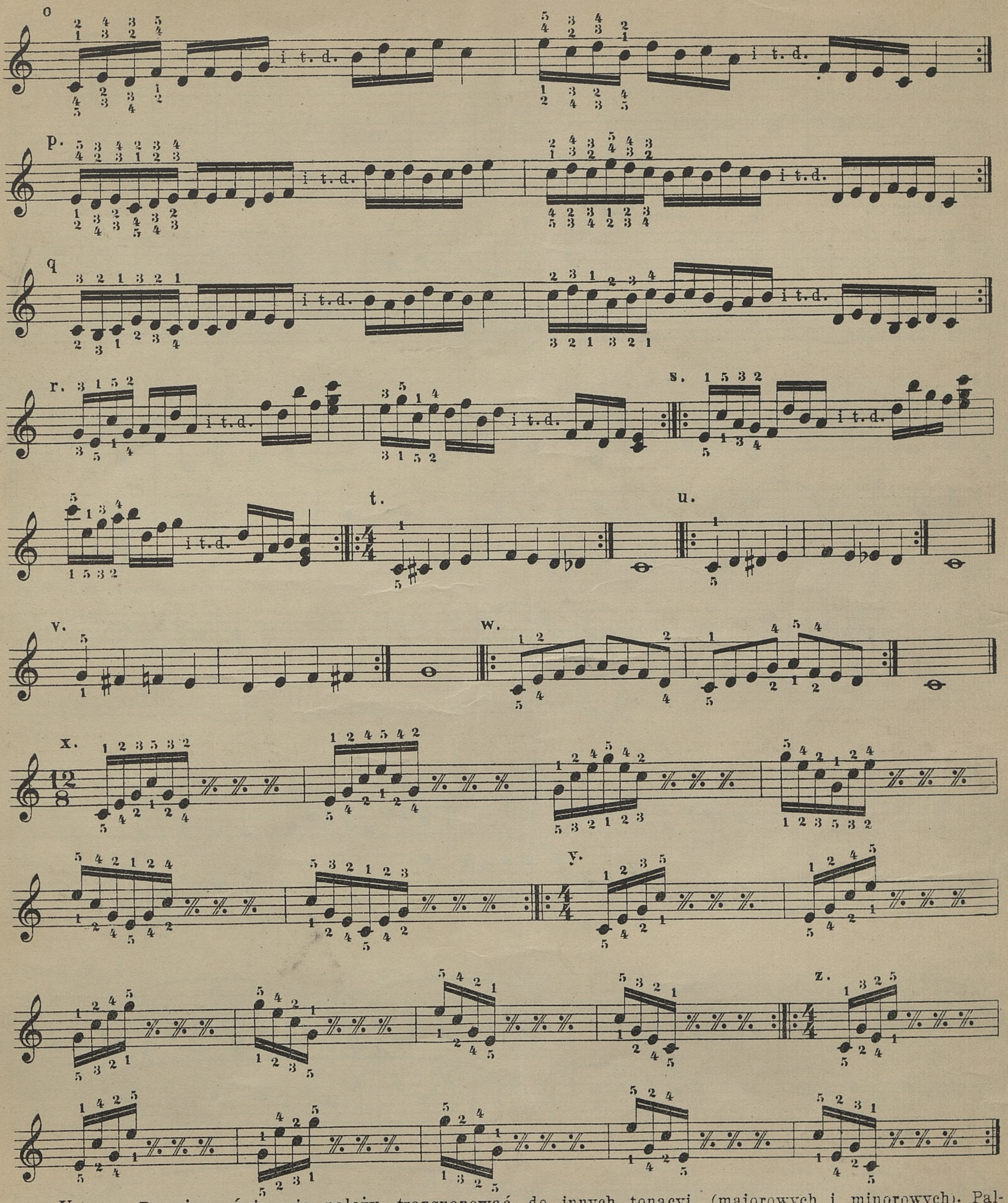

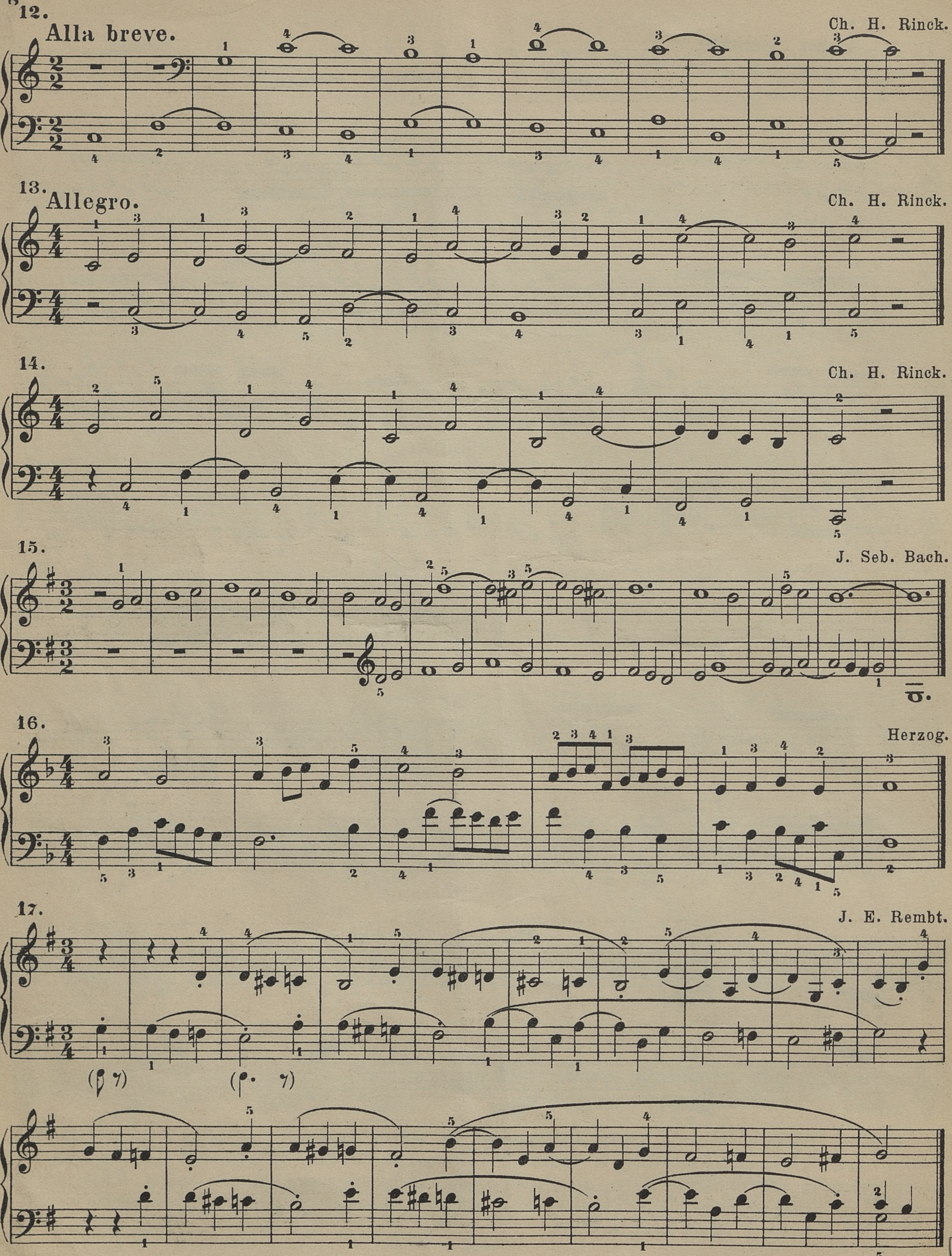
3) ROZSZERZANIE I ŚCIĄGANIE RĘKI.

ĆWICZENIA PRZYGOTOWAWCZE. Lewa ręka gra to samo oktawą niżej, co prawa. Cyfry, umieszczone nad nutami, odnoszą się do prawej ręki; cyfry zaś, umieszczone pod nutami, odnoszą się do lewej. Grać z początku przez jedną oktawę, a później przez dwie.

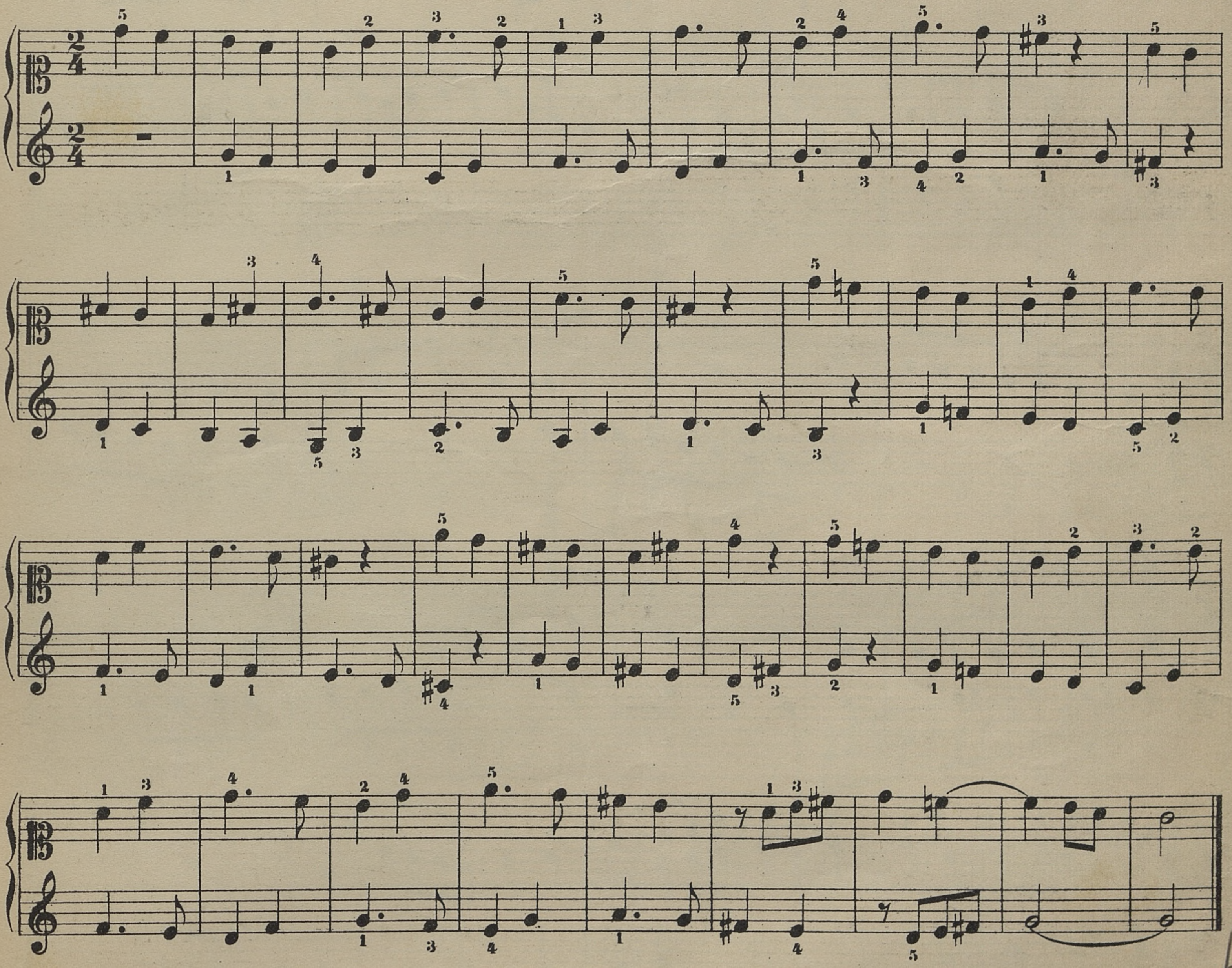
Uwaga. Powyższe ćwiczenia należy transponować do innych tonacyi (majorowych i minorowych). Palcowanie przy transpozycyi pozostaje to samo, co i w tonacyi C-dur. Wyjątek pod tym względem stanowią ćwiczenia pod literami: **x**, **y**, **z**. Ponieważ w uczniu, przystępującym do naszej szkoły, przypuszczamy już umiejętność grania na fortepianie w zakresie elementarnym, przeto nie podajemy tu palcowania tych ćwiczeń w innych tonacjach.

12.
Alla breve.
Ch. H. Rinck.
13.
Allegro.
Ch. H. Rinck.
14.
Ch. H. Rinck.
15.
J. Seb. Bach.
16.
Herzog.
17.
J. E. Rembt.

18. A. G. Ritter.

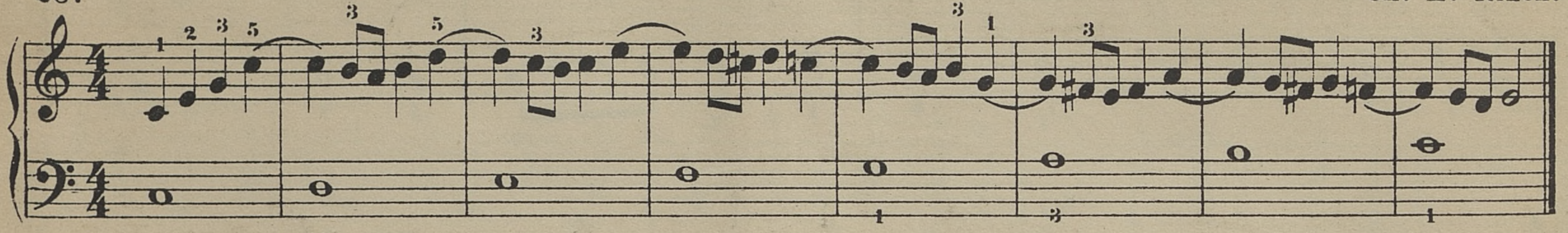
19. Kanon w dolnej kwincie. (Można grać na dwóch klawiaturach.) A. Bertalotti.

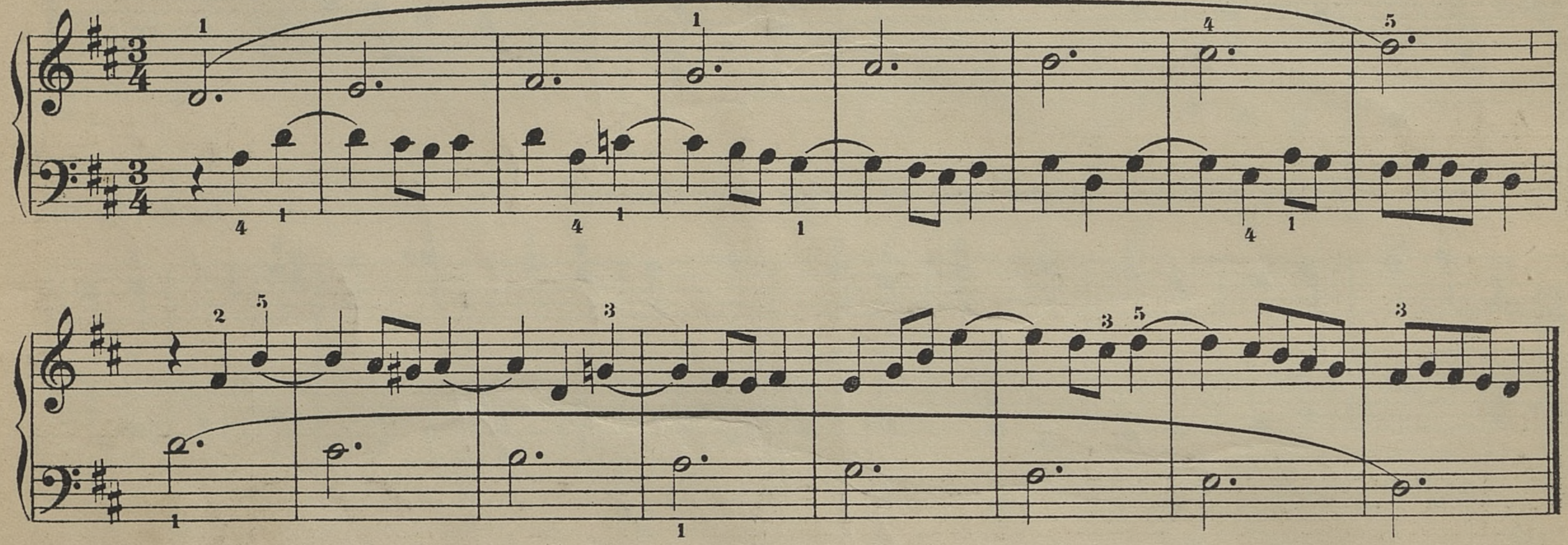
4) PODKŁADANIE I PRZEKŁADANIE PALCÓW.

Tu należy powtórzyć wszystkie gamy majorowe i minorowe (harmoniczne i melodyjne,) oraz gamy chromatyczne i arpeggia.

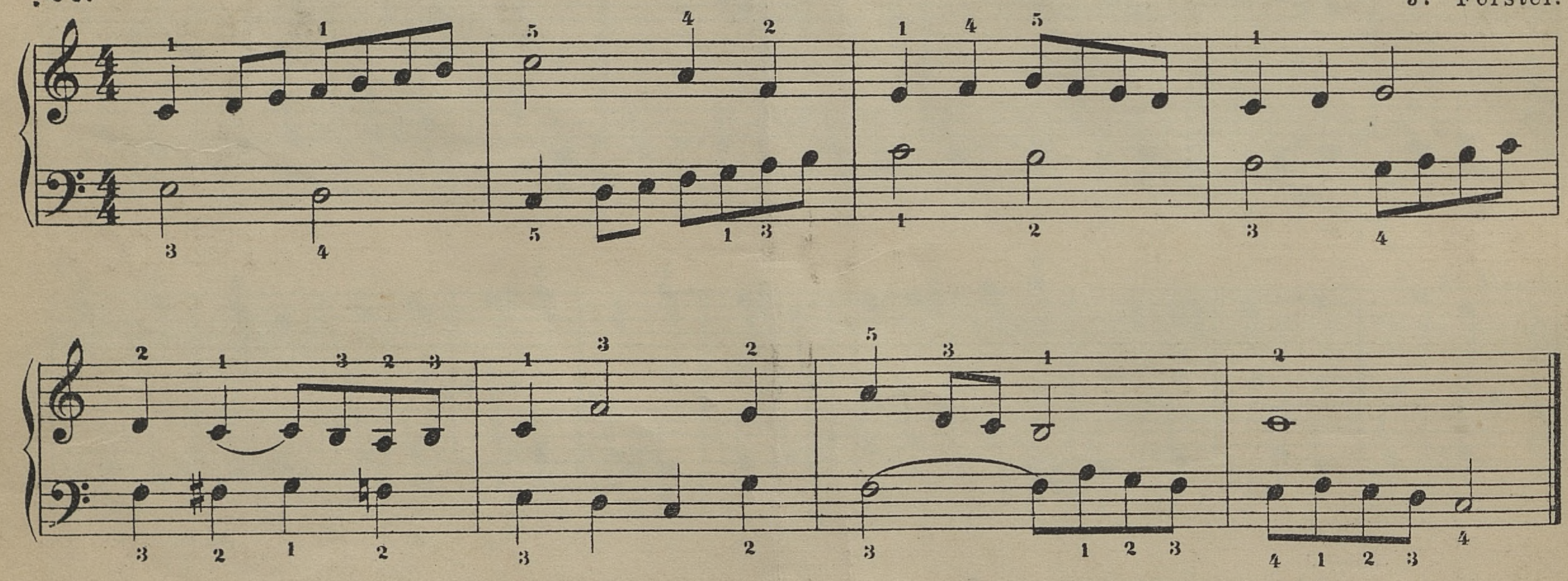
20. Ch. H. Rinck.

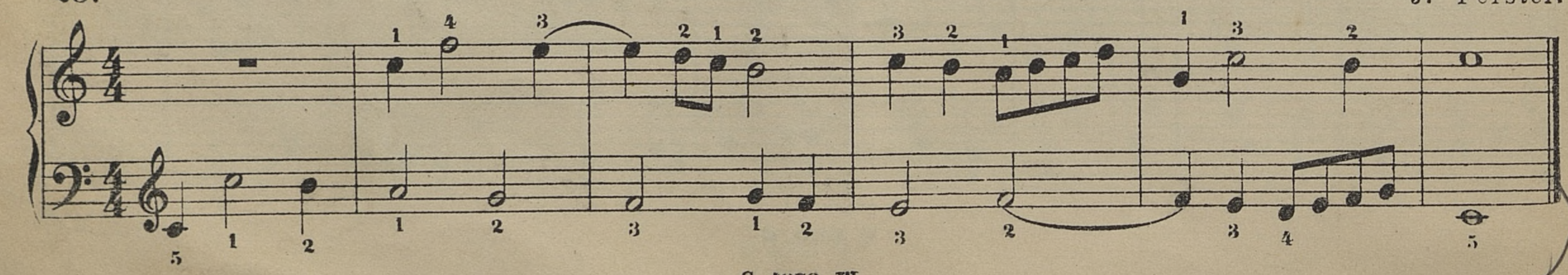
21. **Moderato.** Mocne głosy. Na dwie klawiatury. Ch. H. Rinck.

22. J. Förster.

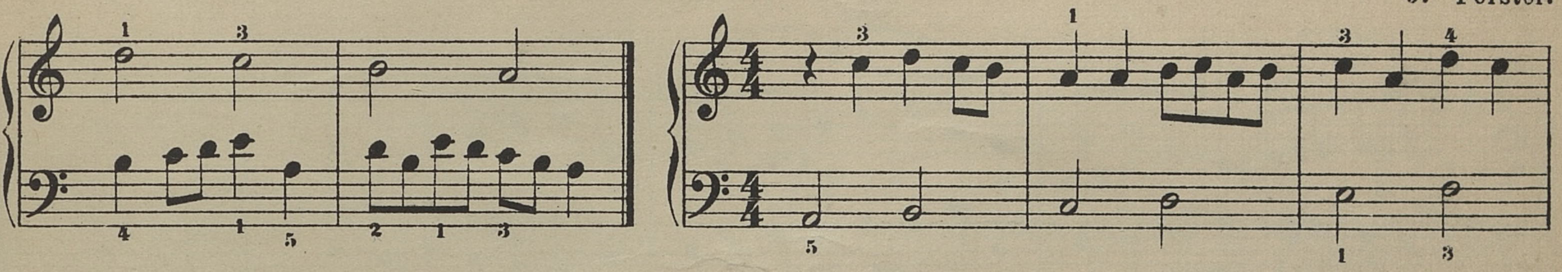
23. J. Förster.

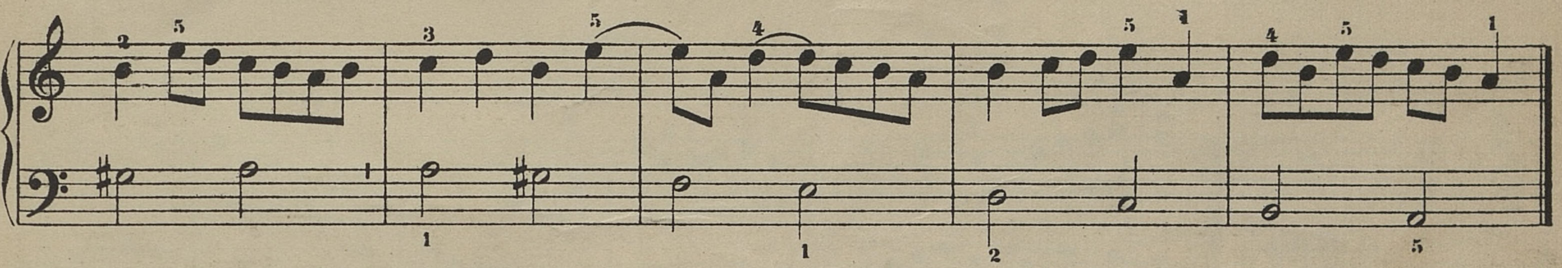

24. J. Förster.

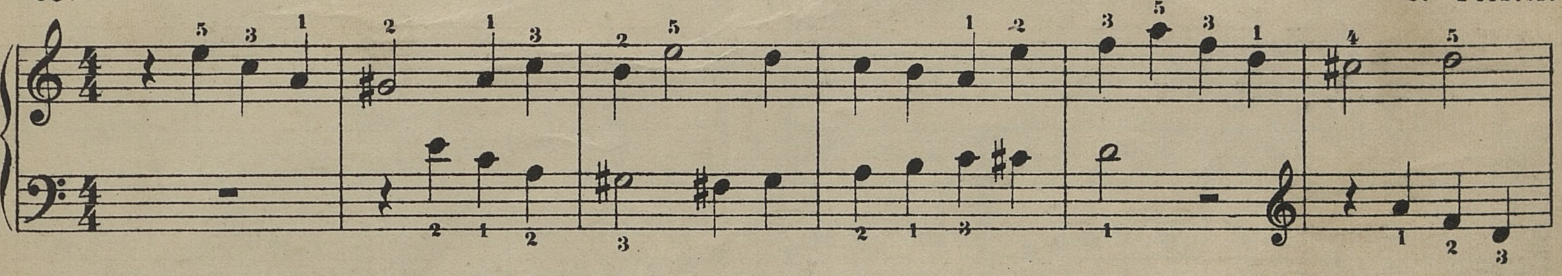

25. J. Förster.

26. J. Förster.

27. Moderato. A. Mühling.

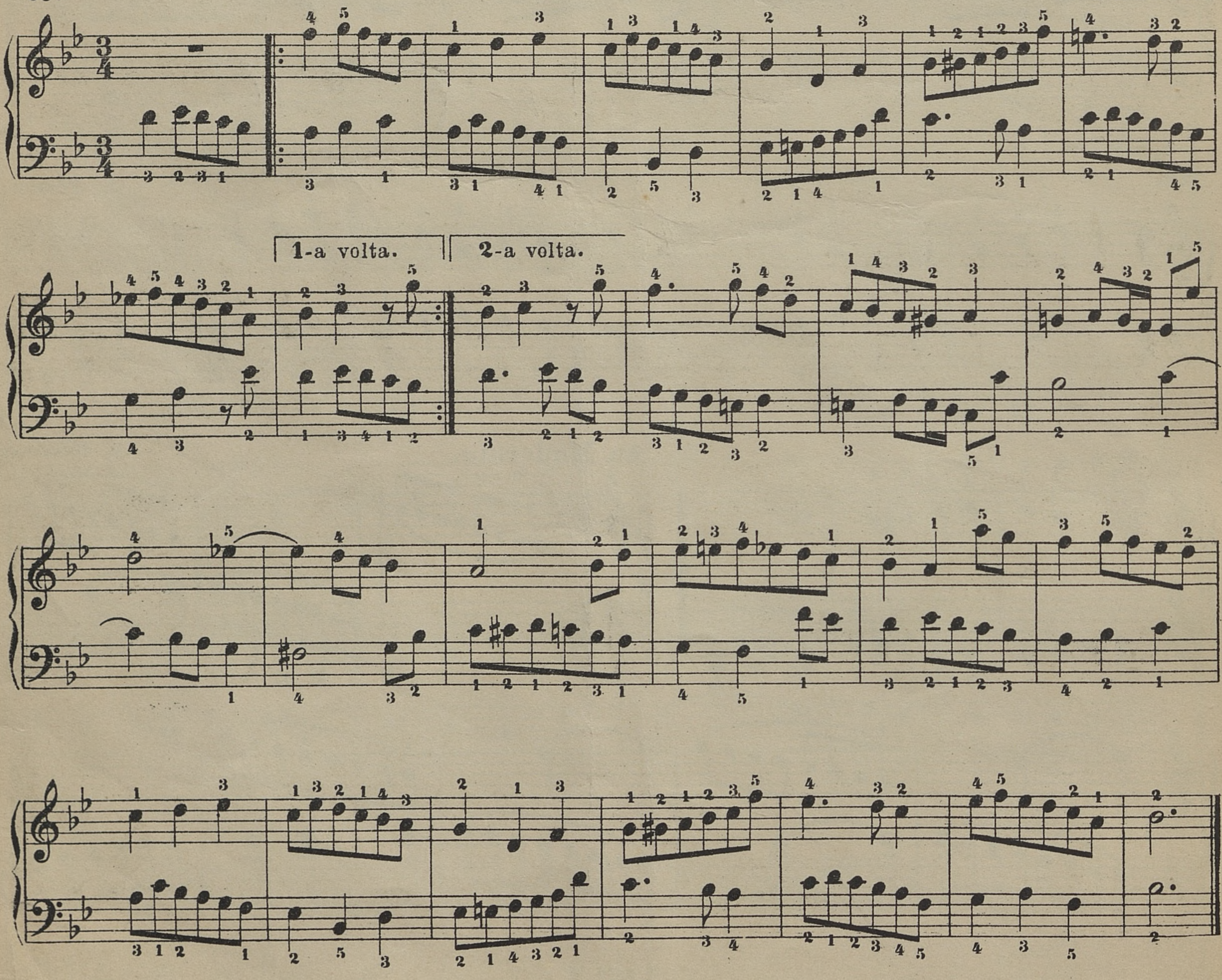
28.

G. Jos. Vogler.

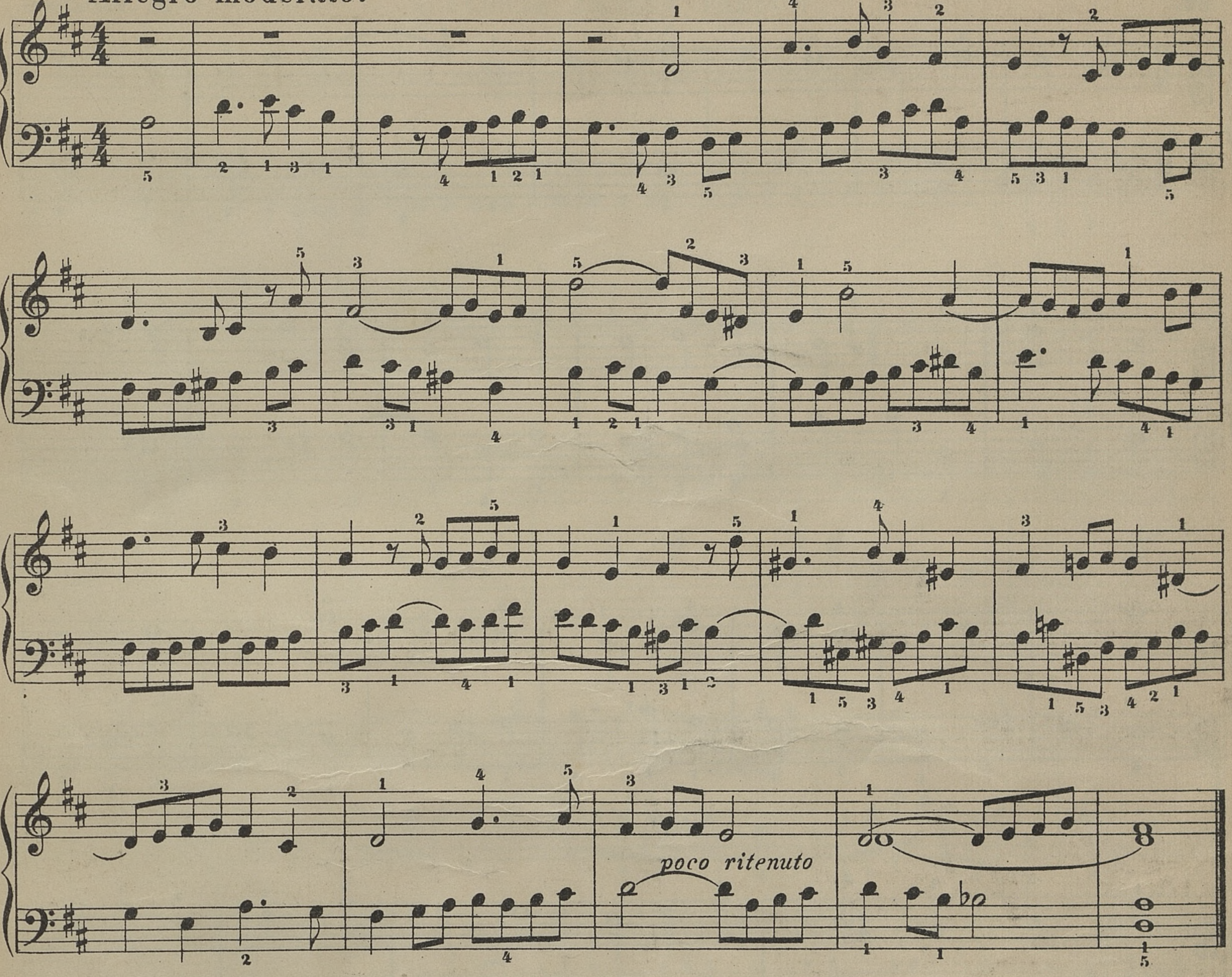
29.

W. Lenartowicz.

30. FUGHETTA.
Allegro moderato.

Ig. Pilecki.

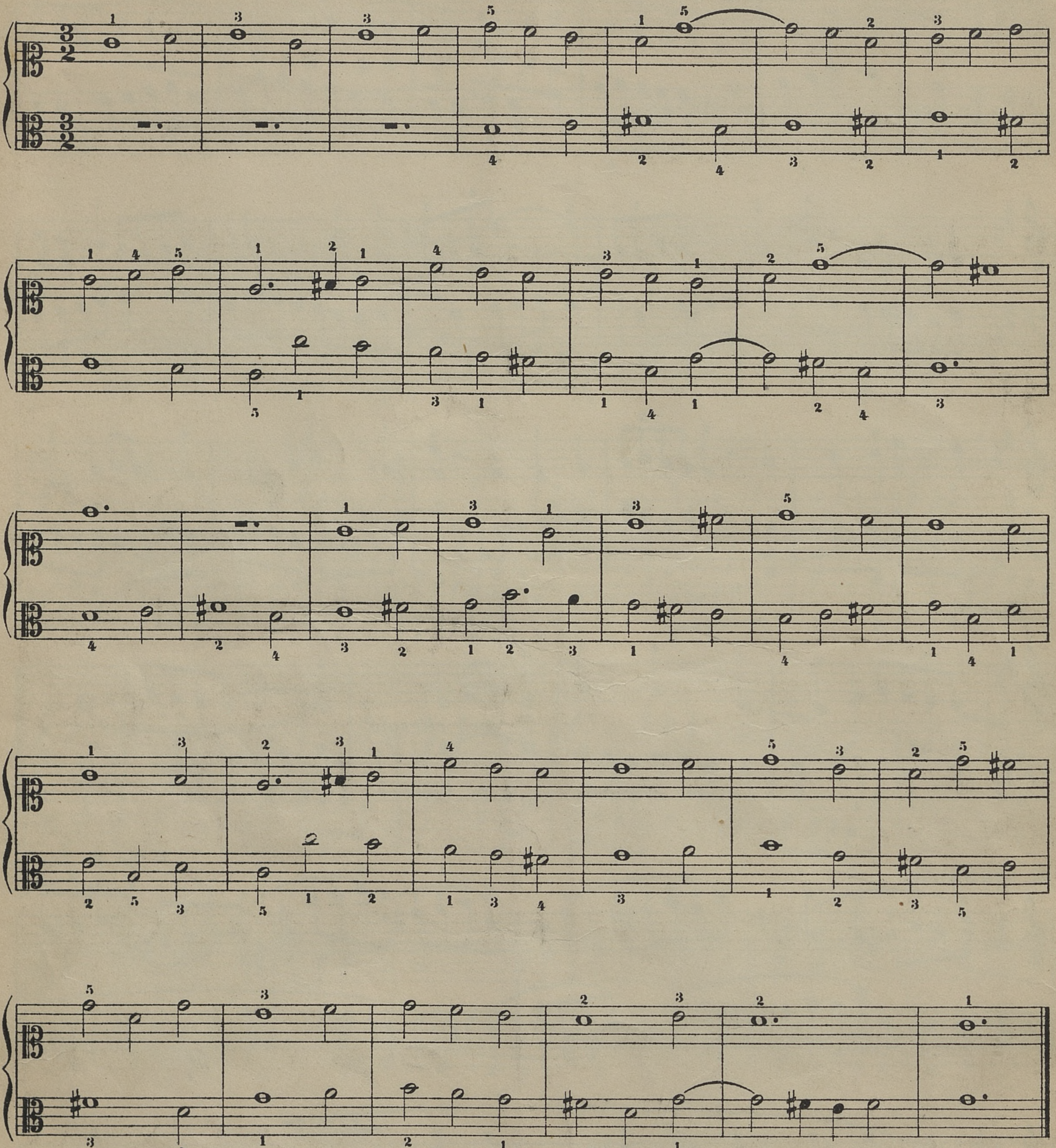
Ch. H. Rinck.

31. Andante.

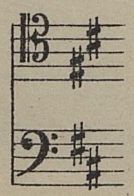

Niech uczeń gra na dwóch klawiaturach, albo też lewą ręką oktawą niżej.

32. A. Bertallotti.

Niech uczeń gra powyższe ćwiczenie w następującej transpozycyi:

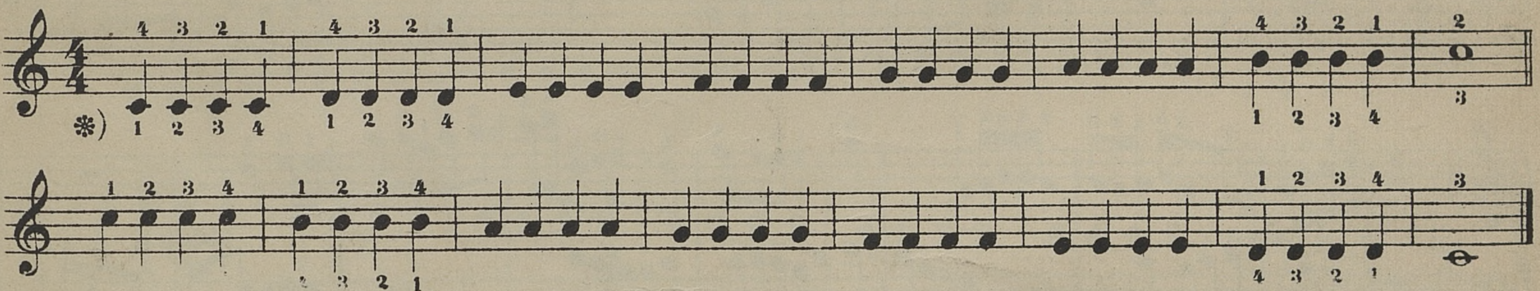

5) ZMIANA PALCÓW.

a) GŁOŚNA ZMIANA PALCÓW.

(Nie grać razem, lecz każdą ręką oddzielnie. Lewa ręka gra oktawą niżej.)

33.

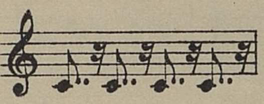

34. **Andante.** Ch. H. Rinck.

35. **Andante mosso.** Kanon w kwincie dolnej. 16' i 4'. Wł. Rzepko.

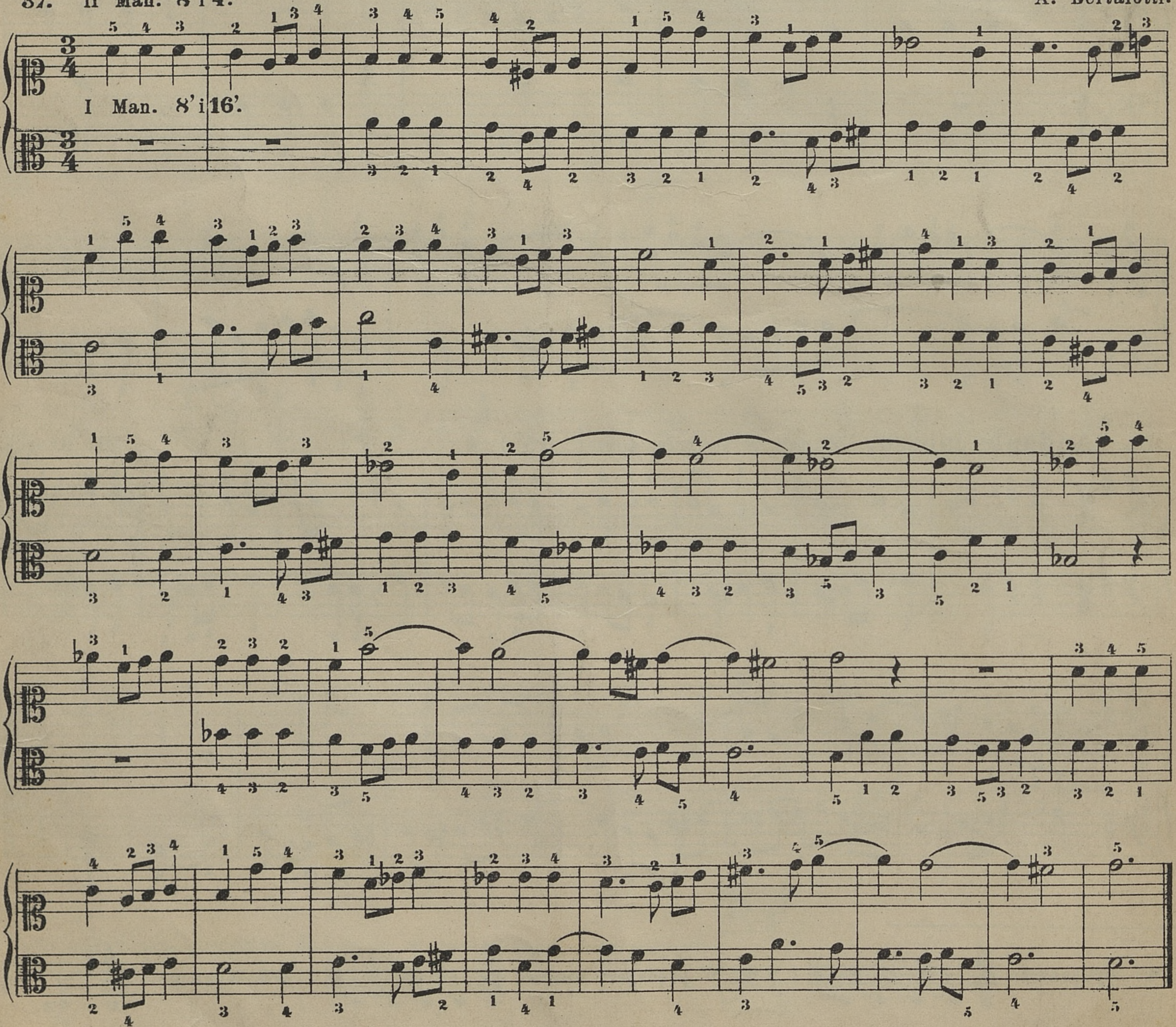

*) Wykonanie: i t. d. W prędszem tempie: **) Wykonanie:

36. Kanon w ruchu przeciwnym. *) Wł: Rzepko:

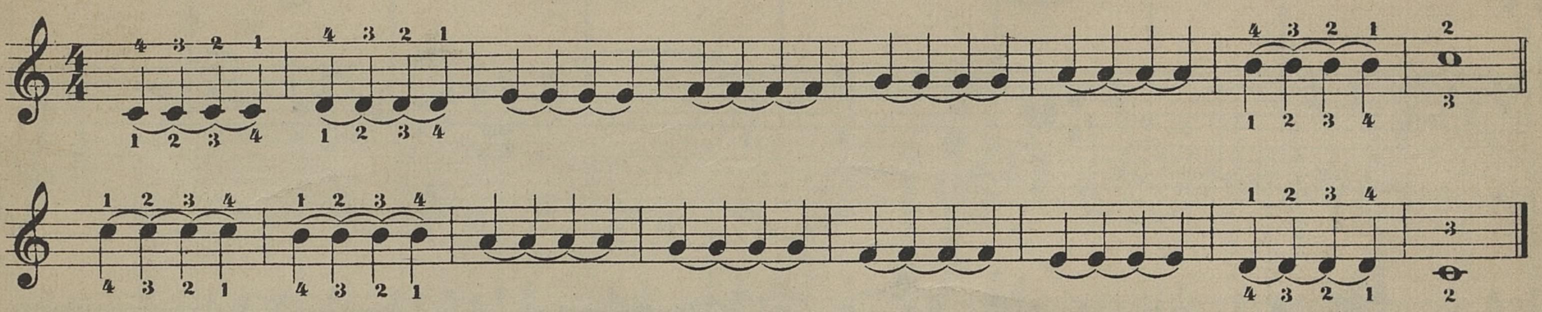
37. II Man. 8' i 4'. A. Bertalotti.

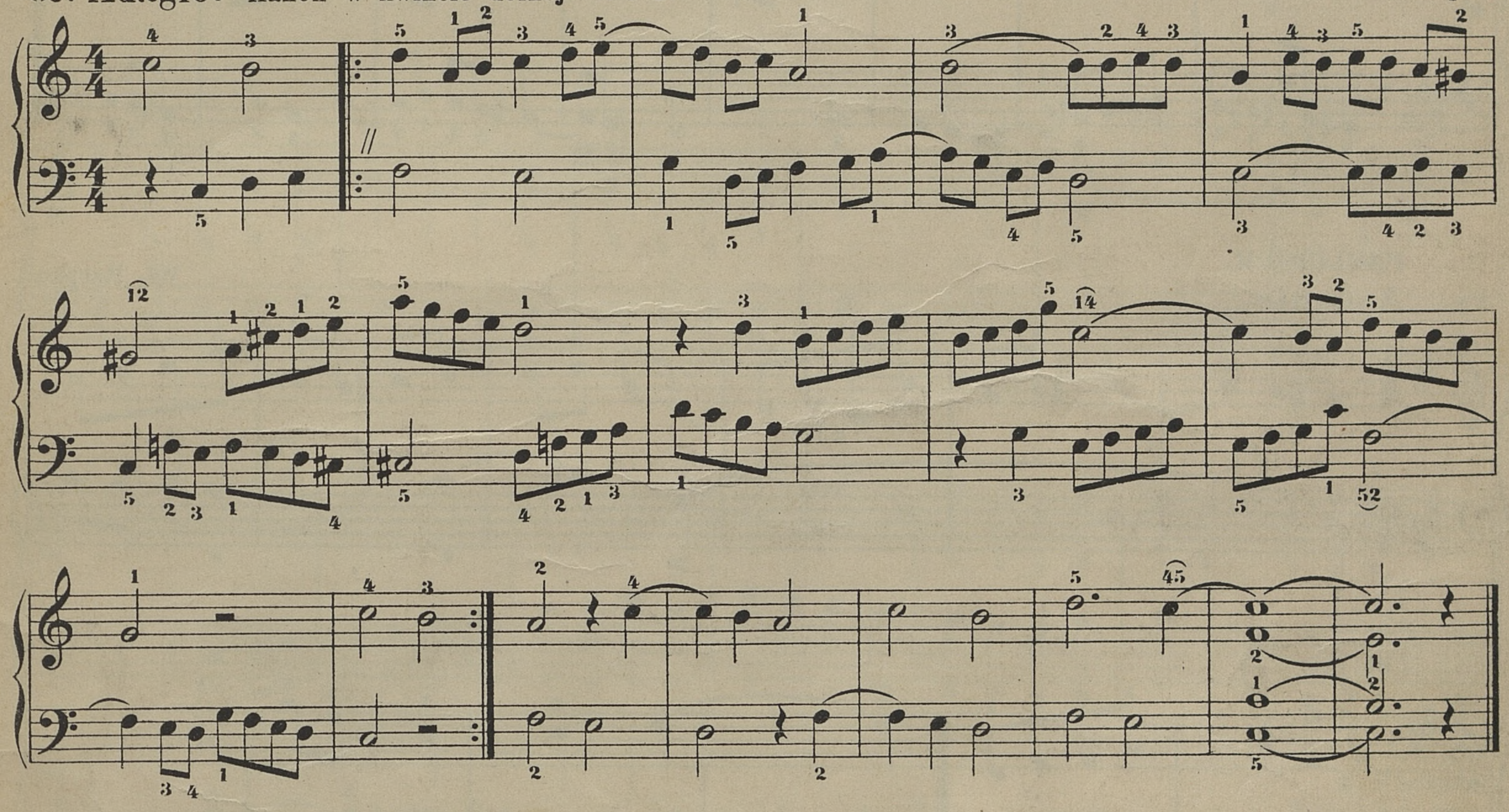
*) Ze zbioru pod tytułem: Ku czci Najśw. Maryi Panny. VI preludyi. W przyjacielskim upominku H. Makowskiemu.

b) CICHA ZMIANA PALCÓW.

38. Każda ręka oddzielnie. Lewa ręka oktawą niżej.

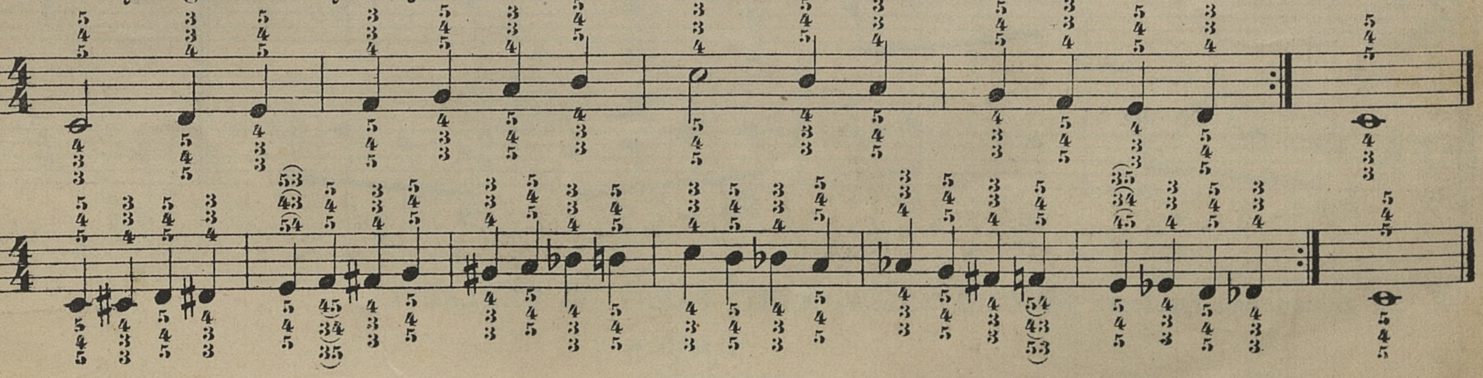
39. **Adagio.** Kanon w kwincie dolnej. 8' i 4'. Wł. Rzepko.

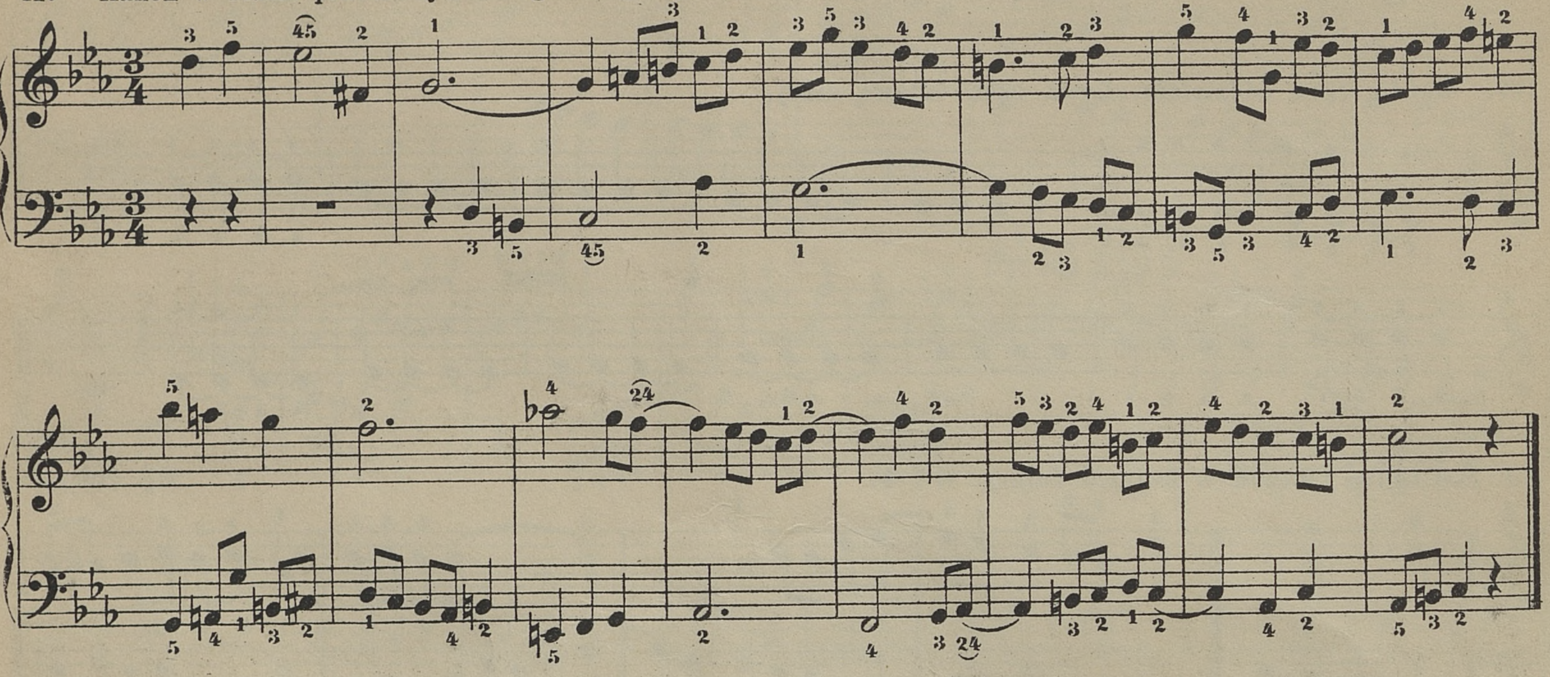
6) PRZEKŁADANIE CZWARTEGO I TRZECIEGO PALCA PRZEZ PIĄTY I TRZECIEGO PRZEZ CZWARTY, ORAZ PODKŁADANIE PIĄTEGO PALCA POD CZWARTY, LUB POD TRZECI, I CZWARTEGO POD TRZECI.

Każda ręka osobno.
Lewa ręka gra oktawą niżej.

40.

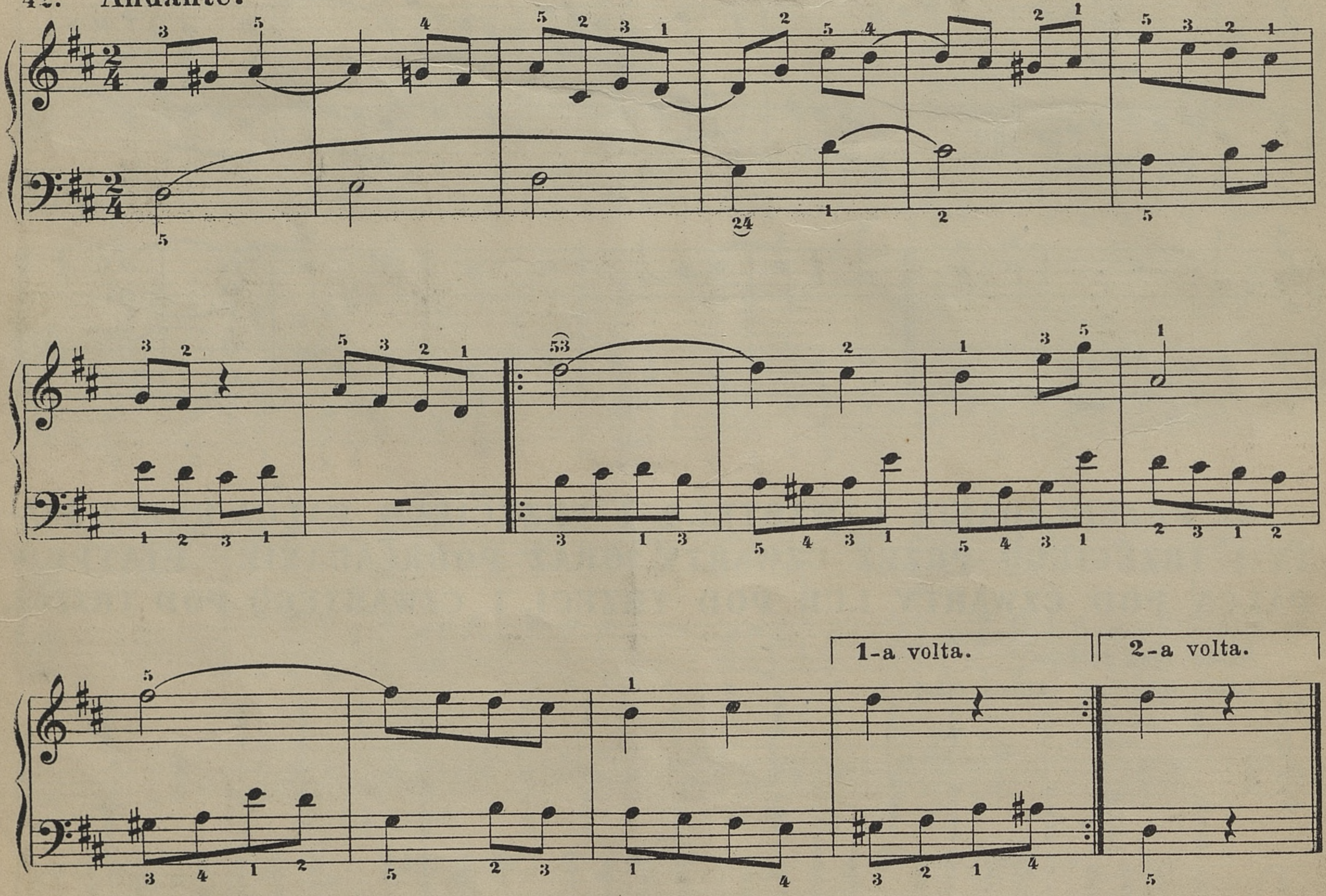

41. Kanon w ruchu przeciwnym. Łagodne głosy. 4' i 16'. ✻) Wł. Rzepko.

PRELUDJUM. Wł. Rzepko.

42. Andante.

✻) Ze zbioru pod tytułem: KU CZCI NAJŚW. MARYI PANNY. VI PRELUDYI.

II. ĆWICZENIA TRZYGŁOSOWE.

1) PALCOWANIE ZWYCZAJNE.

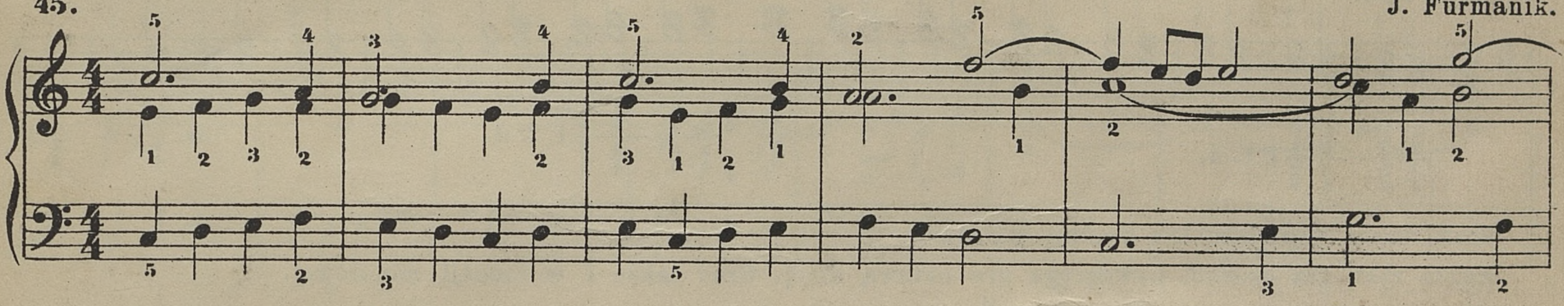
43. F. Schneider.

44. A. G. Ritter.

45. J. Furmanik.

46. J. Furmanik.

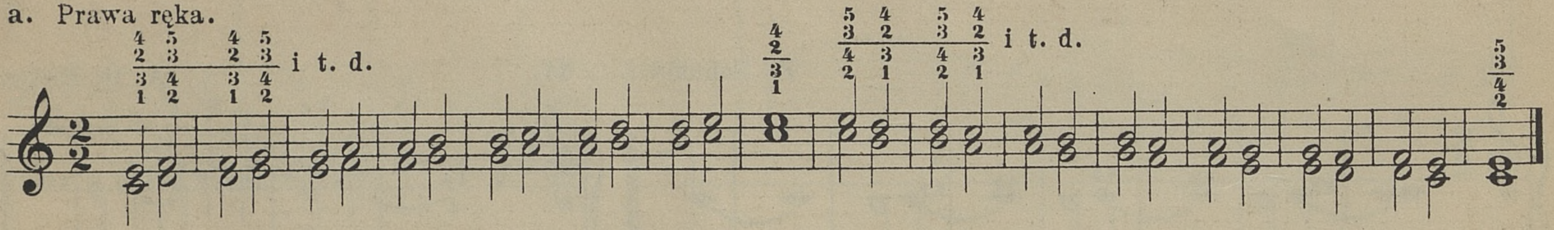
47. J. Furmanik.

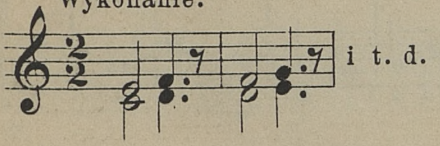
2) GŁOŚNA I CICHA ZMIANA PALCÓW.

48.

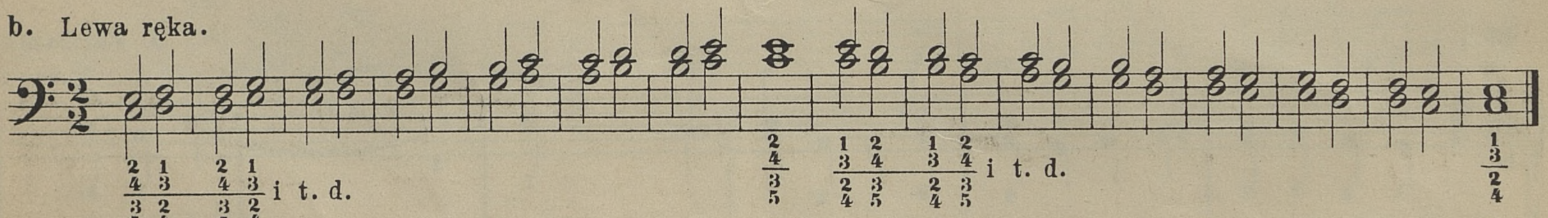
a. Prawa ręka.

Wykonanie:

b. Lewa ręka.

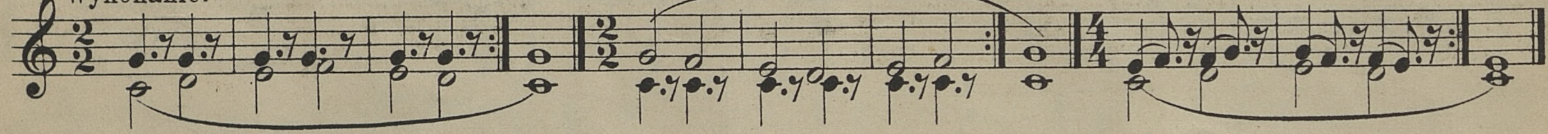

Powtarzanie dźwięków bez zmiany palców.

Każda ręką gra osobno. Lewa ręka gra oktawą niżej. Grać także i w tonacji minorowej.

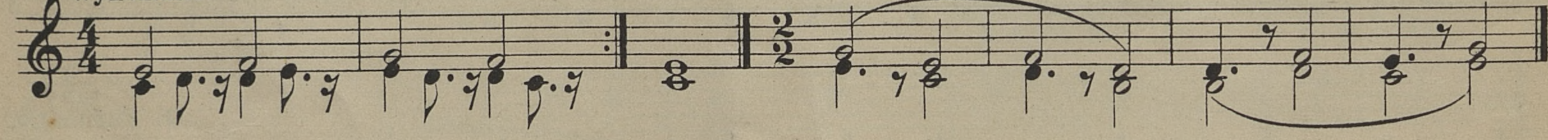
c. P. r. d. e.

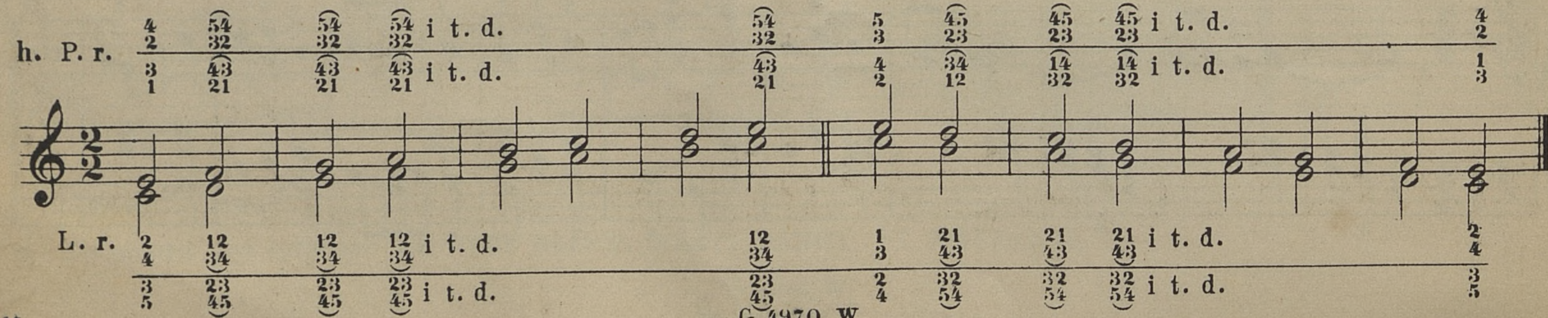

f. P. r. g.

h. P. r.

49. M. Surzyński.

50. M. Surzyński.

51. A. G. Ritter.

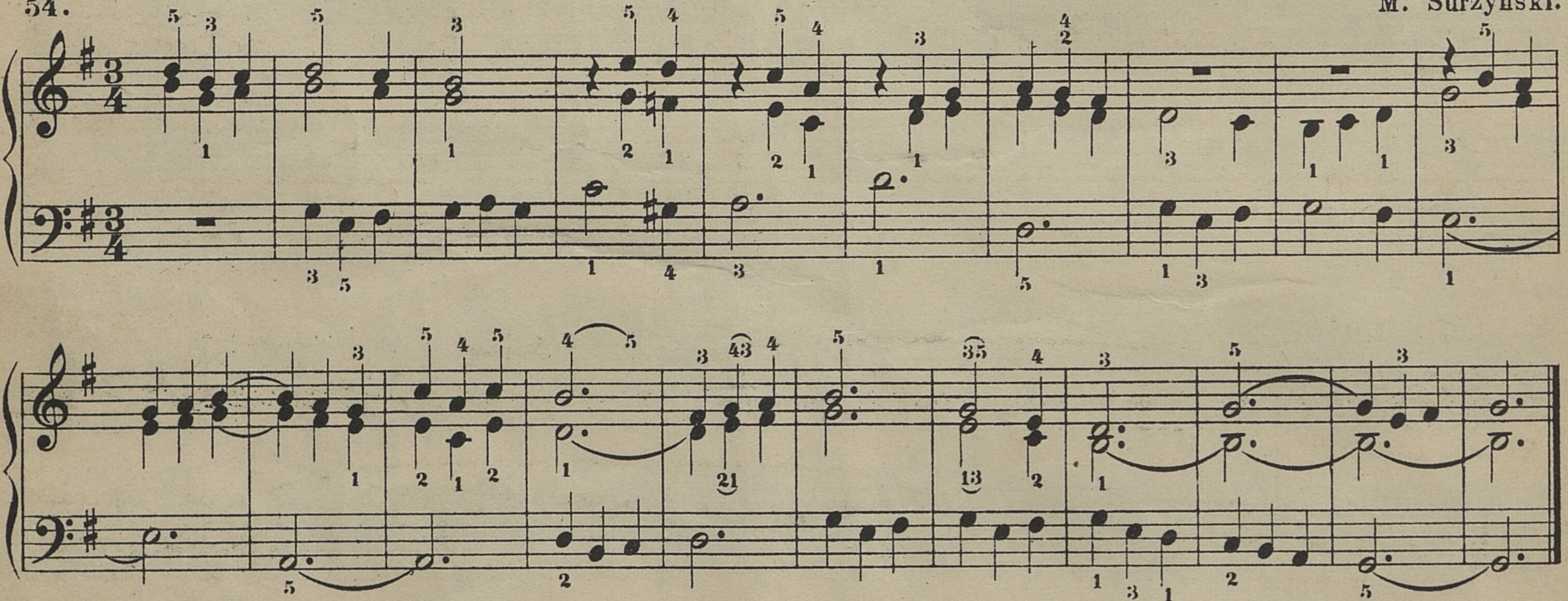
52. F. Schneider.

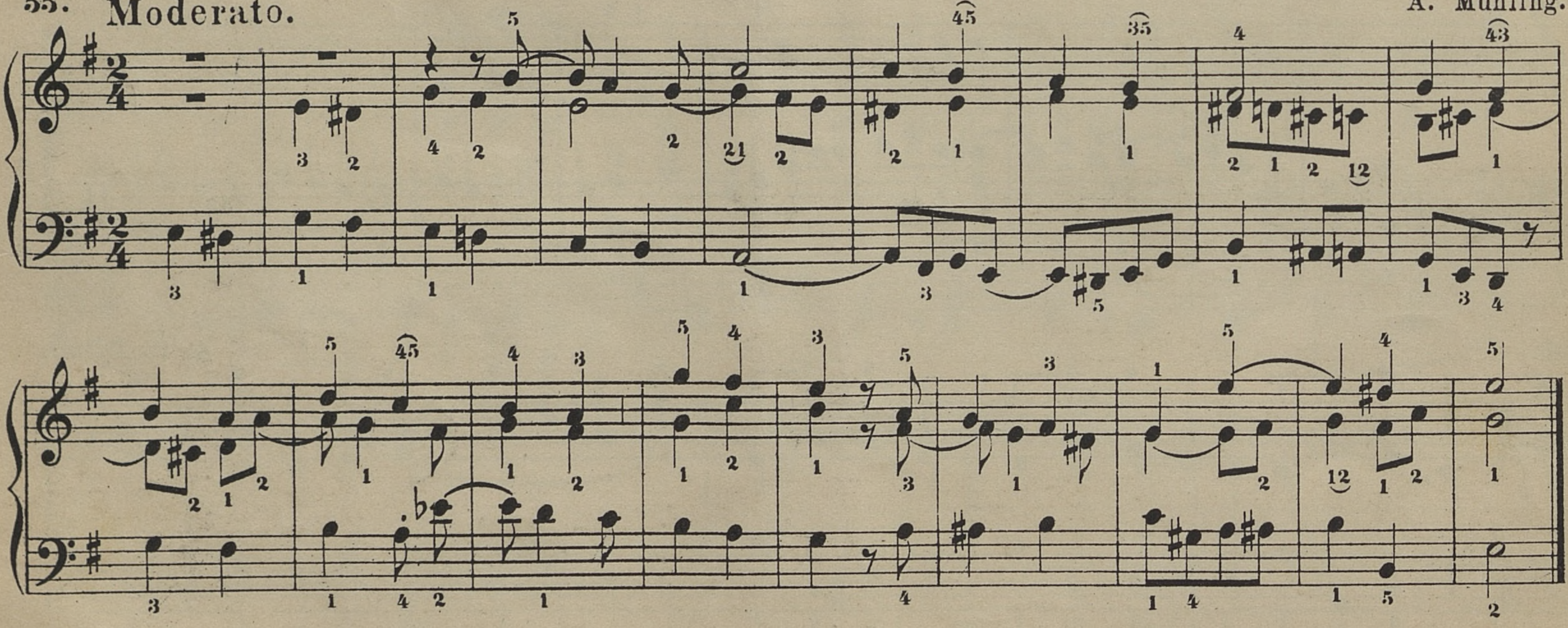
53. F. Schneider.

54. M. Surzyński.

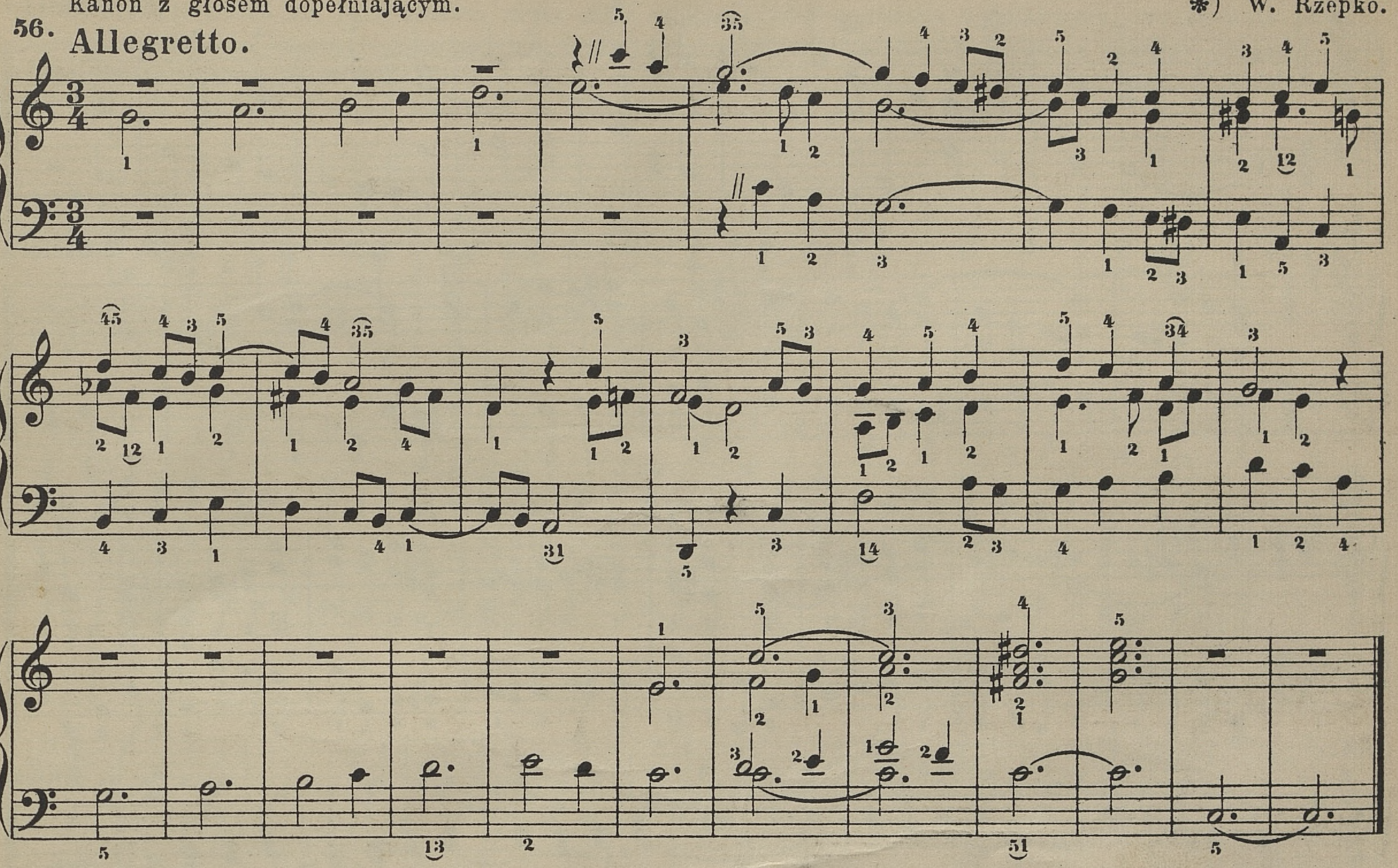

55. Moderato. A. Mühling.

Kanon z głosem dopełniającym. *) W. Rzepko.

56. Allegretto.

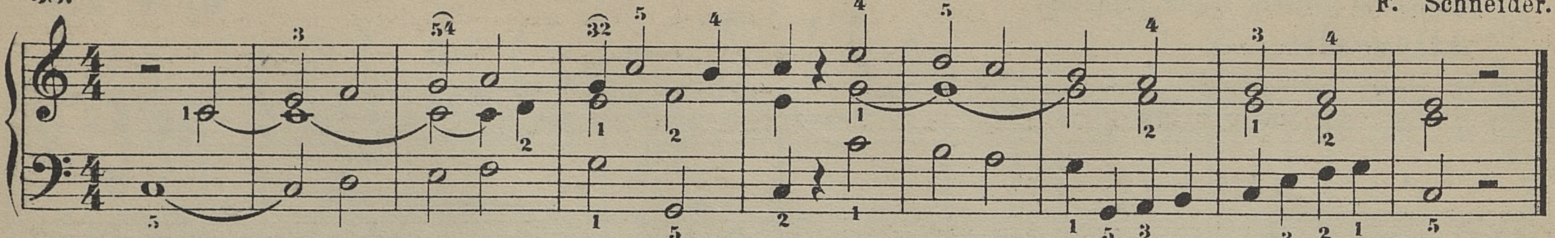
57. Con moto. A. Mühling.

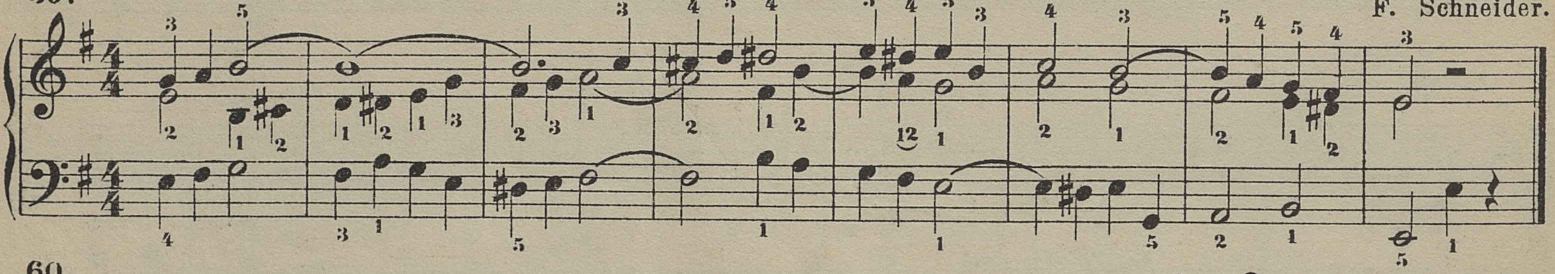
*) Ze zbioru pod tytułem: KU CZCI NAJŚW. MARYI PANNY. VI PRELUDYI.

3) PRZEKŁADANIE I PODKŁADANIE DŁUŻSZYCH PALCÓW.

58. F. Schneider.

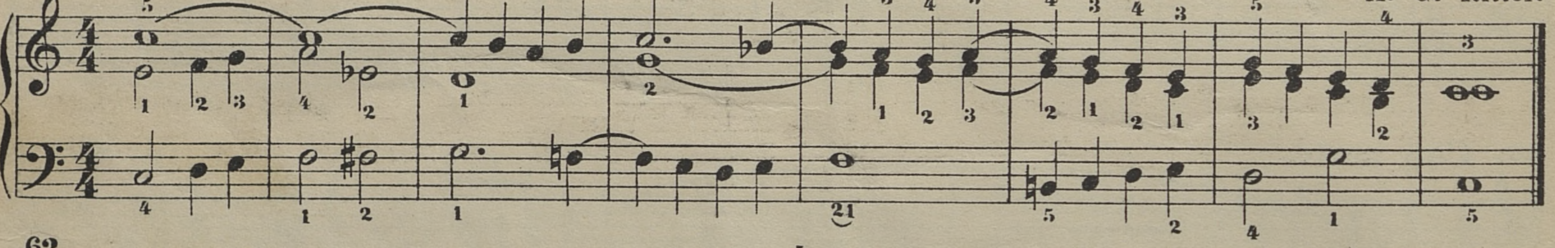
59. F. Schneider.

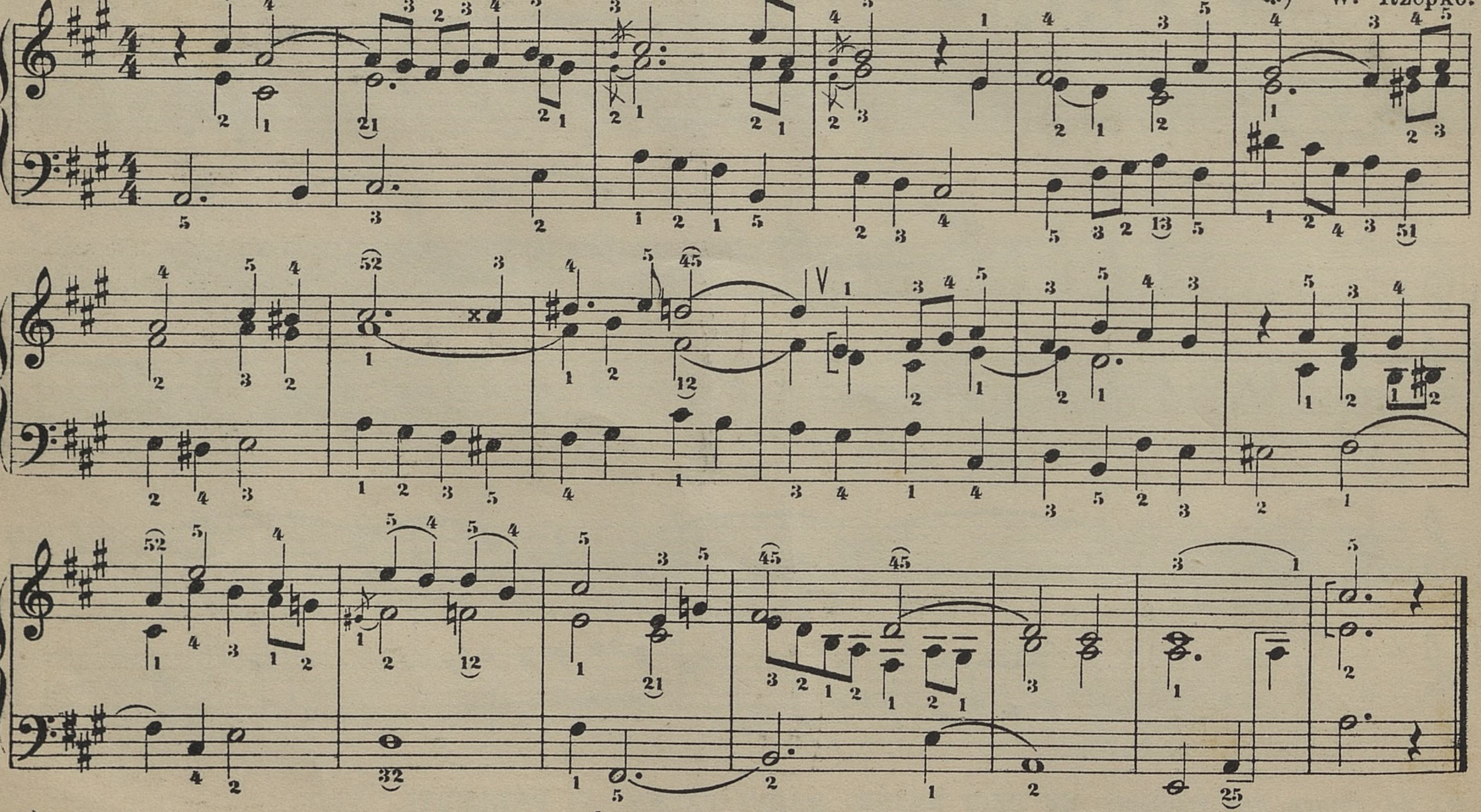
60. A. G. Ritter.

61. A. G. Ritter.

62. *) W. Rzepko.

*) Ze zbioru pod tytułem: KU CZCI NAJŚW. MARYI PANNY. VI PRELUDYI.

4) PRZESUWANIE PALCA NA INNY KLAWISZ.

Przesuwanie palca na inny klawisz może mieć miejsce tylko w razach wyjątkowych. Przesuwania palca najłatwiej dokonać z czarnego klawisza na biały. Przy posuwaniu **1** lub **5** palca z białego klawisza na sąsiedni biały należy palec cokolwiek podnieść, a to w celu otrzymania gry łącznej (legato). Należy unikać posuwania palca z białego klawisza na sąsiedni czarny w głosach skrajnych.

63. A. G. Ritter.

64. J. G. Herzog.

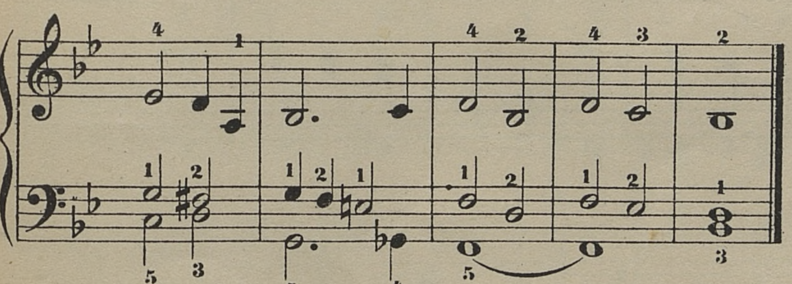

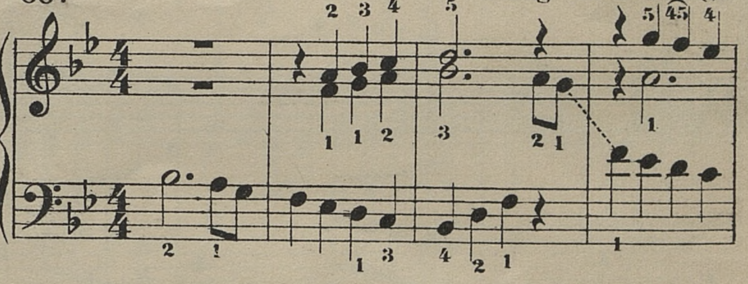
65. M. Surzyński.

66. Według A. Mühlinga.

67. **Moderato.** W. Kruziński

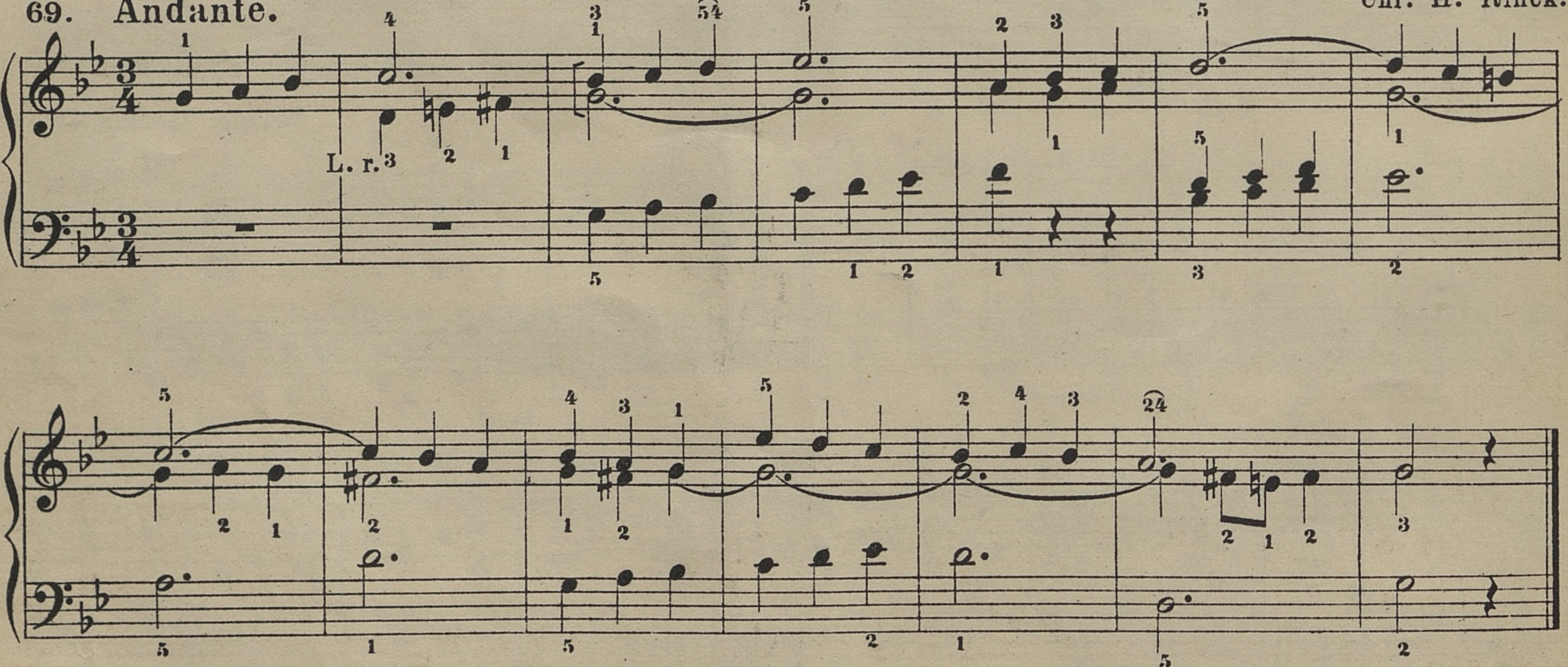
5) PODZIAŁ GŁOSU ŚREDNIEGO POMIĘDZY OBIEDWIE RĘCE.

Grając poniższe preludja, należy zachowywać ścisłe legato przy zmianie rąk.

68. A. G. Ritter.

69. **Andante.** Chr. H. Rinck.

70. Andante.

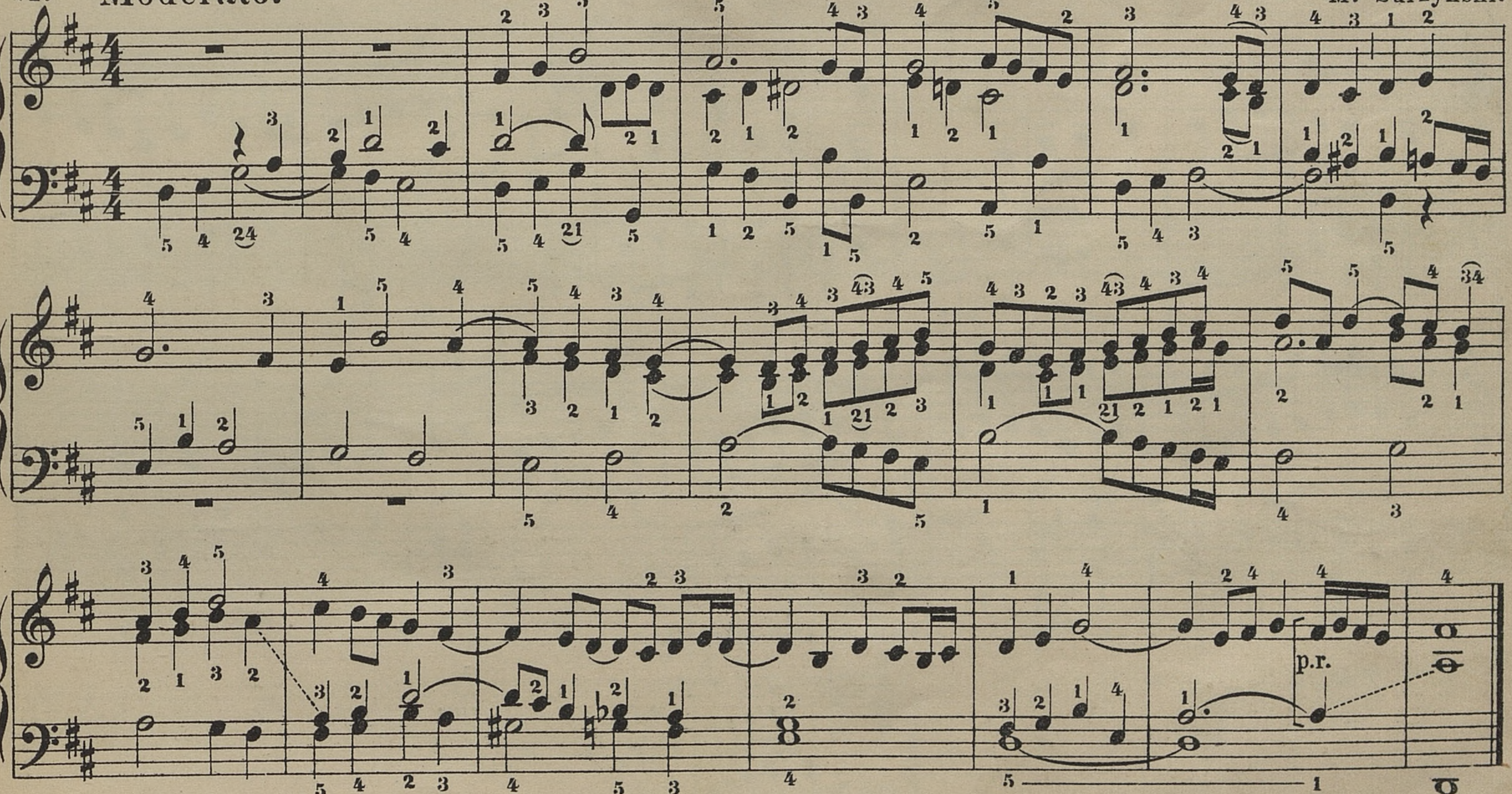
M. Surzyński.

Grać także w *as moll.*

71. Moderato.

M. Surzyński.

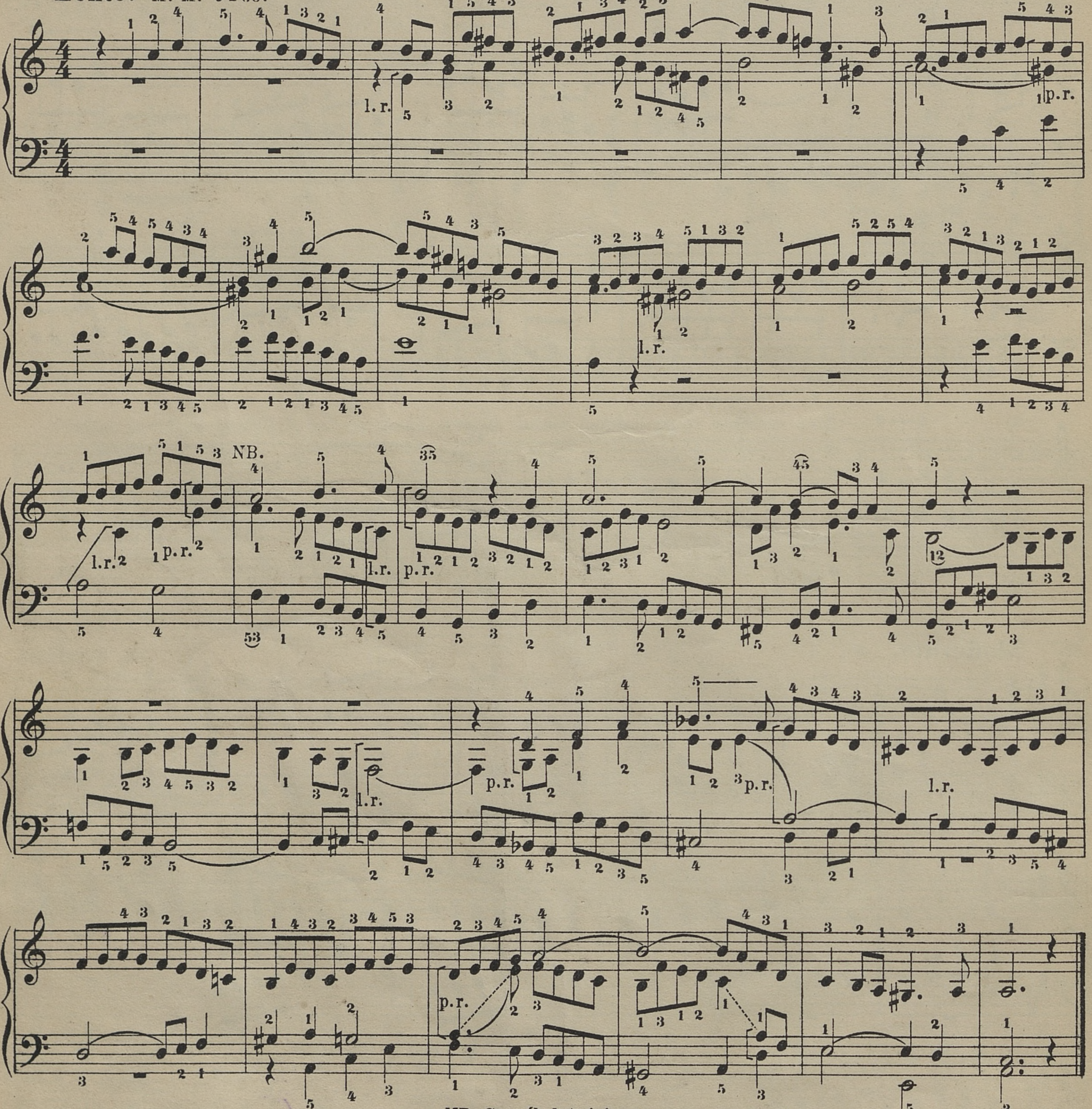

5) UTWORY TRZYGŁOSOWE TRUDNIEJSZE.

UWAGA. Gdyby poniżej umieszczone utwory przedstawiały dla któregokolwiek z uczni pewną trudność, to można przystąpić do nich dopiero po przegraniu utworów czterogłosowych do stronicy 51 włącznie.

72. FUGA TRZYGŁOSOWA. (Na temat obcy.)

Lento. M. M. ♩=60. K. Rzepko.

NB. Sposób łatwiejszy.

i t. d.

73. Andante.

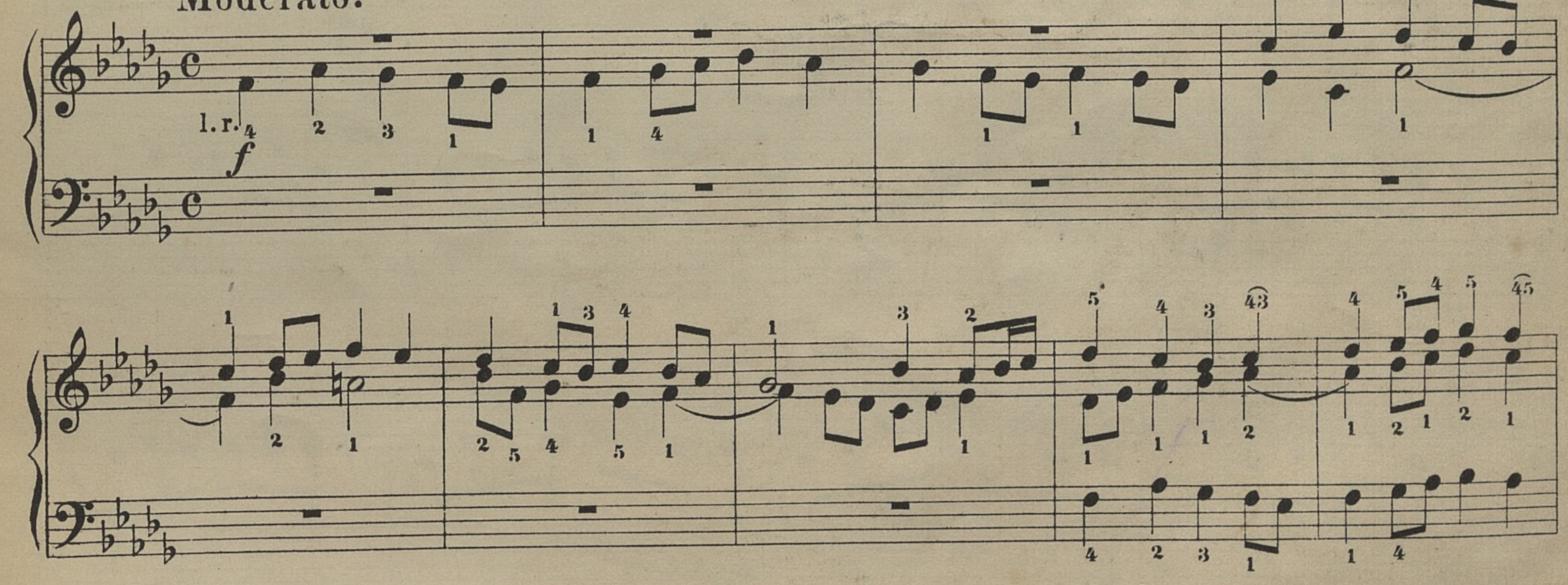
M. Surzyński.

FUGHETTA.

74. Moderato.

M. Surzyński.

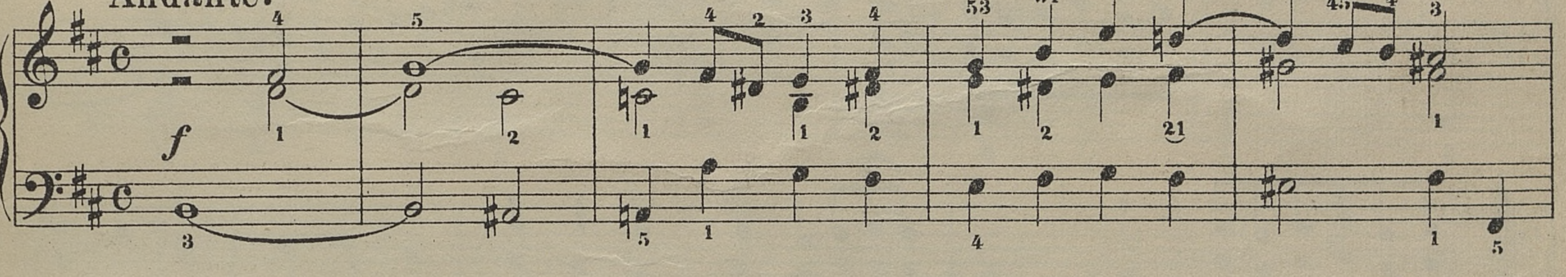

75. **Andante.** M. Surzyński.

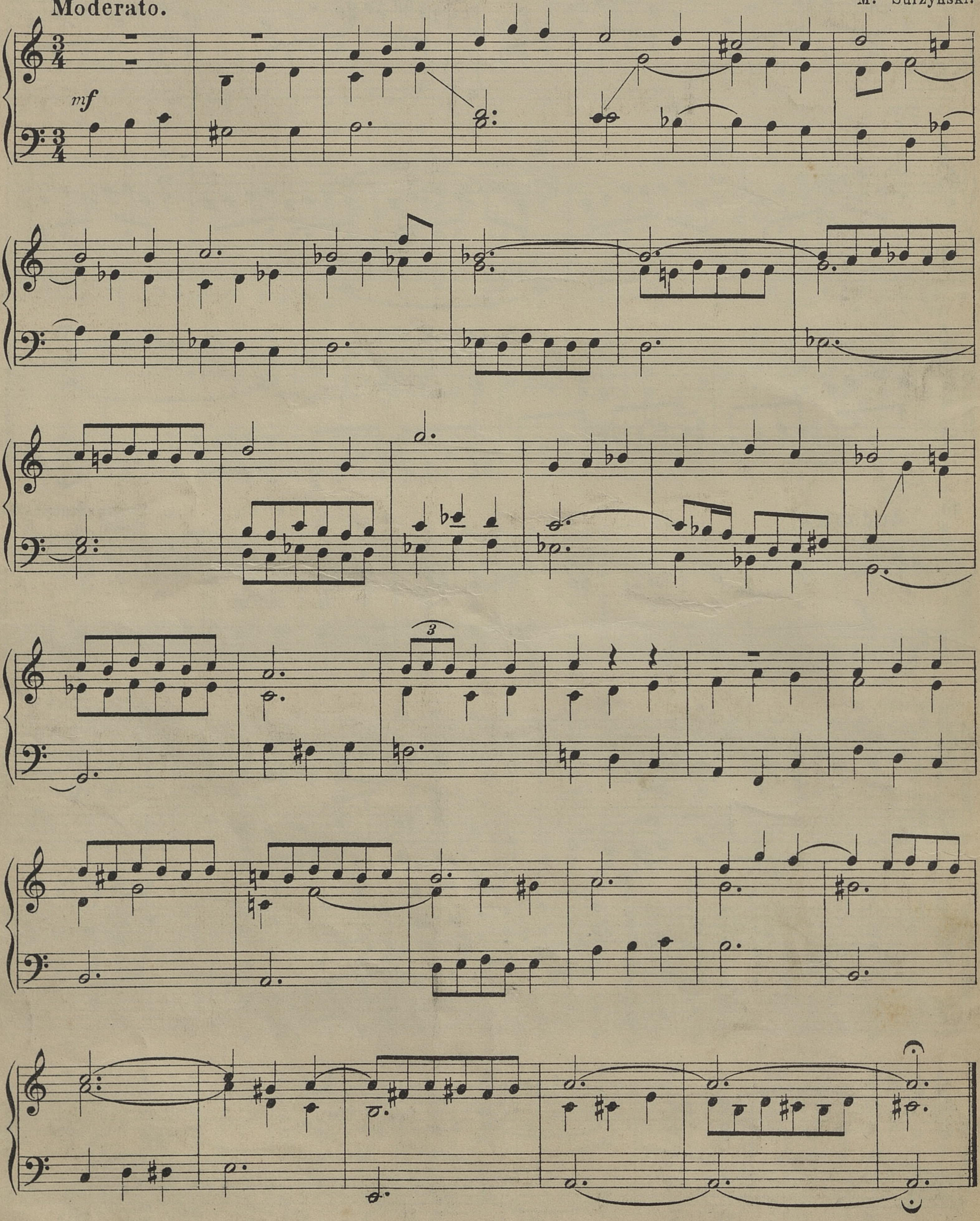

76. **Andante.** Stefan Surzyński.

77. **Moderato.**

M. Surzyński.

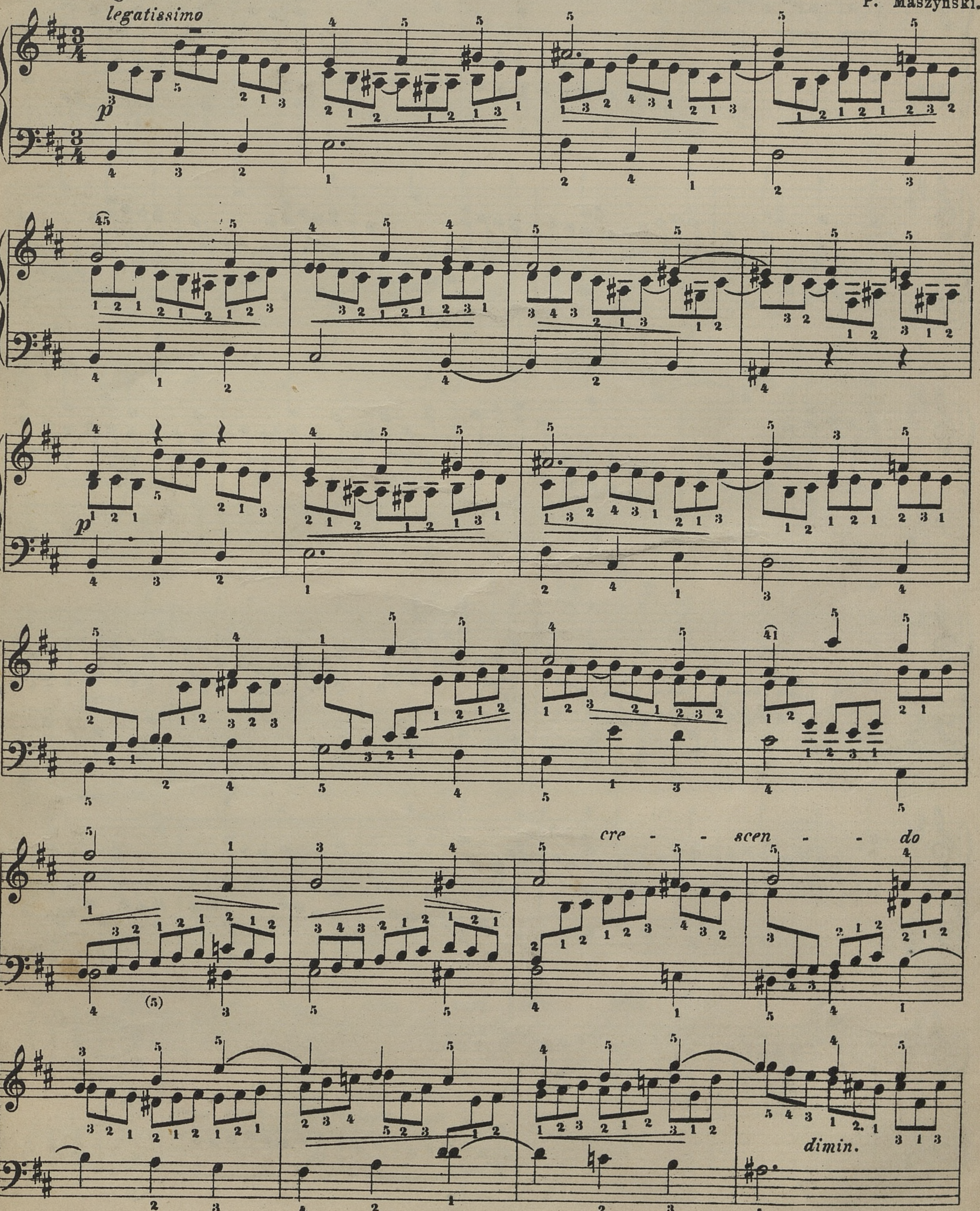

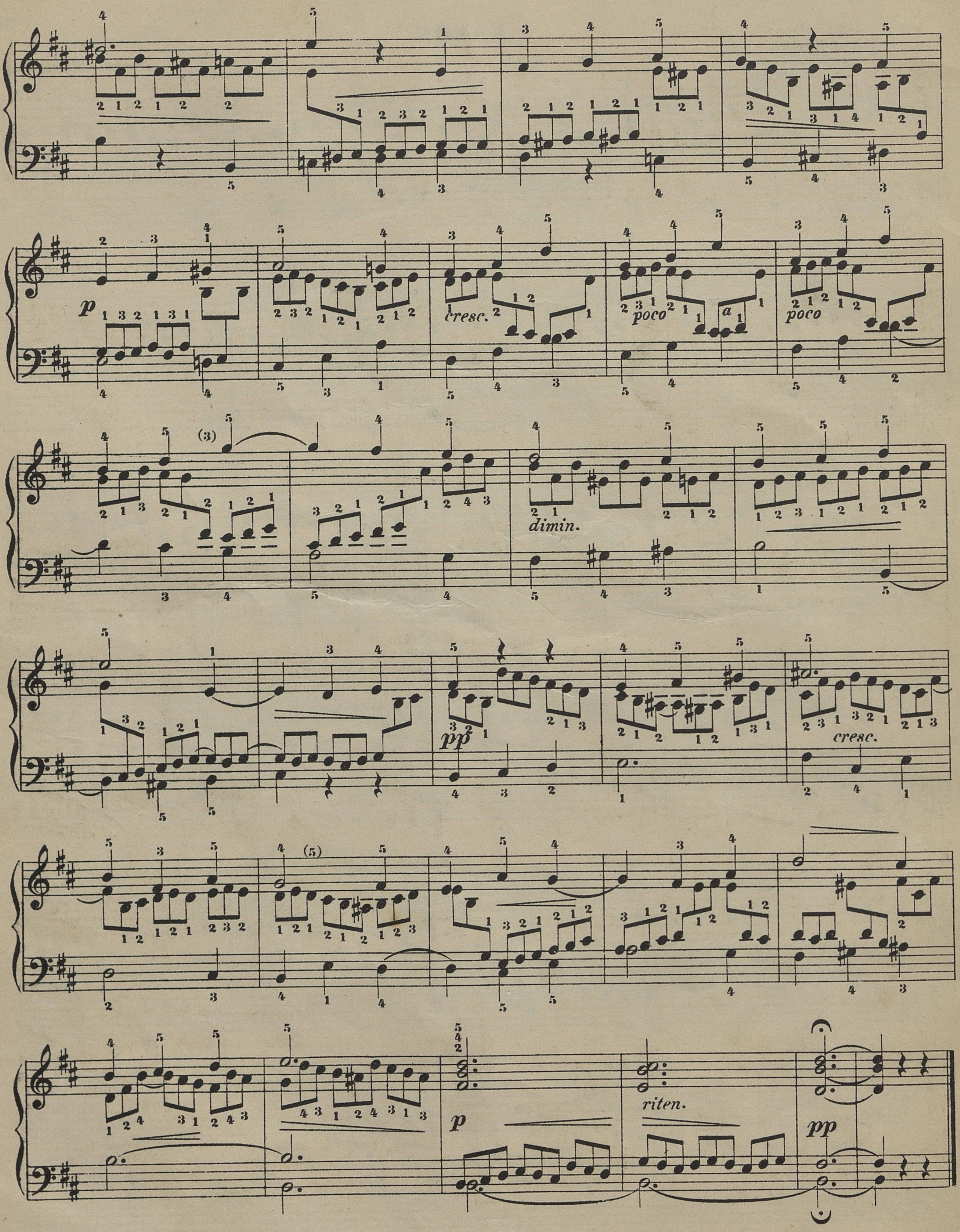
UWAGA. Palcowanie do powyższego utworu uczeń powinien sam napisać.

KANON.

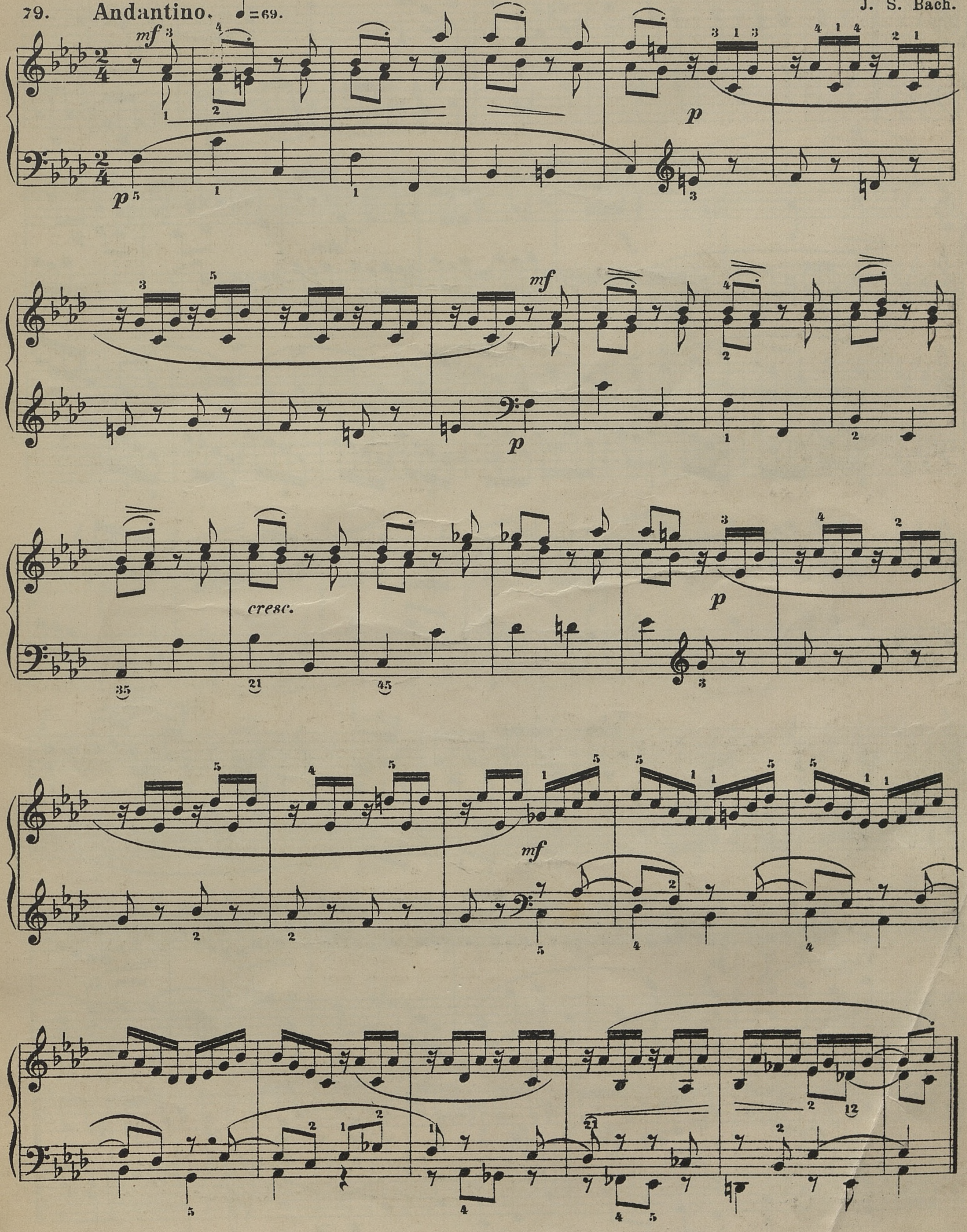
78. **Larghetto.**

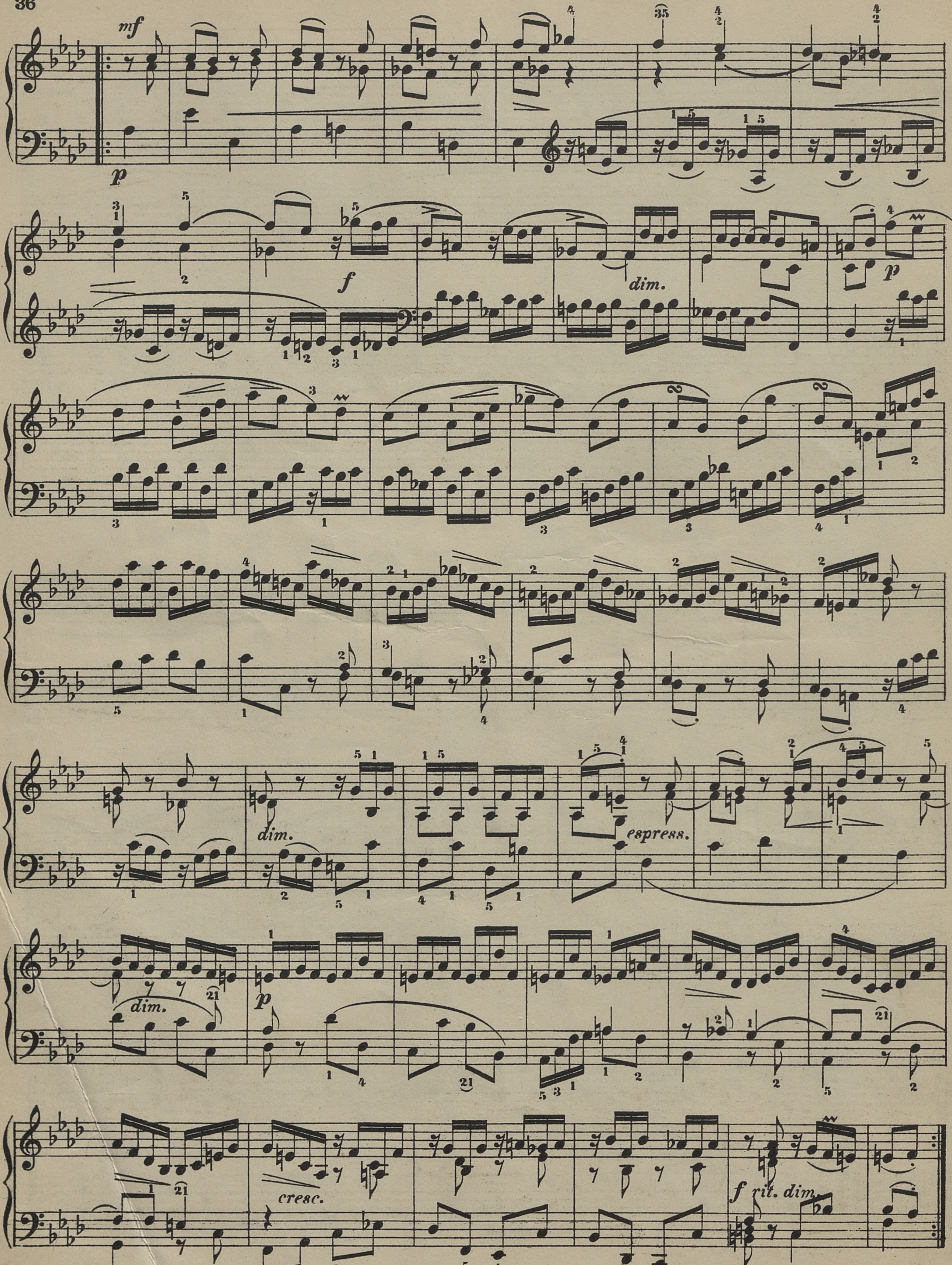
P. Maszyński.

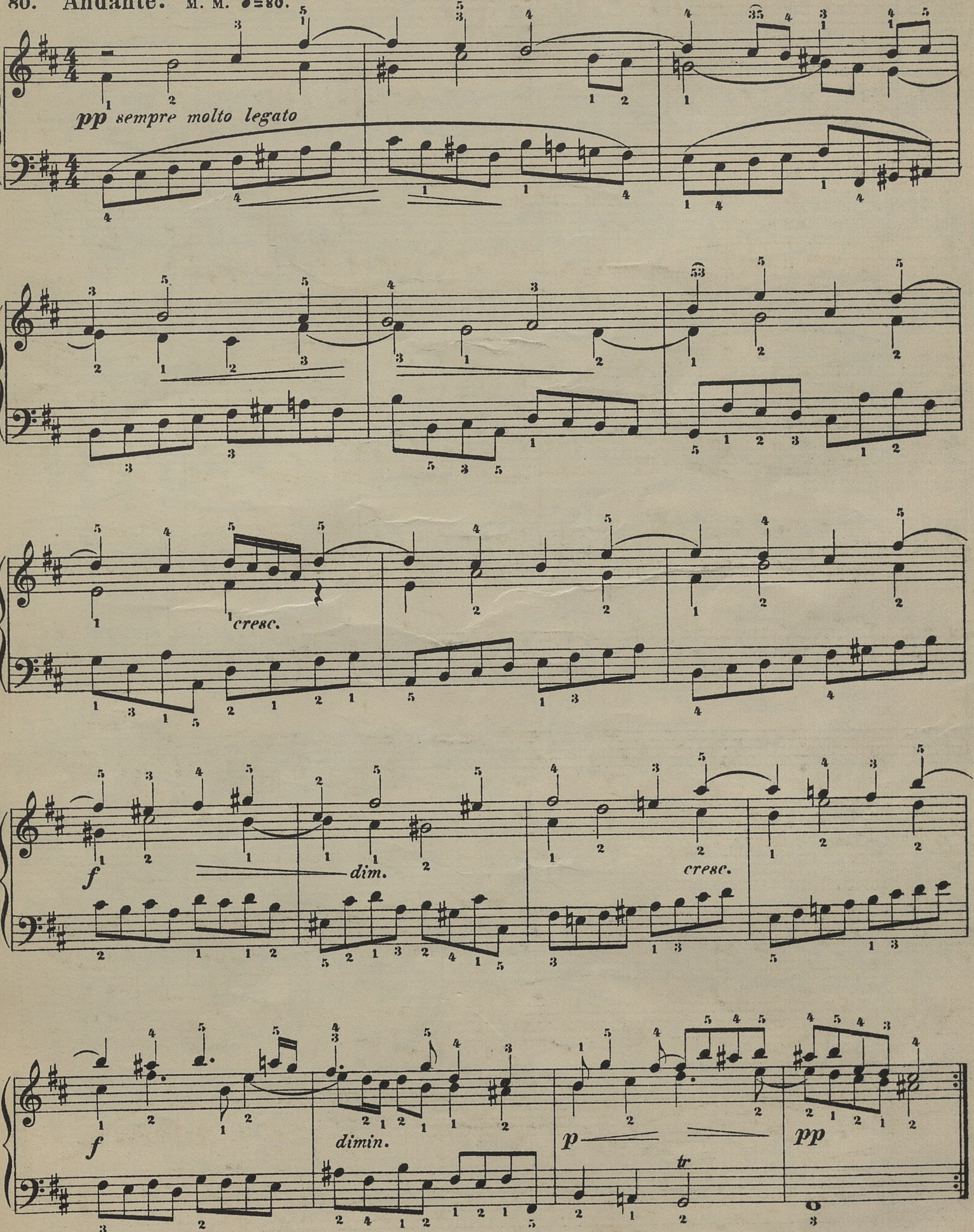

p
cresc.
poco
a
poco
dimin.
pp
cresc.
p
riten.
pp

79. **Andantino.** ♩=69. J. S. Bach.

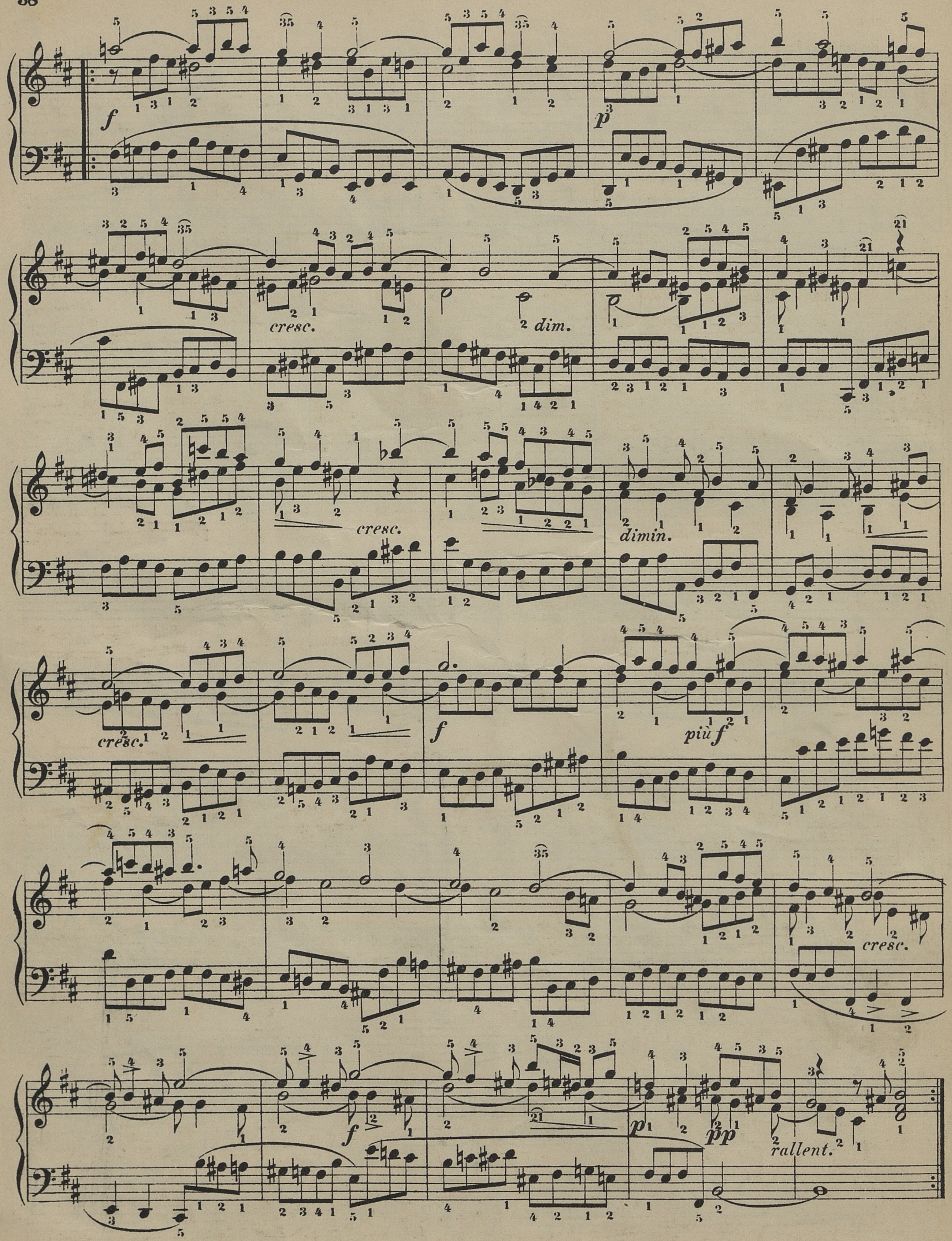

mf
p
f
dim.
p
dim.
espress.
dim.
p
cresc.
f rit. dim.

80. **Andante.** M. M. 𝅗𝅥=80. J. S. Bach.

M

cresc.
dim.
cresc.
dimin.
cresc.
più f
cresc.
rallent.

81. FUGA.

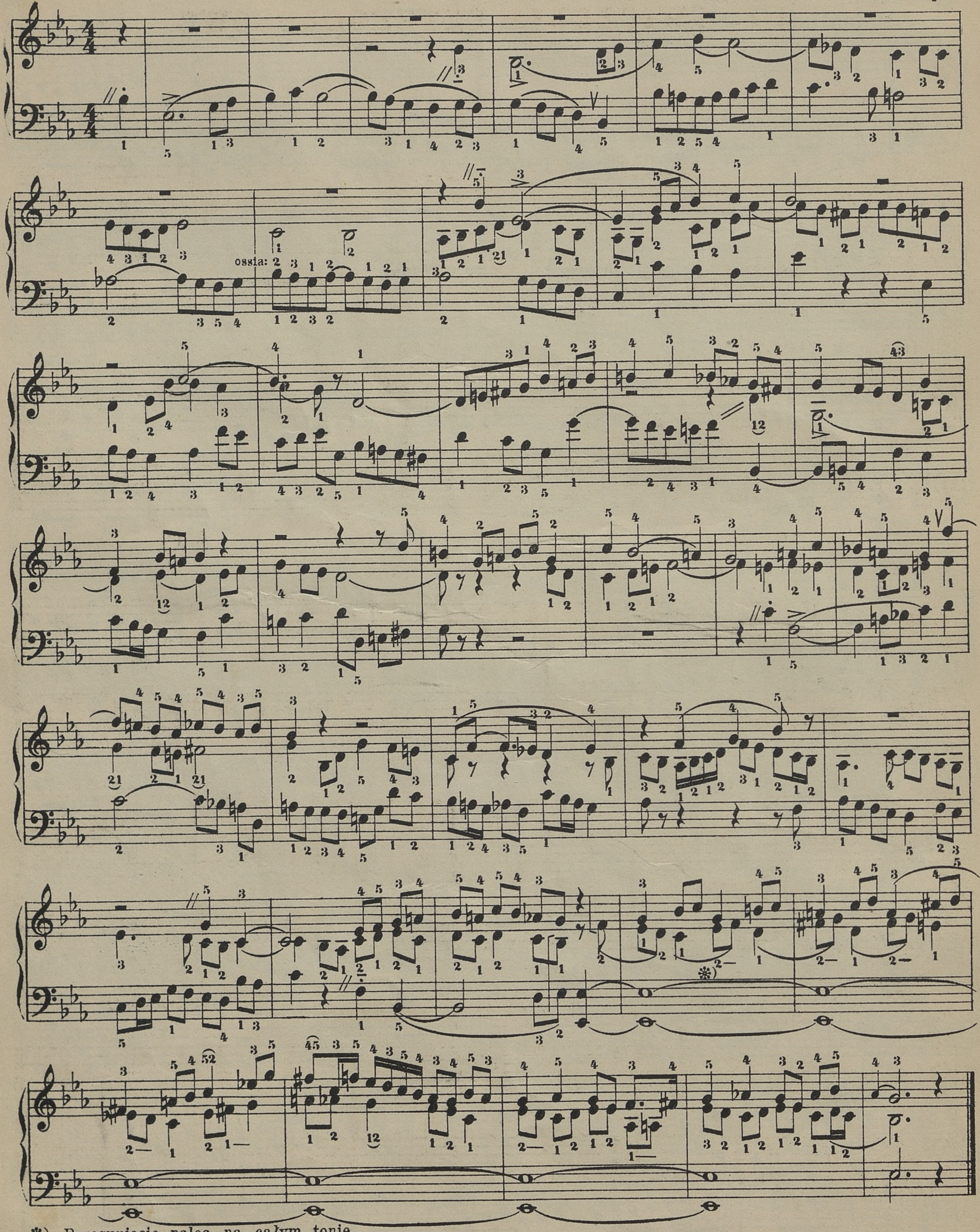
Andantino. M. M. ♩=63.

Karol Rzepko.

82.[1]

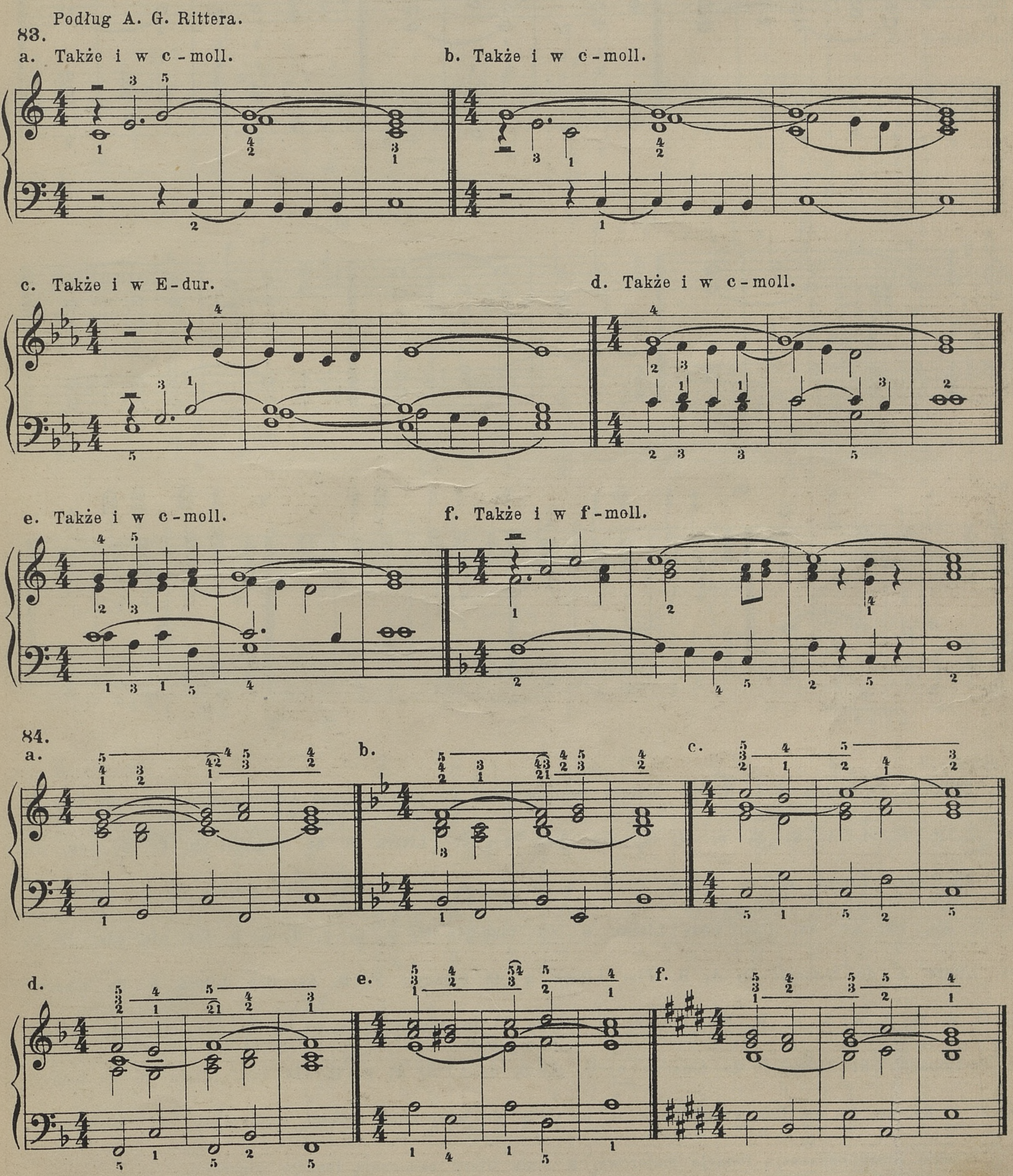
Wł. Rzepko.

❋) Przesunięcie palca na całym tonie.

1) Ze zbioru pod tytułem: KU CZCI NAJŚW. MARYI PANNY VI PRELUDYI.

III. ĆWICZENIA CZTEROGŁOSOWE.

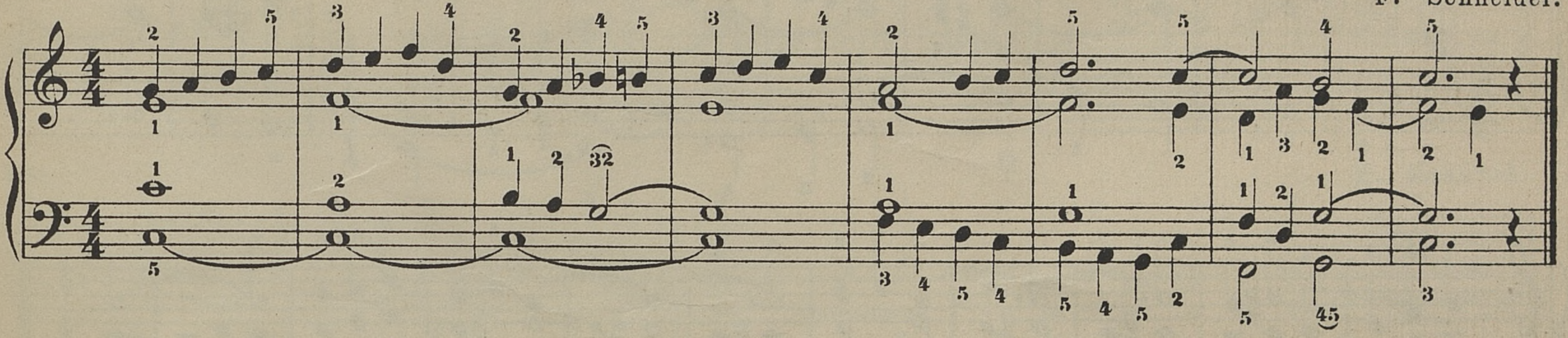

UWAGA. Ćwiczenia pod Nº 84 należy transponować do następujących tonacyi: litera a do tonacyi: c, G, g, D, d, A, a, E, e, H, h, Fis, Des, es, f. Litera b do tonacyi: b, f, Es, es, As, as, fis, cis. Litera c: c, G, g, D, d, A, a, E, e, H, h, Fis, fis. Litera d do tonacyi: B, b, f, Es, es, As, as, Des, ces. Litera e do tonacyi: G, g, C, c, d, e, h, fis, cis, gis, f, b, es. Litera f do tonacyi: D, A, H, Fis. Litera g do tonacyi: F, B, As, Des. Litera h do tonacyi: c, G, g, D, d, A, a, E, H, Fis, Cis, F, f. Litera i do tonacyi: Es, es, B, b, fis, cis, gis. Litera k do tonacyi: h. Litera l do tonacyi: c, G, g, D, d, A, a, E, e, H, fis, cis. Litera m do tonacyi: b, F, f, Es, es, As, as, Des, ces. Litery: n, o, p, q do wszystkich tonacyi majorowych i minorowych.

Wielkie litery oznaczają tonacje majorowe, a małe litery oznaczają tonacje minorowe.

PRELUDJA CZTEROGŁOSOWE WE WSZYSTKICH TONACJACH.

85. F. Schneider.

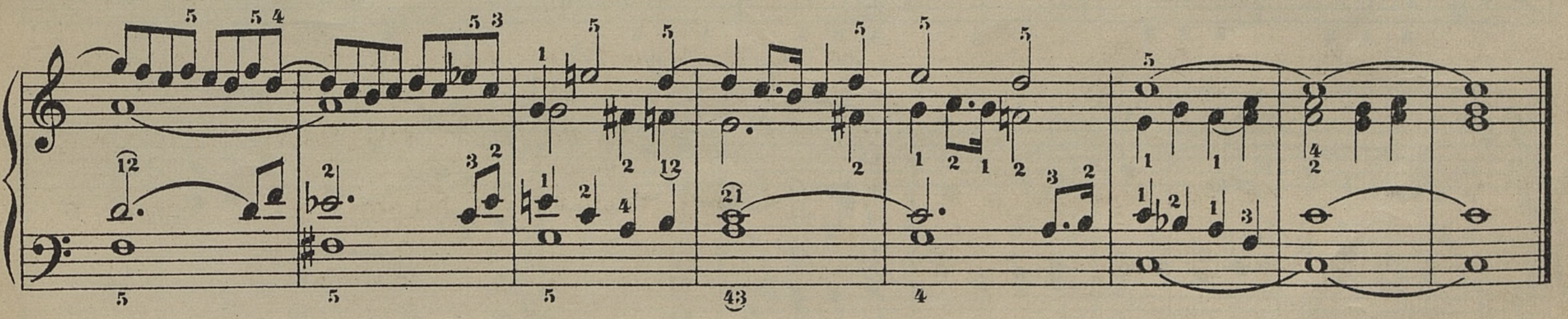
86. Andante. Wł. Lochmann.

87. Andante. Ch. H. Rinck.

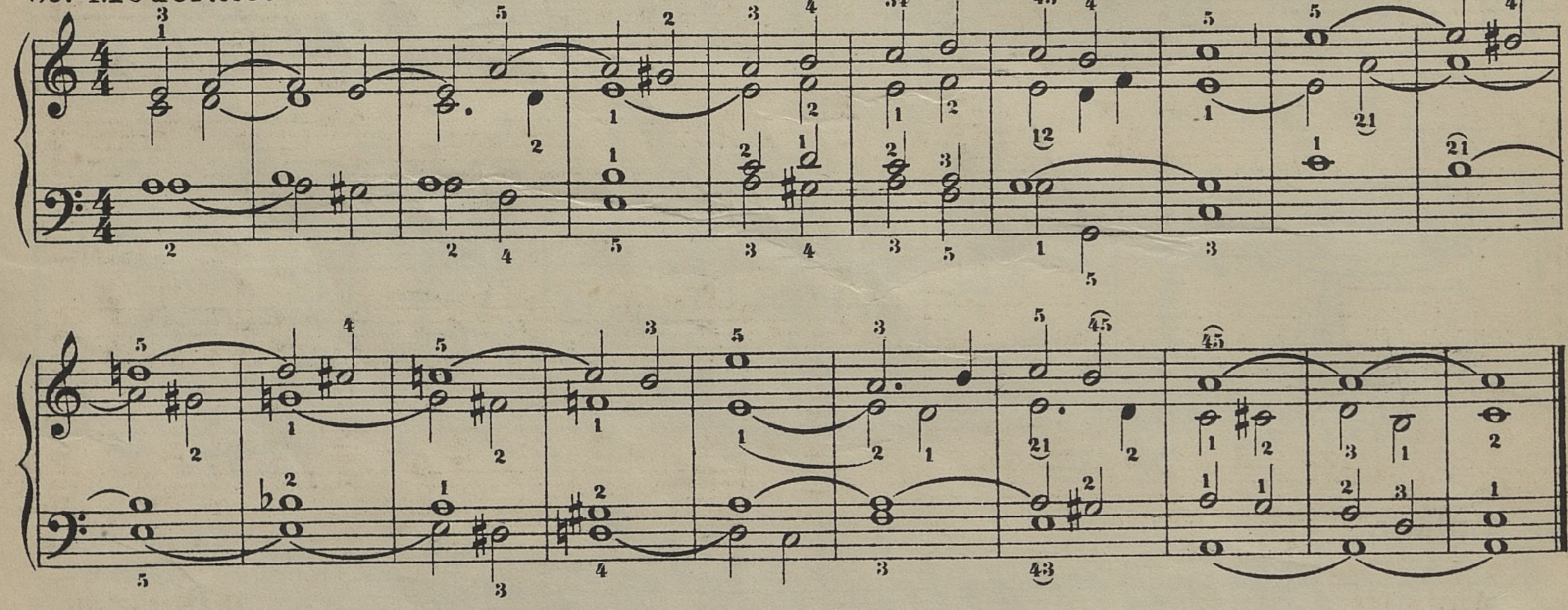

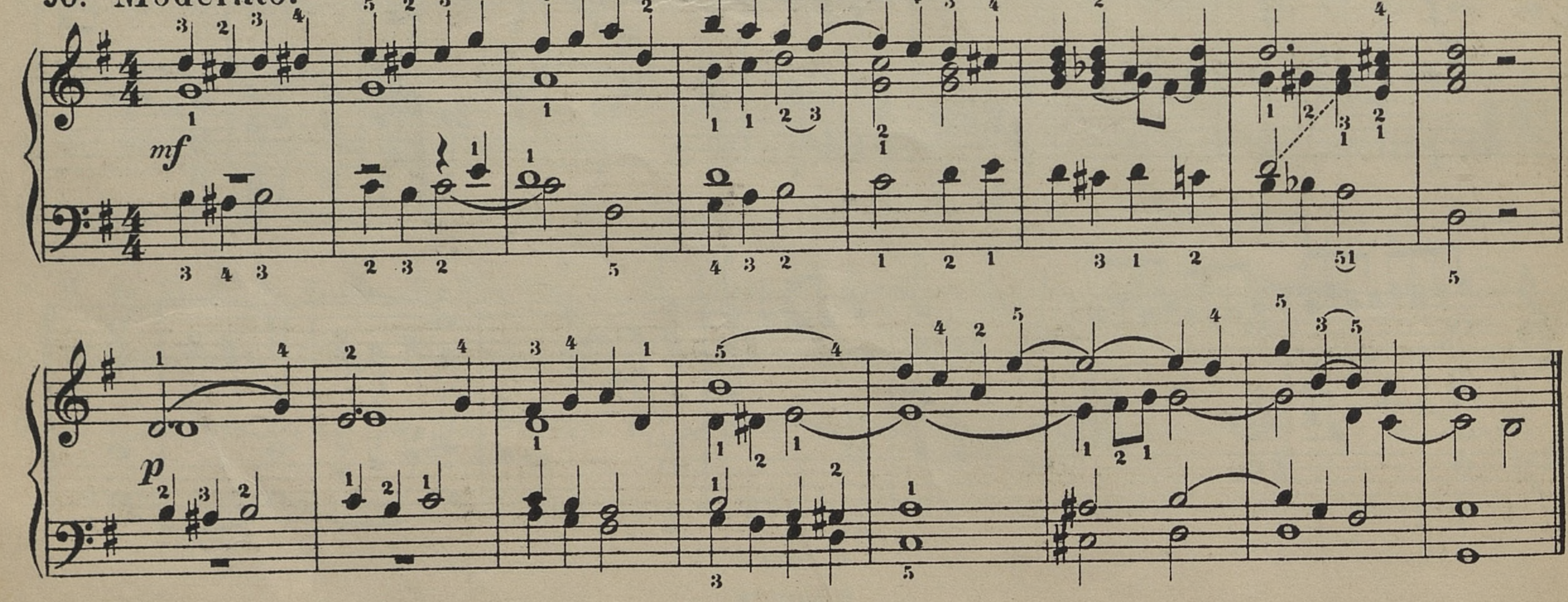
88. Andante. W. Kruziński.

89. Moderato. Ch. H. Rinck.

90. Moderato. W. Kruziński.

91. **Andante.** W. Kruziński.

92. H. Makowski.

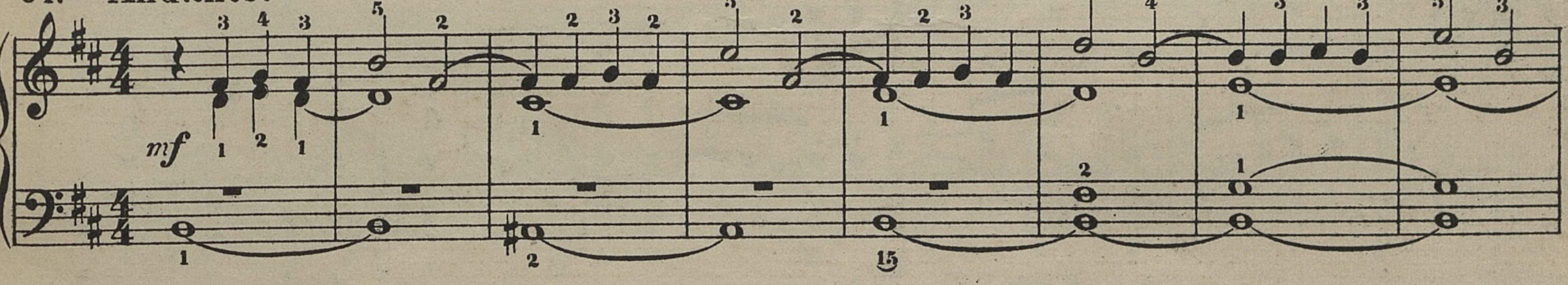

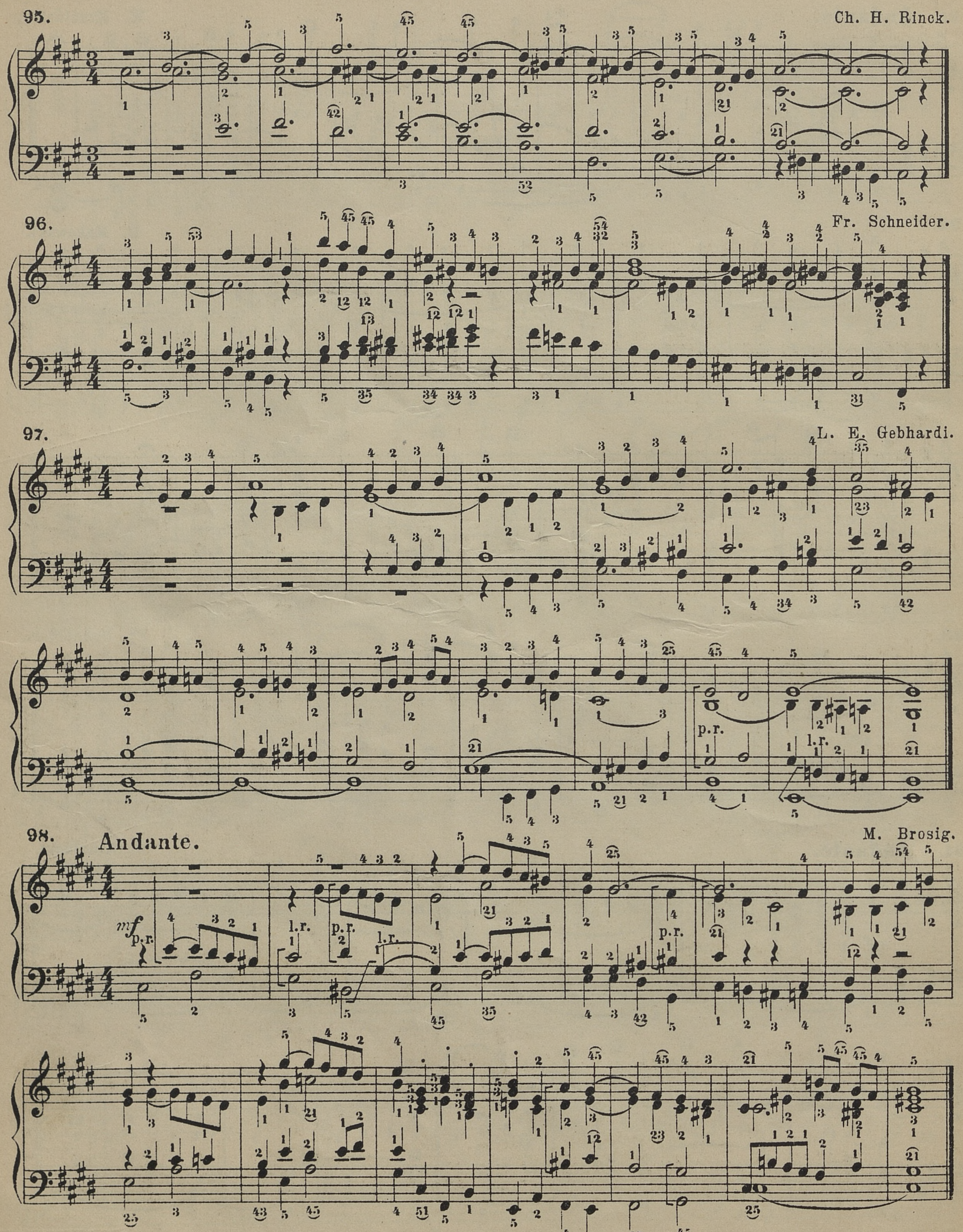
93. Fr. Schneider.

94. **Andante.** W. Kruziński.

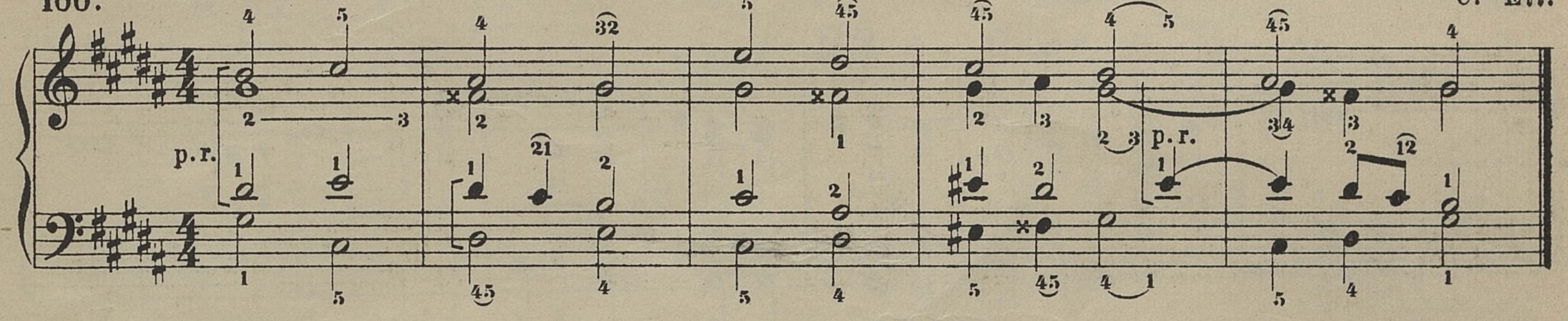

95.
Ch. H. Rinck.
96.
Fr. Schneider.
97.
L. E. Gebhardi.
p.r.
l.r.
98.
Andante.
M. Brosig.
mf
p.r.
l.r.

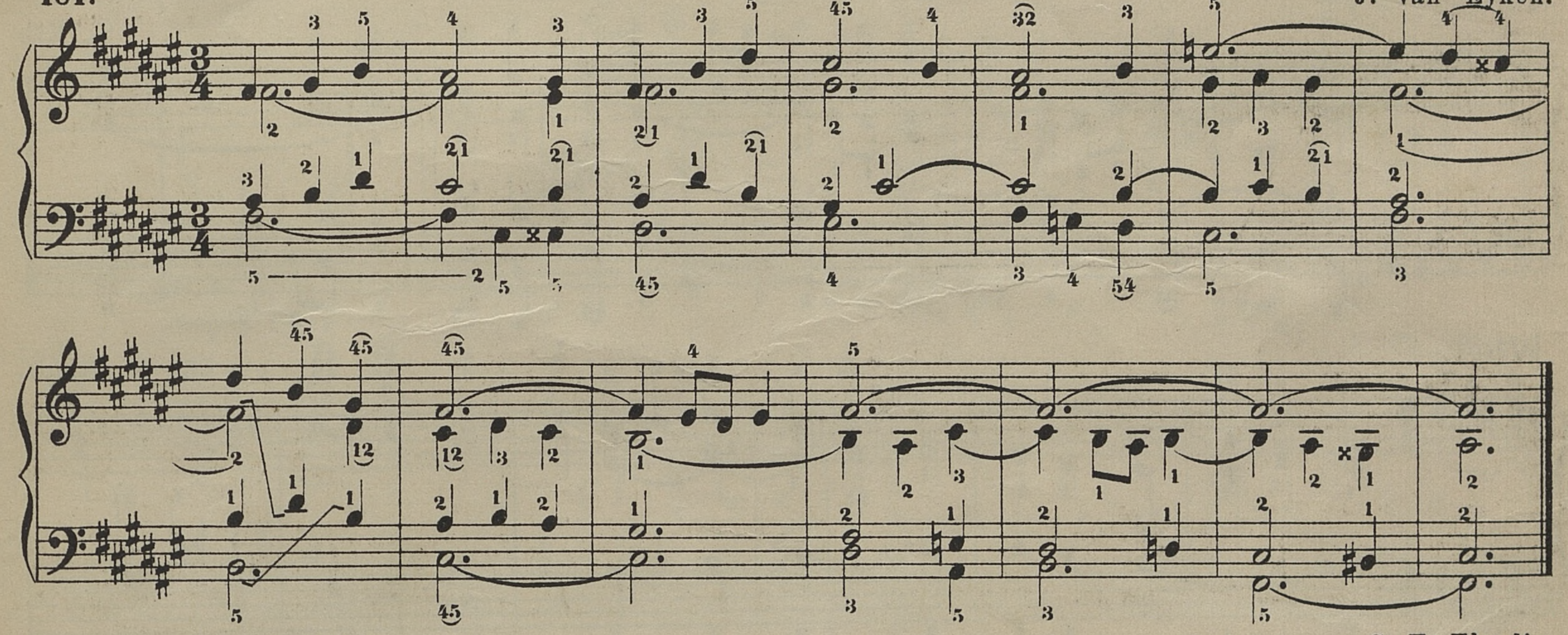
99. C. Ett.

100. C. Ett.

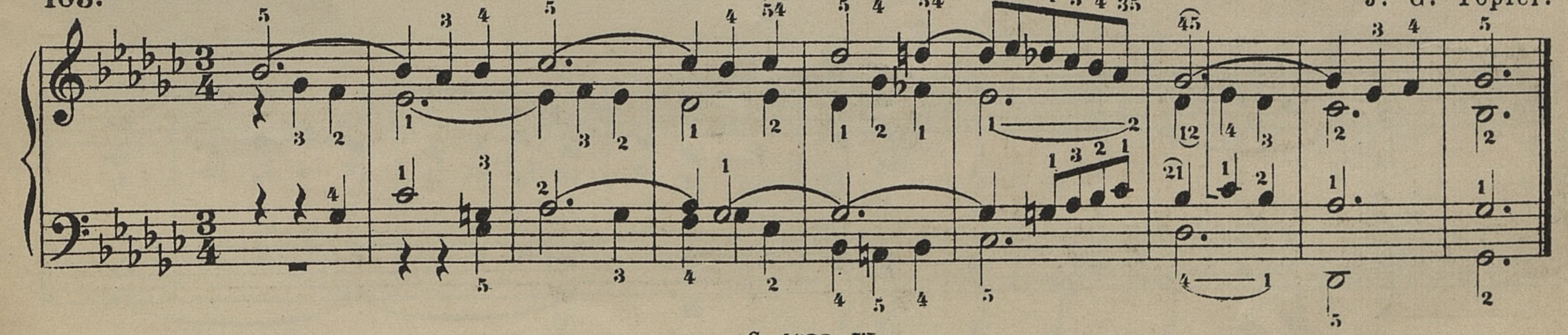
101. J. van Eyken.

102. Con moto. Mocne głosy. G. E. Eberlin.

103. J. G. Töpfer.

104. C. Ett.

105. L. Pearsall.

106. C. Ett.

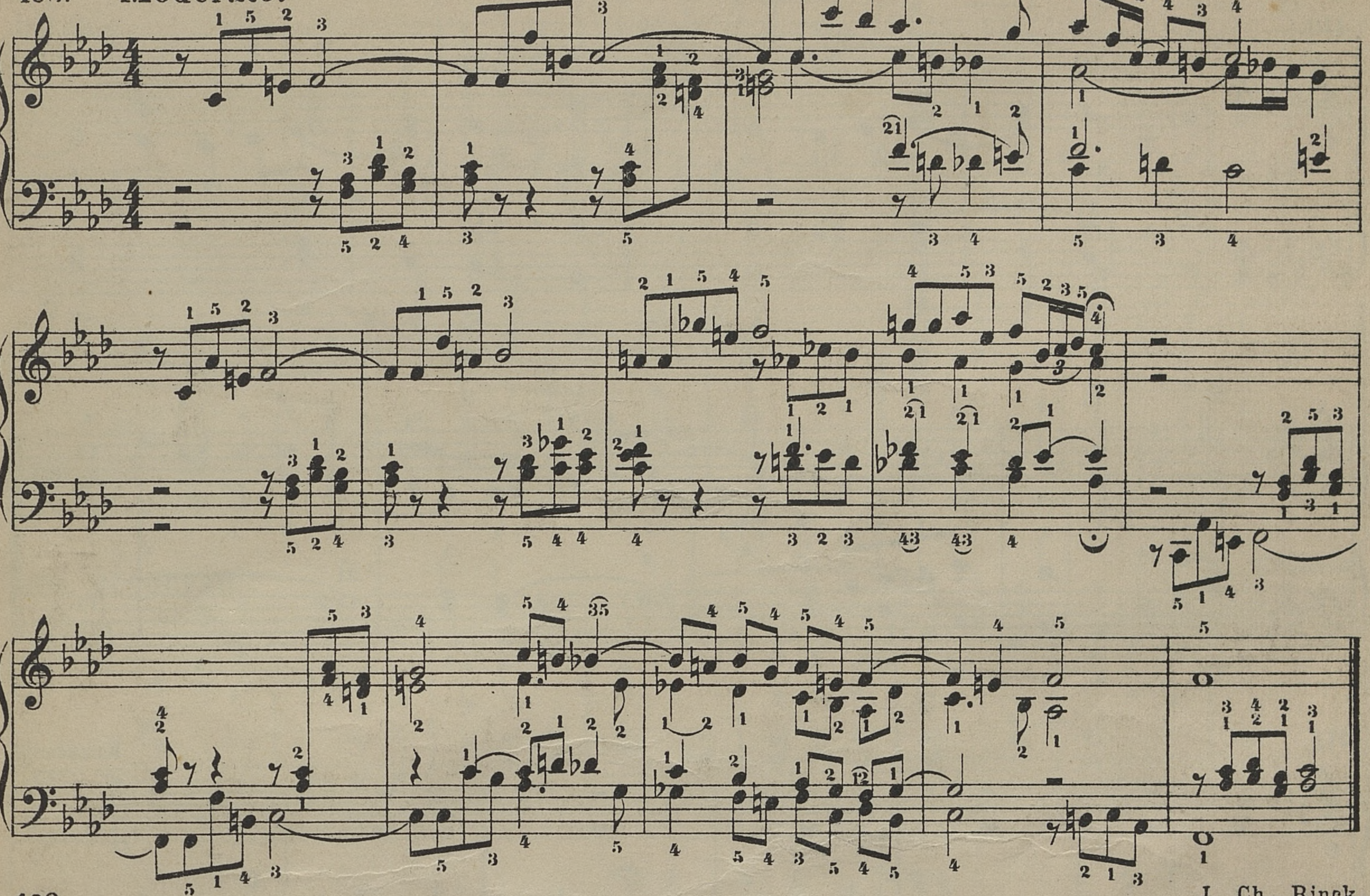

107. Ch. H. Rinck.

108. **Moderato.**

W. Kruziński.

109.

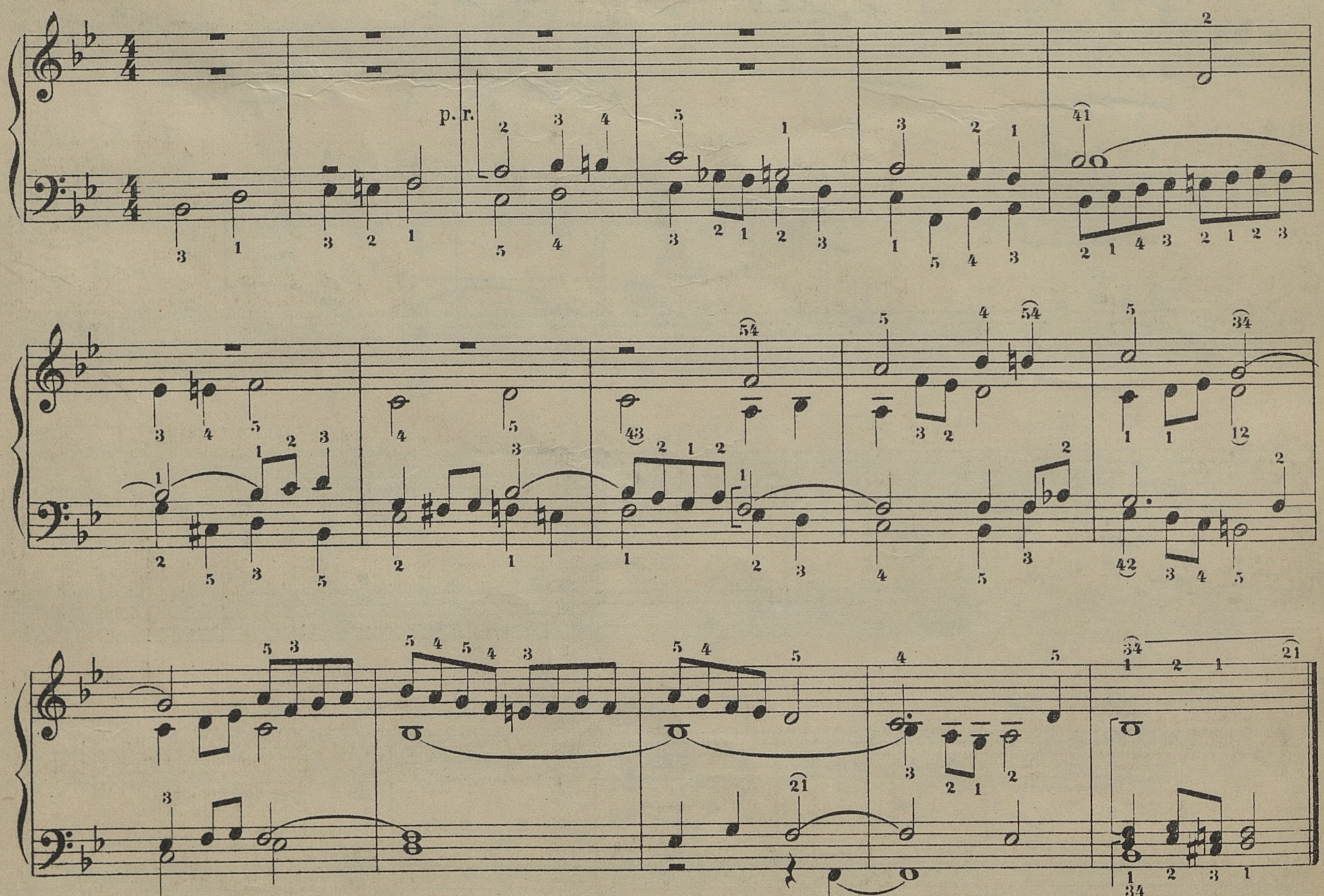
J. Ch. Rinck.

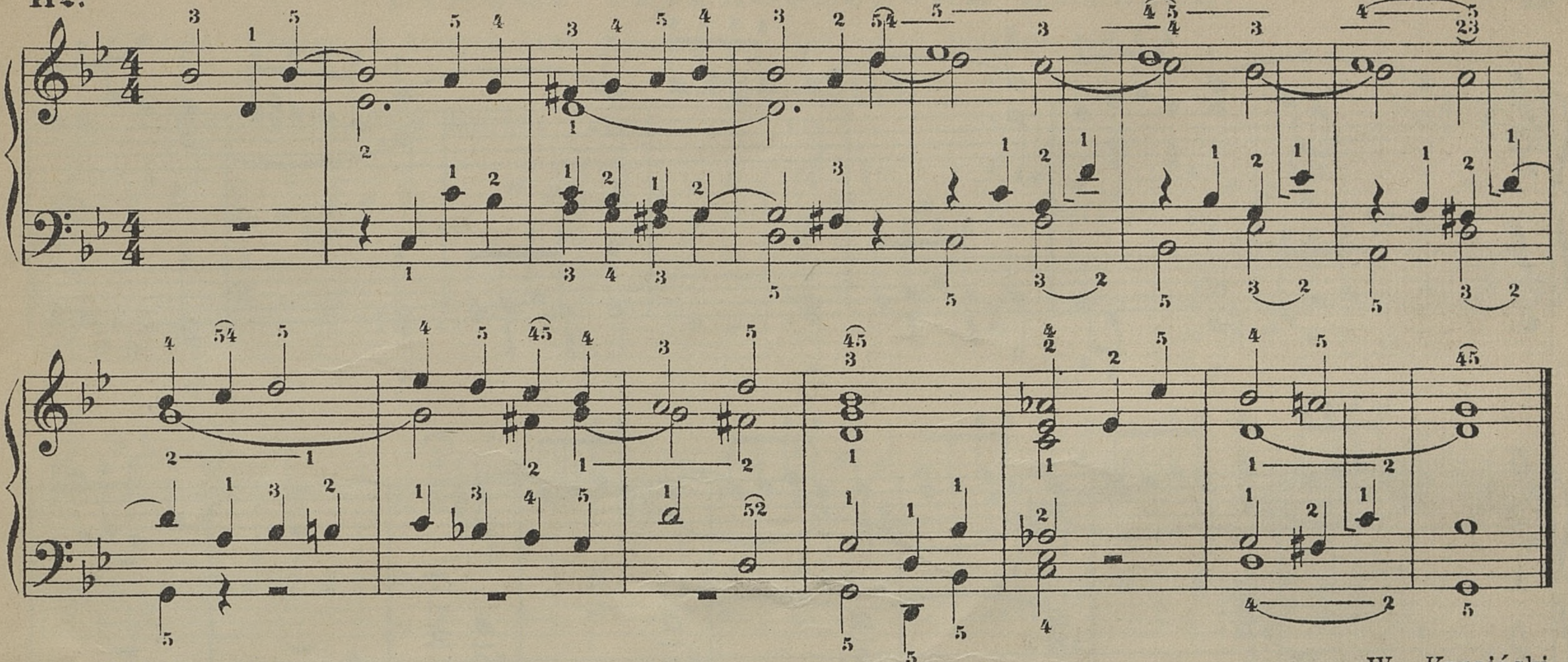
110. C. Ett.

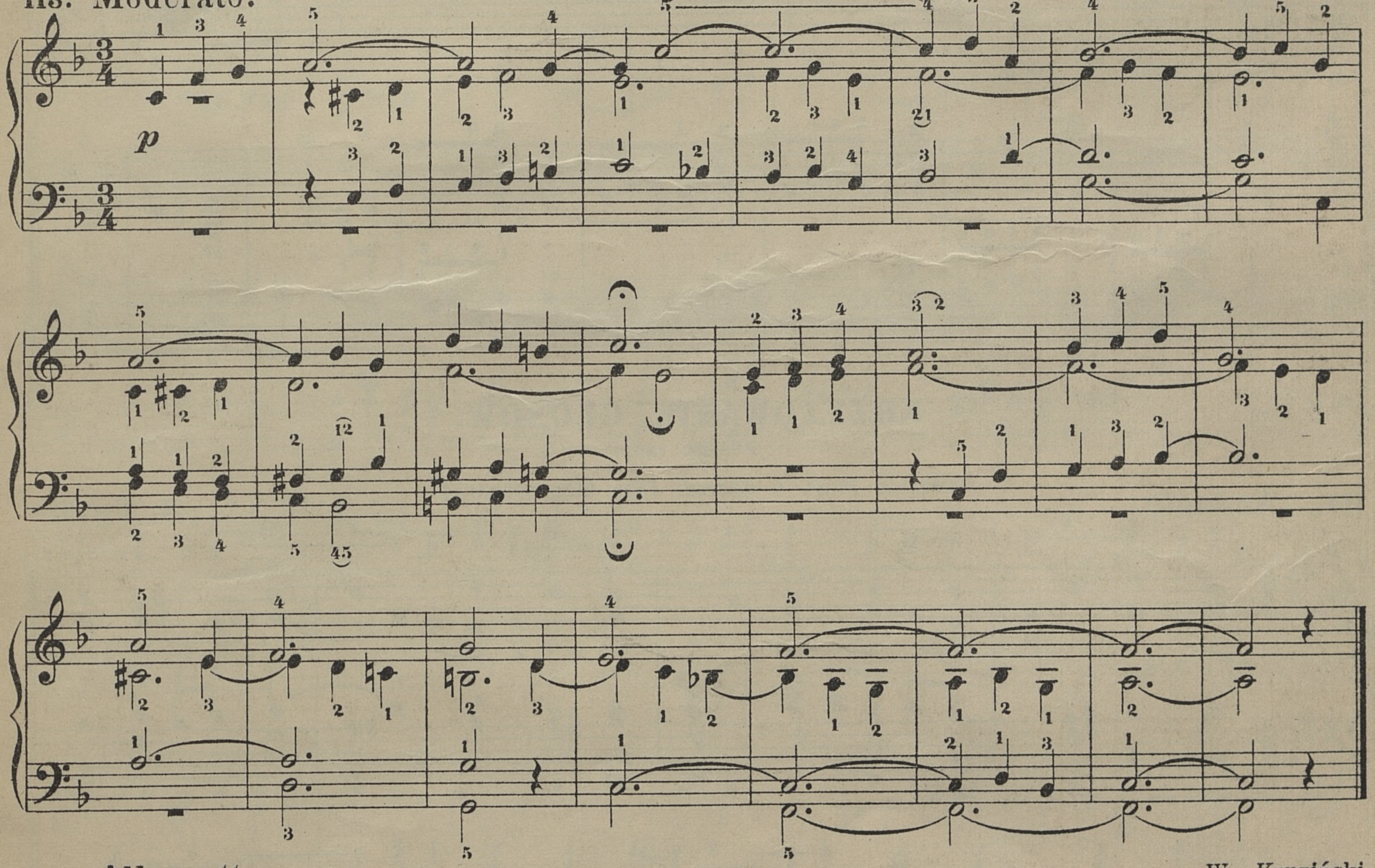
111. W. Kruziński.

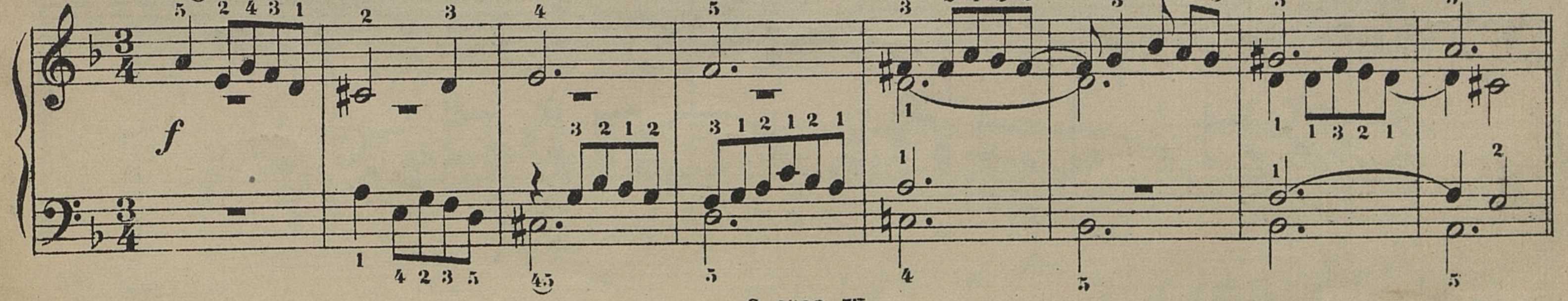
112. J. Ch. Rinck.

113. Moderato. W. Kruziński.

114. Allegretto. W. Kruziński.

KRZYŻOWANIE GŁOSÓW.

PSALM 136.

Chwalcie Pana z dobroci Jego nieprzebranej.

115. **Andante.** M. Gomółka.

Z „Muzyki kościelnej" Ks. Dr. J. Surzyńskiego.

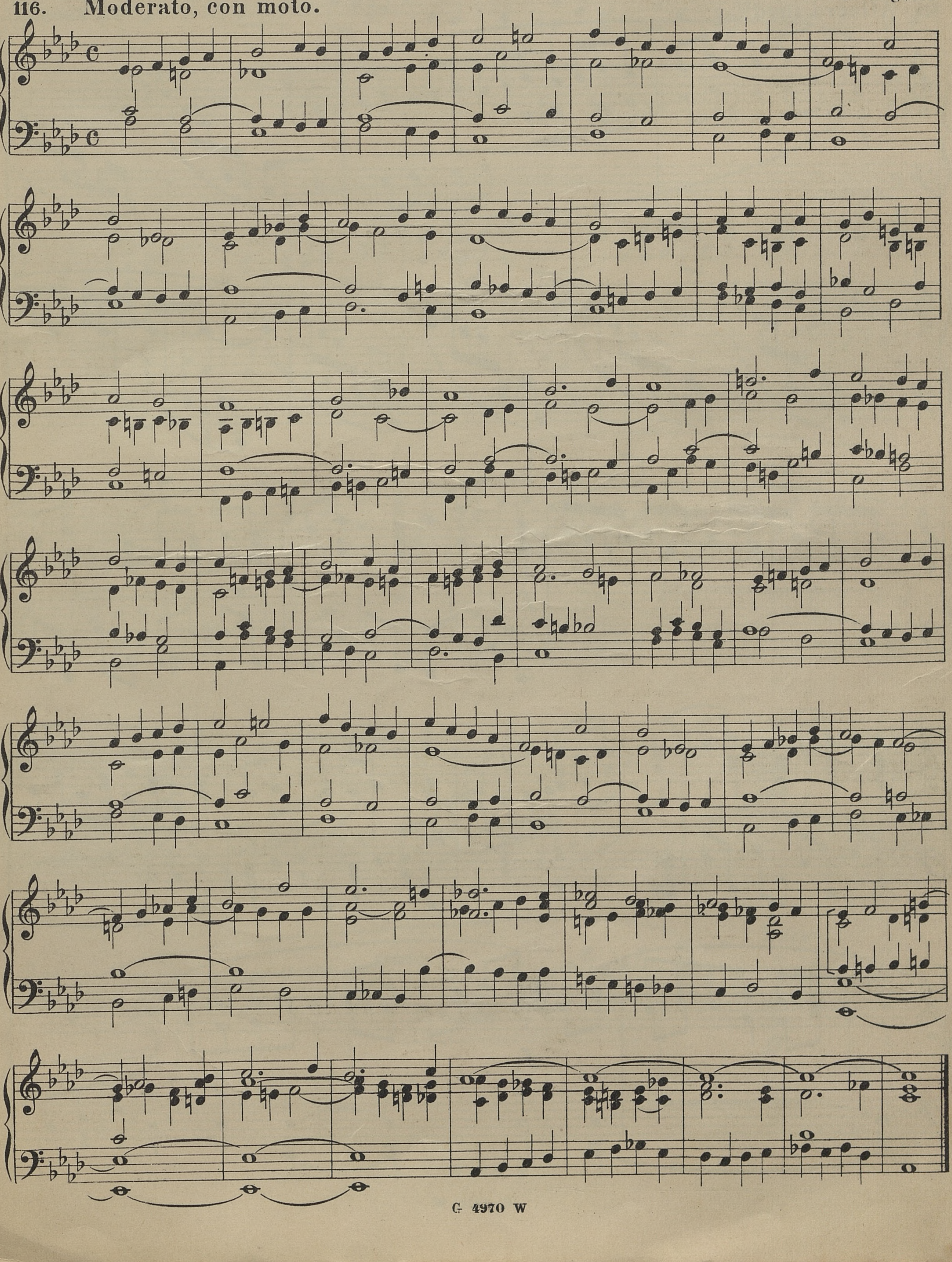
UTWORY CZTEROGŁOSOWE DŁUŻSZE.

UWAGA. Utwory, w których brak palcowania, niech uczeń opalcuje sam.

PRELUDIUM.

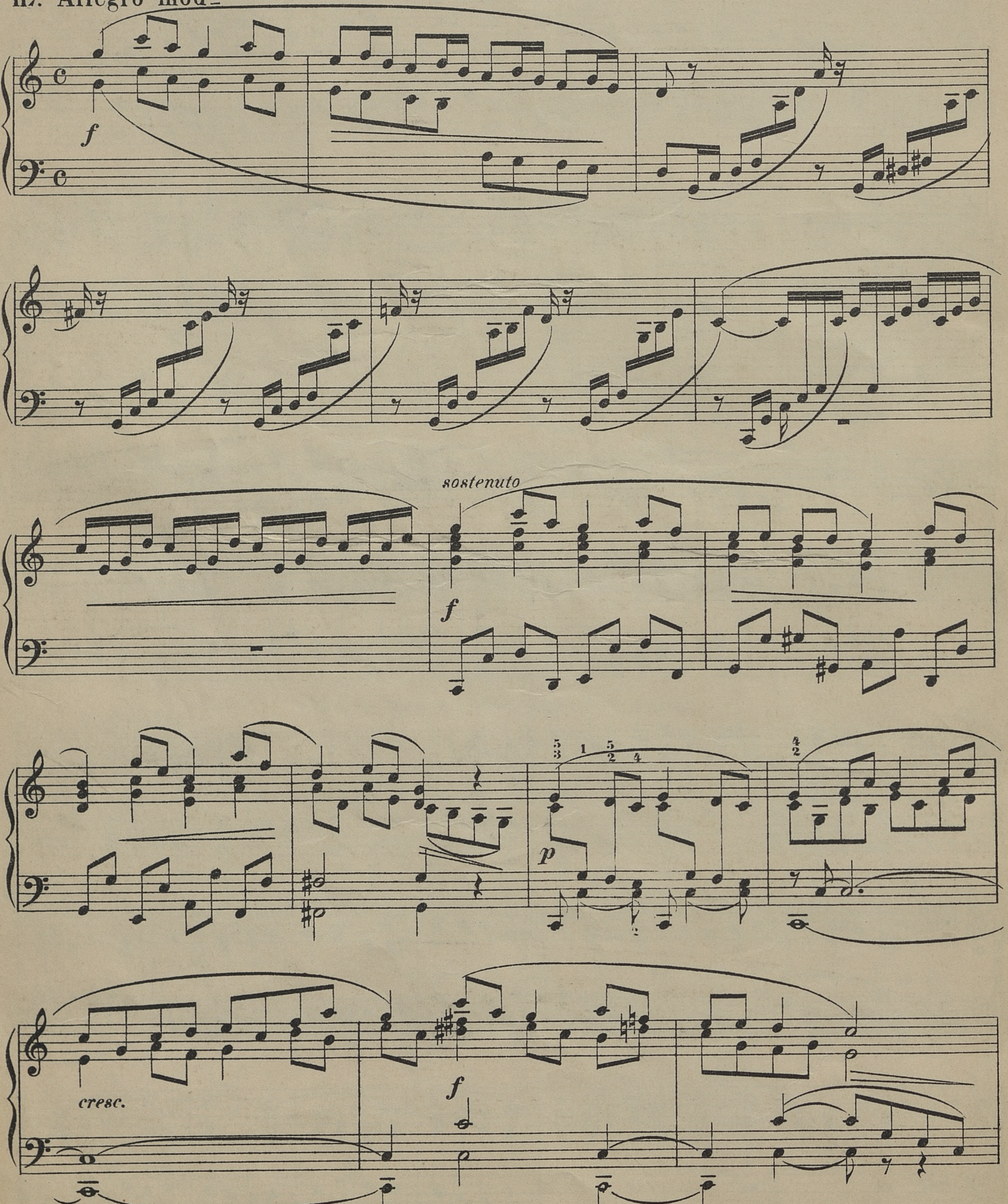
G. Roguski.

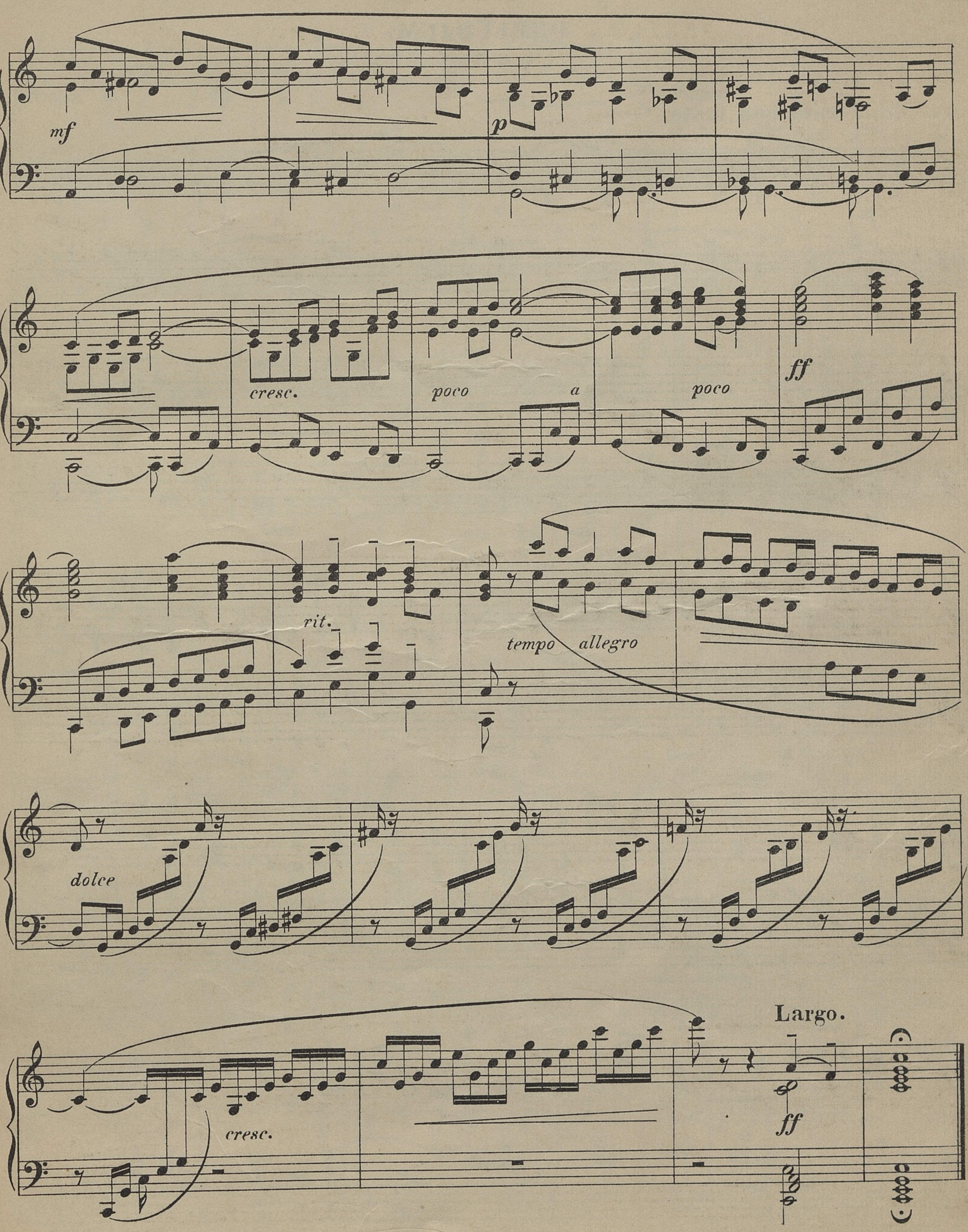
116. Moderato, con moto.

PRELUDIUM NA TEMAT KOLĘDY.

117. Allegro mod^to^ P. Maszyński.

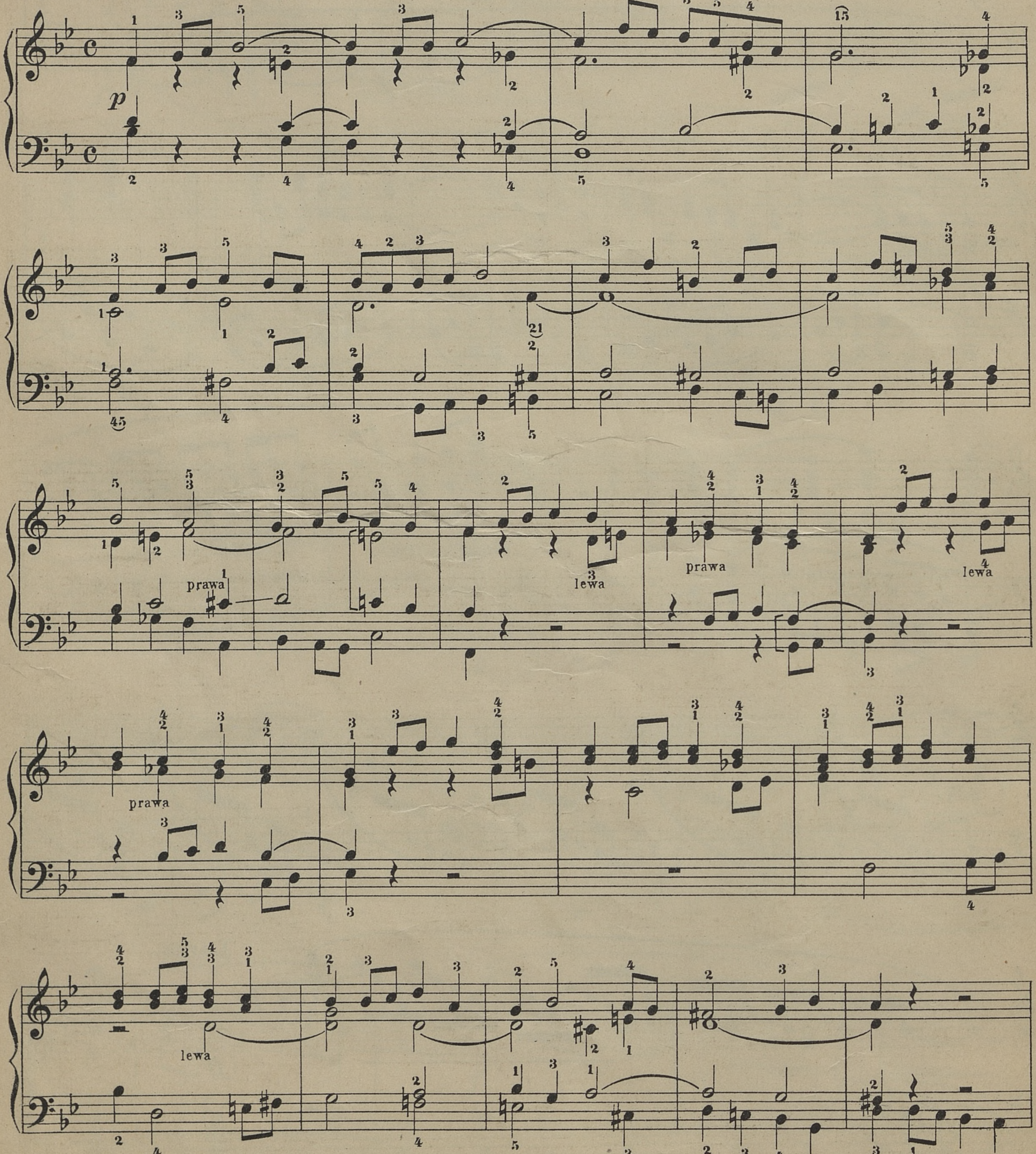

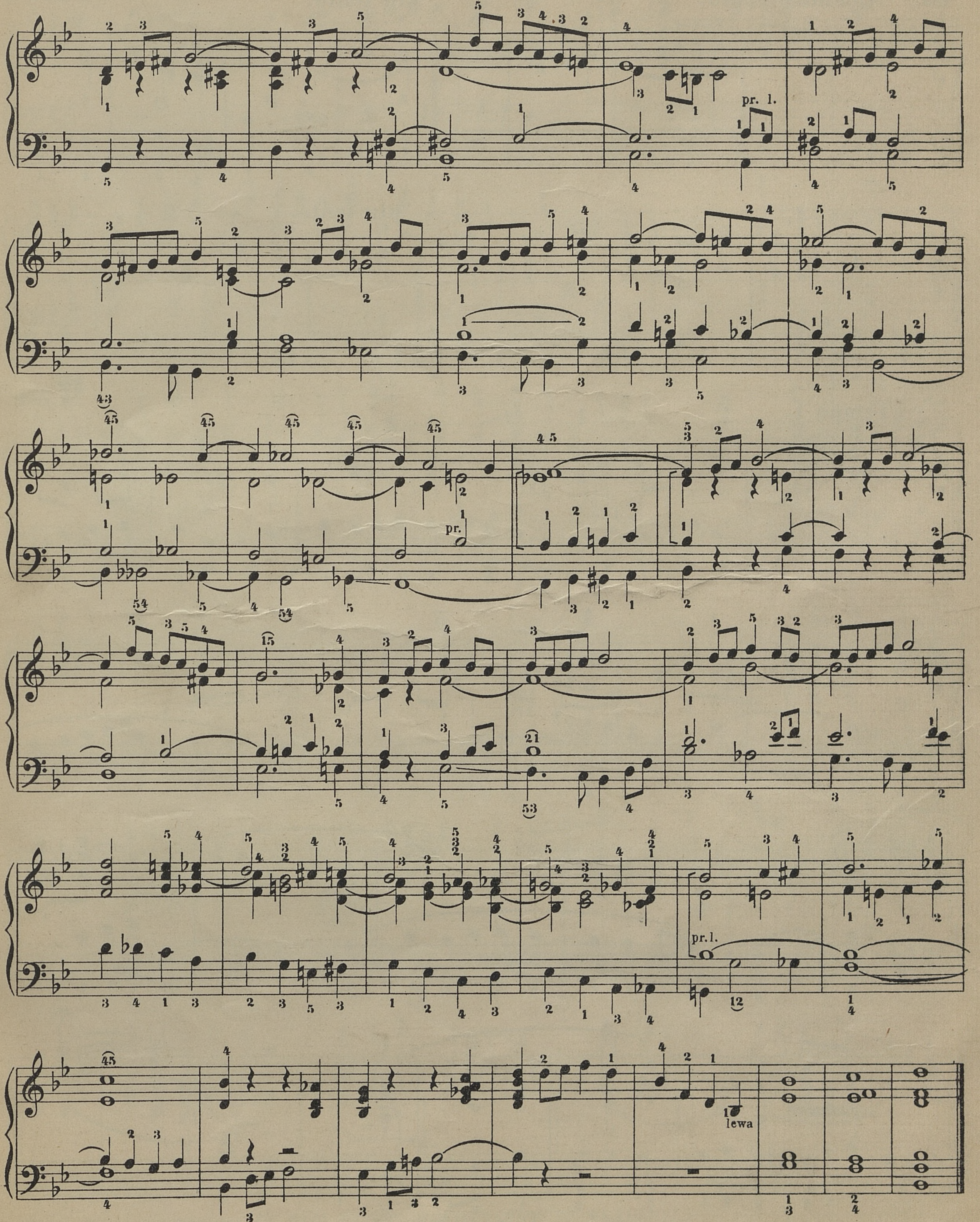

mf
p
cresc.
poco
a
poco
ff
rit.
tempo allegro
dolce
cresc.
Largo.
ff

PRELUDJUM.

G. Roguski.

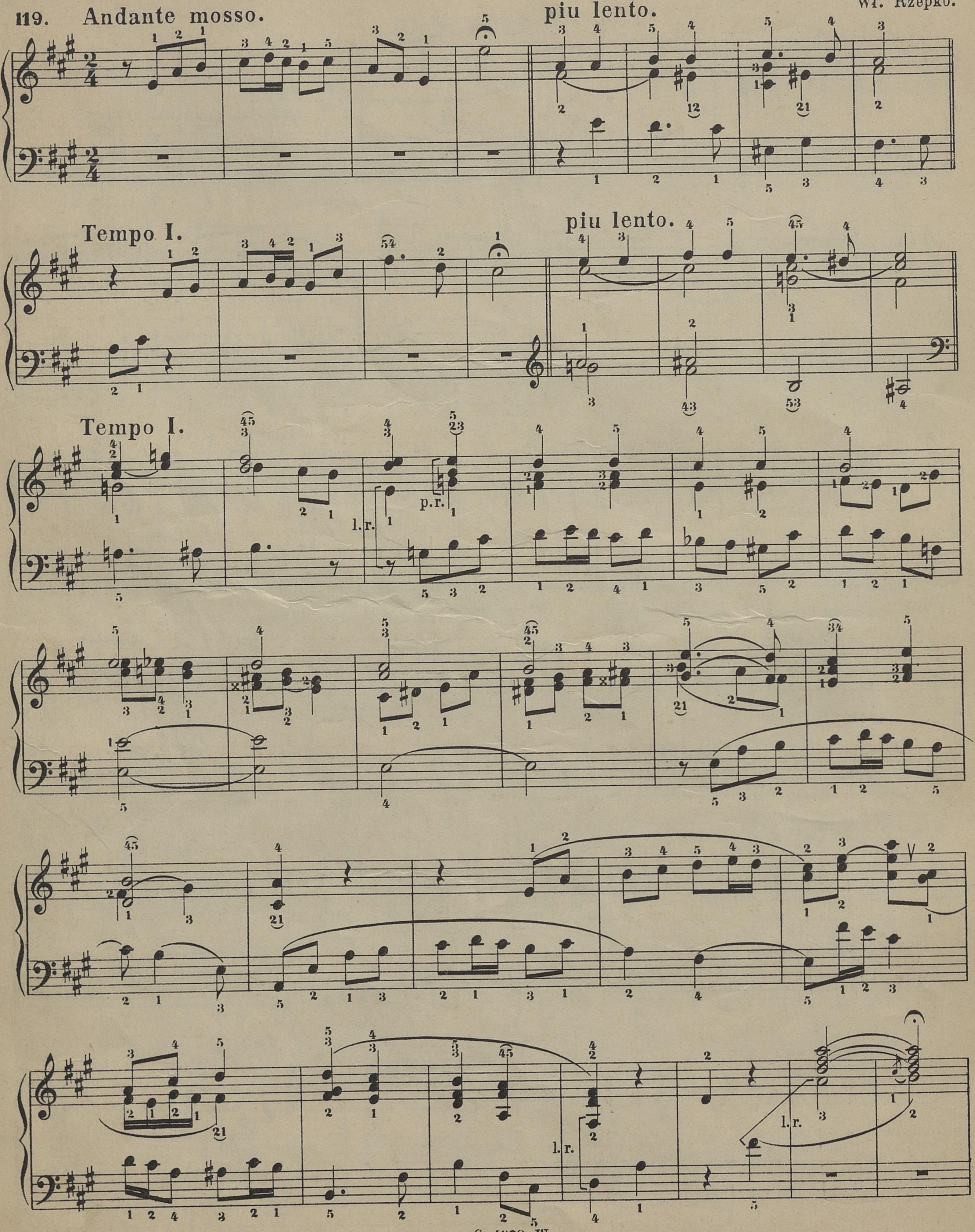
118. Moderato con moto.

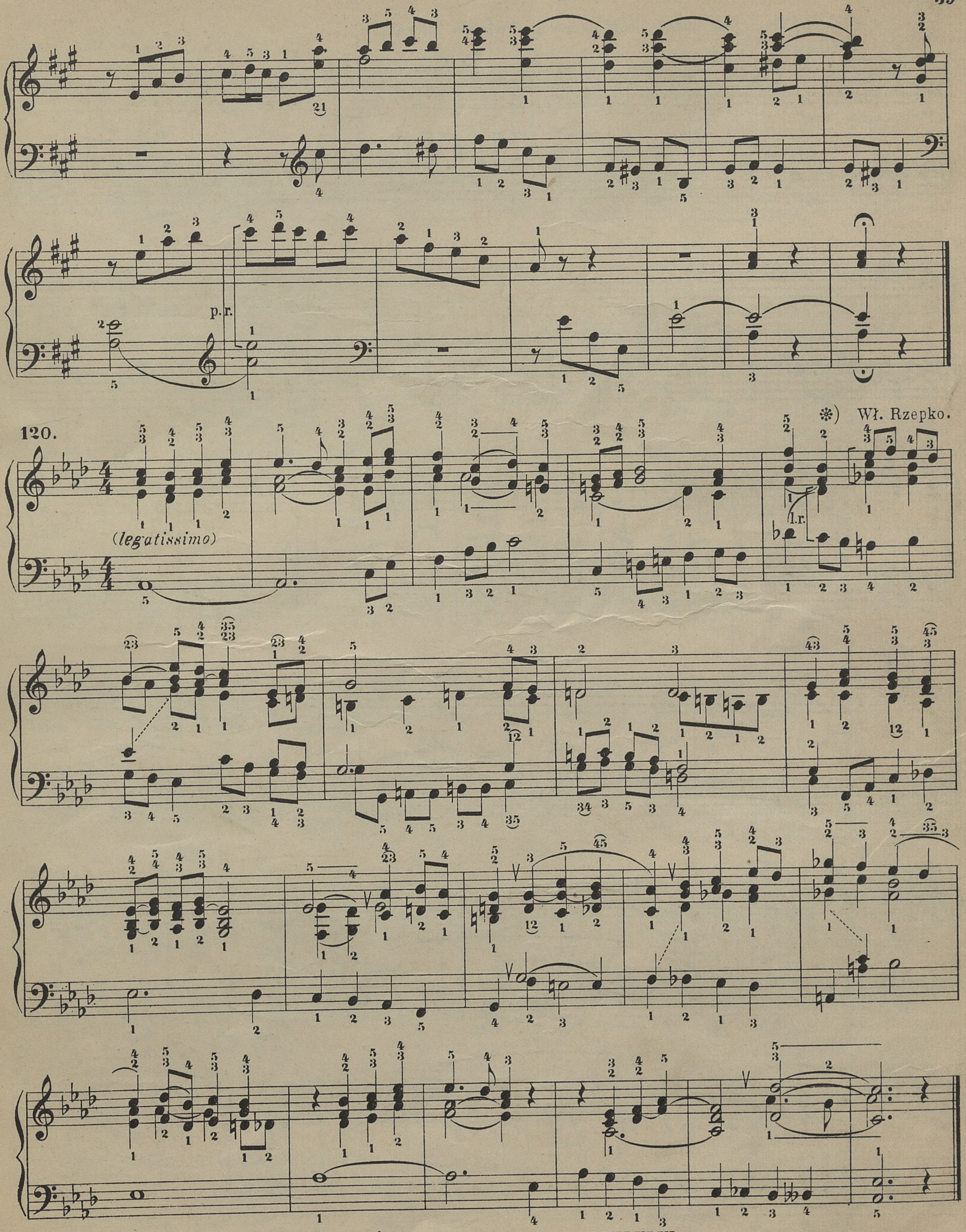

pr. 1.
pr.
pr. l.
lewa

119. Andante mosso.

Wł. Rzepko.

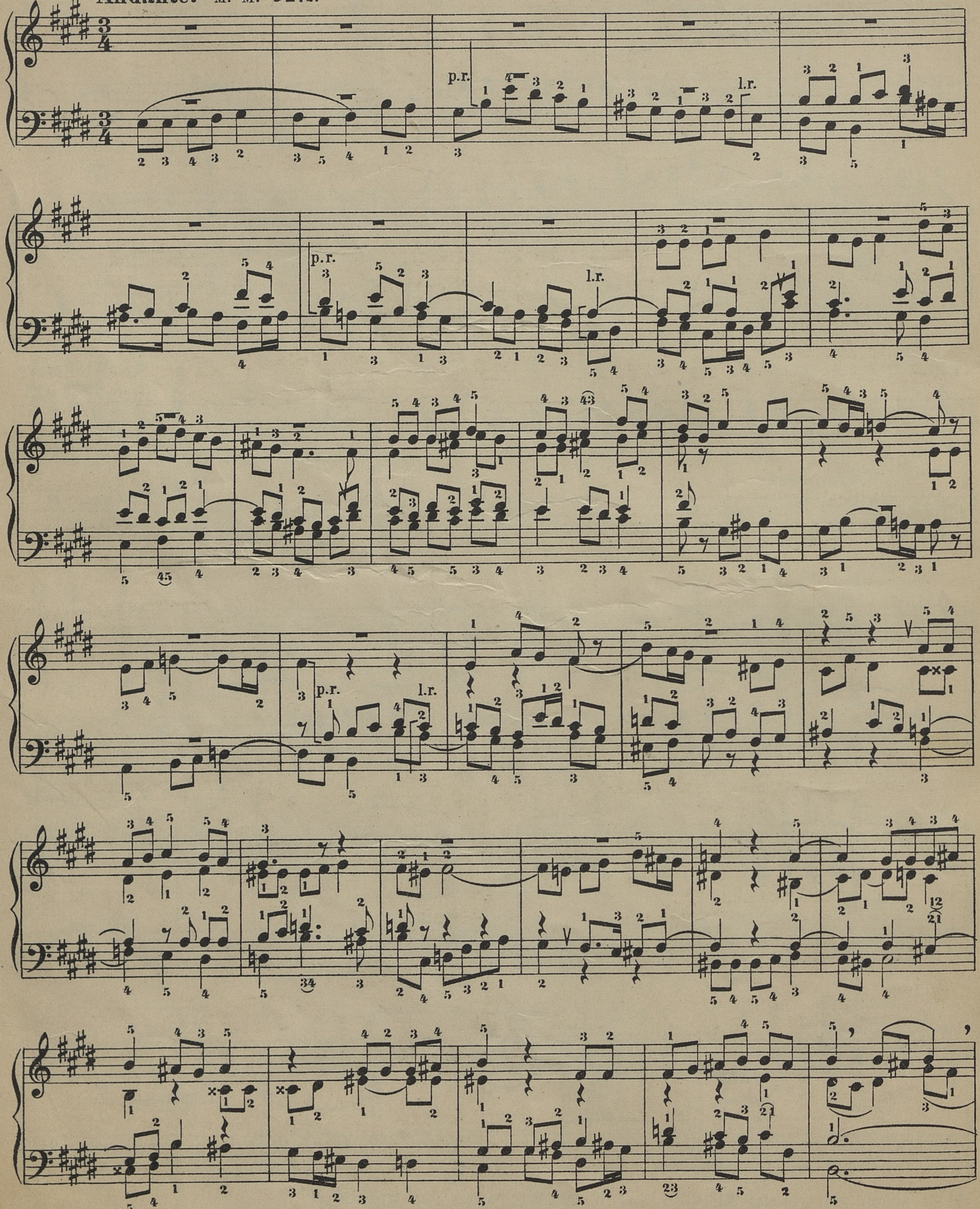

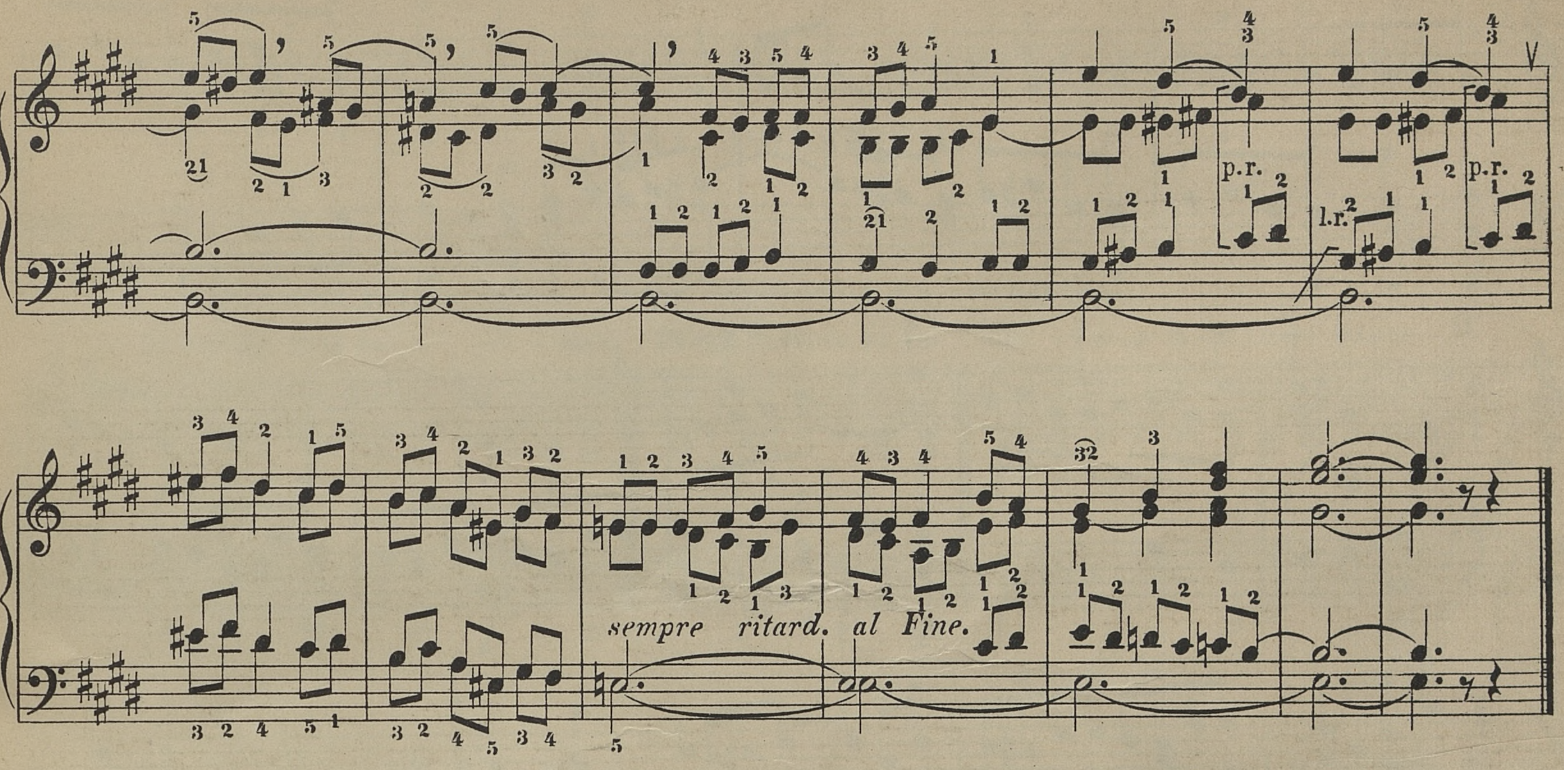

※) Ze zbioru pod tytułem: KU CZCI NAJŚW. MARYI PANNY VI PRELUDYI.

121. FUGHETTA (na temat pieśni ludowej „Gwiazdo śliczna") Wł. Rzepko.

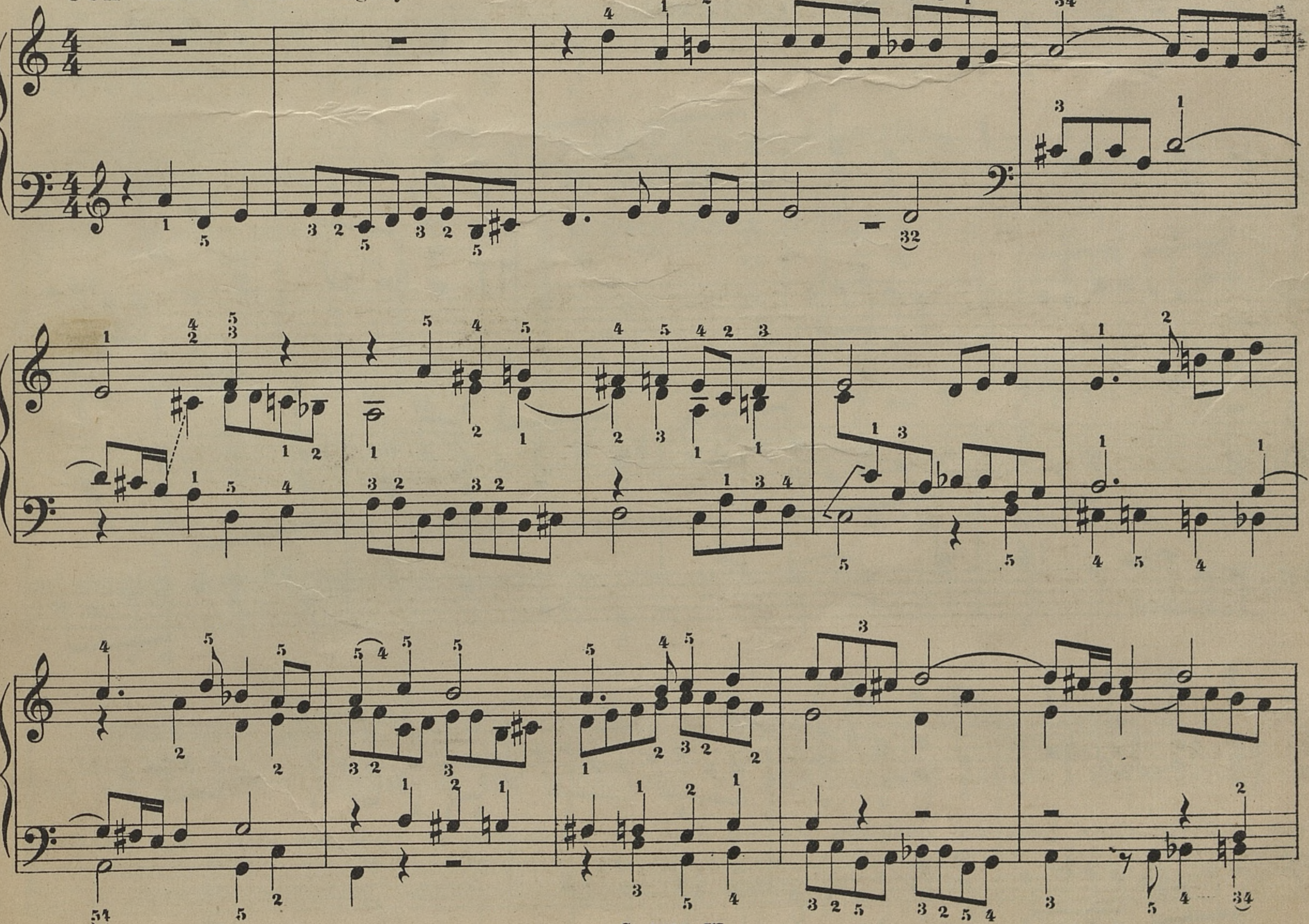
Andante. M. M. 𝅗𝅥=72.

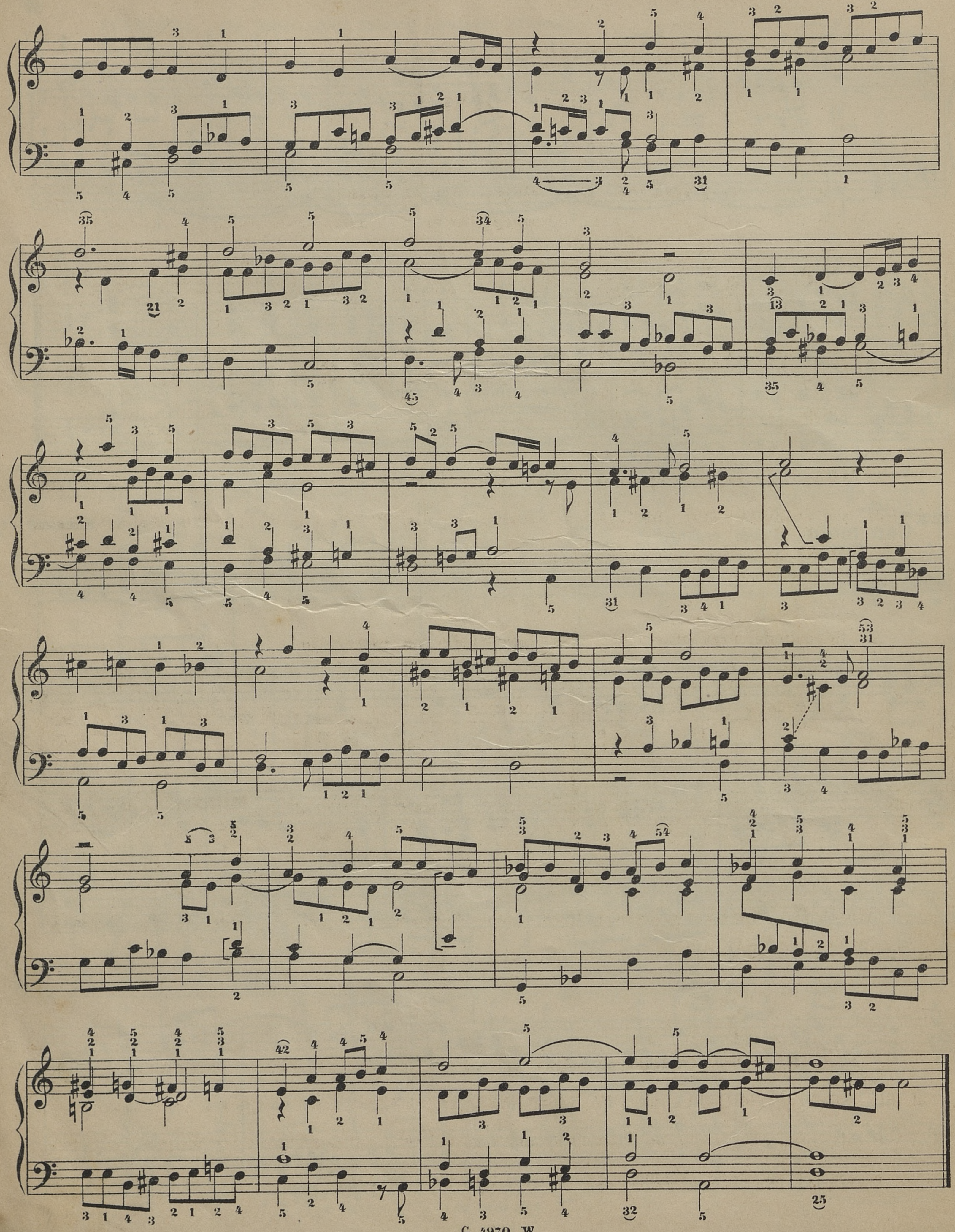

122. FUGA. G. Kuhnau

Con moto. Pełne organy.

ODPOWIEDZI W CZASIE MSZY ŚWIĘTEJ PODŁUG MELODYI POLSKICH.

123.

A. Odpowiedzi przy oracjach. B. Odpowiedzi na ewangelję.

UWAGA I. Powyższe odpowiedzi transponować do następujących tonacyi: **Es, E, F, Fis, G, As;** odpowiedź zaś „GLORIA TIBI, DOMINE" do tonacyi: **c, cis, d, dis, e, f.** Wielkie litery oznaczają tonacje majorowe; małe litery oznaczają tonacje minorowe.

A. Odpowiedzi przy oracjach. B. Odpowiedzi na ewangelję.

UWAGA II. Powyższe odpowiedzi transponować do tonacyi: **B, H, C, Des, D, Es;** odpowiedź zaś „GLORIA TIBI, DOMINE" do tonacyi: **g, gis, a, b, h, c.**

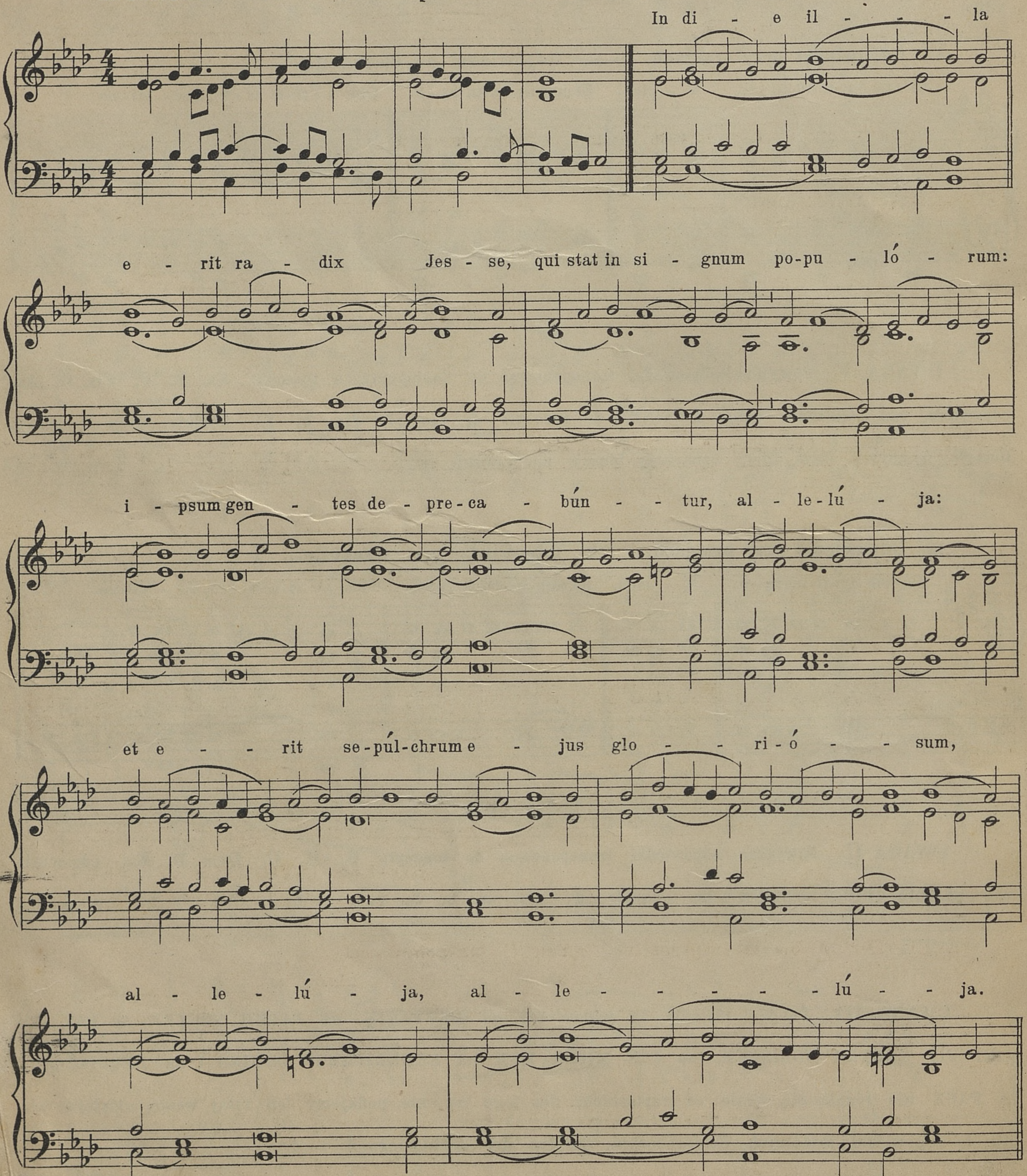
UWAGA III. Polskie melodje do odpowiedzi na PREFACJĘ, na PATER NOSTER, na PAX DOMINI SIT SEMPER VOBISCUM, na ITE MISSA EST, na BENEDICAMUS DOMINO i na REQUIESCANT IN PACE nie różnią się wcale od rzymskich; dla tego też nie podajemy ich tutaj wcale, odsyłając ucznia do odpowiedzi mszalnych Schildknechta, księdza dr. Kowalskiego i t. d.

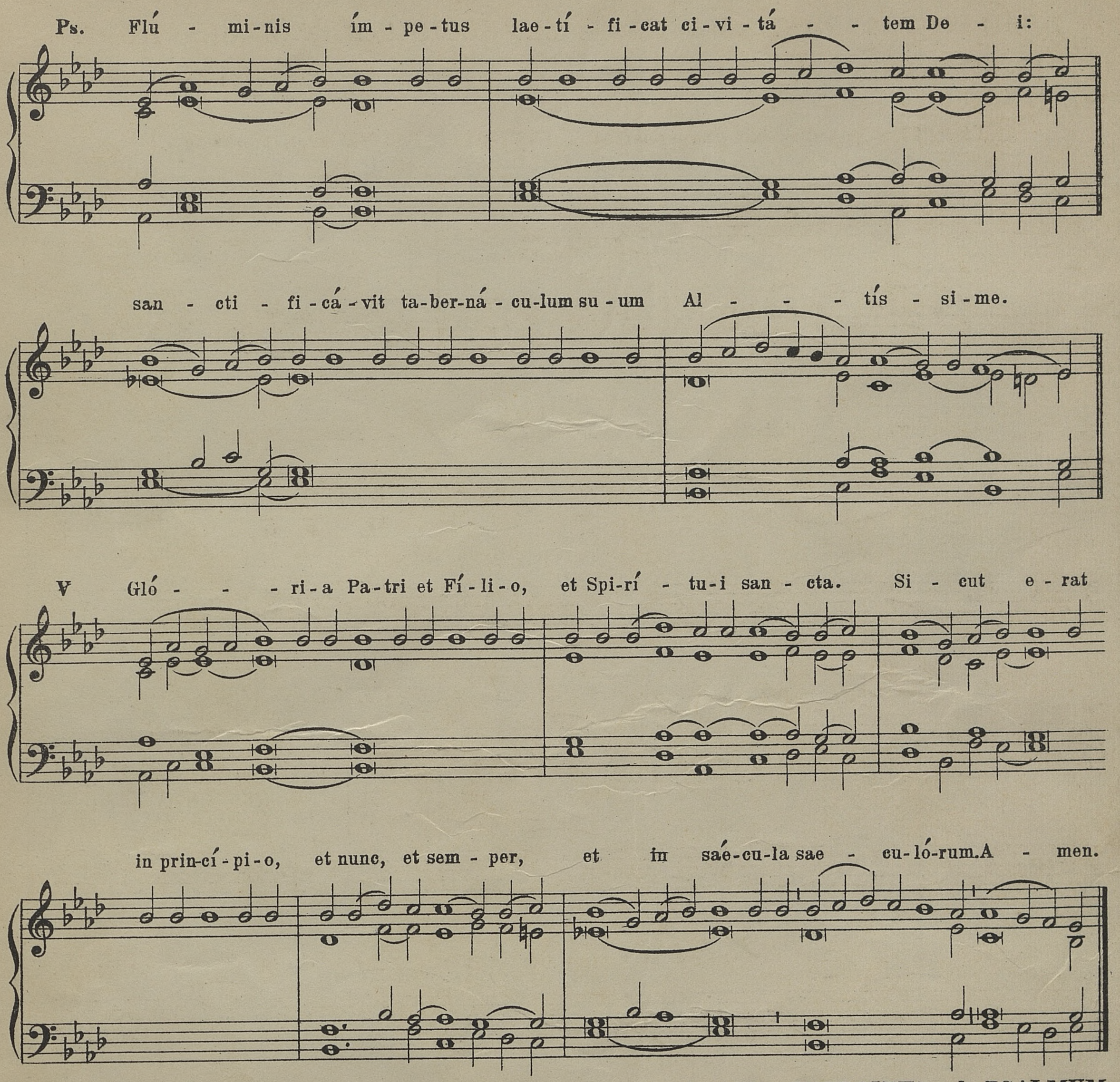
DOMINICA II POST PASCHA. S. SEPULCHRI D. N. JESU CHRISTI.

(NIEDZIELA II PO WIELKIEJ NOCY. ŚWIĘTO GROBU P. N. JEZUSA CHRYSTUSA.)

124.

INTROITUS. Modus VII transpositus. INTROIT. Ton VII transponowany.

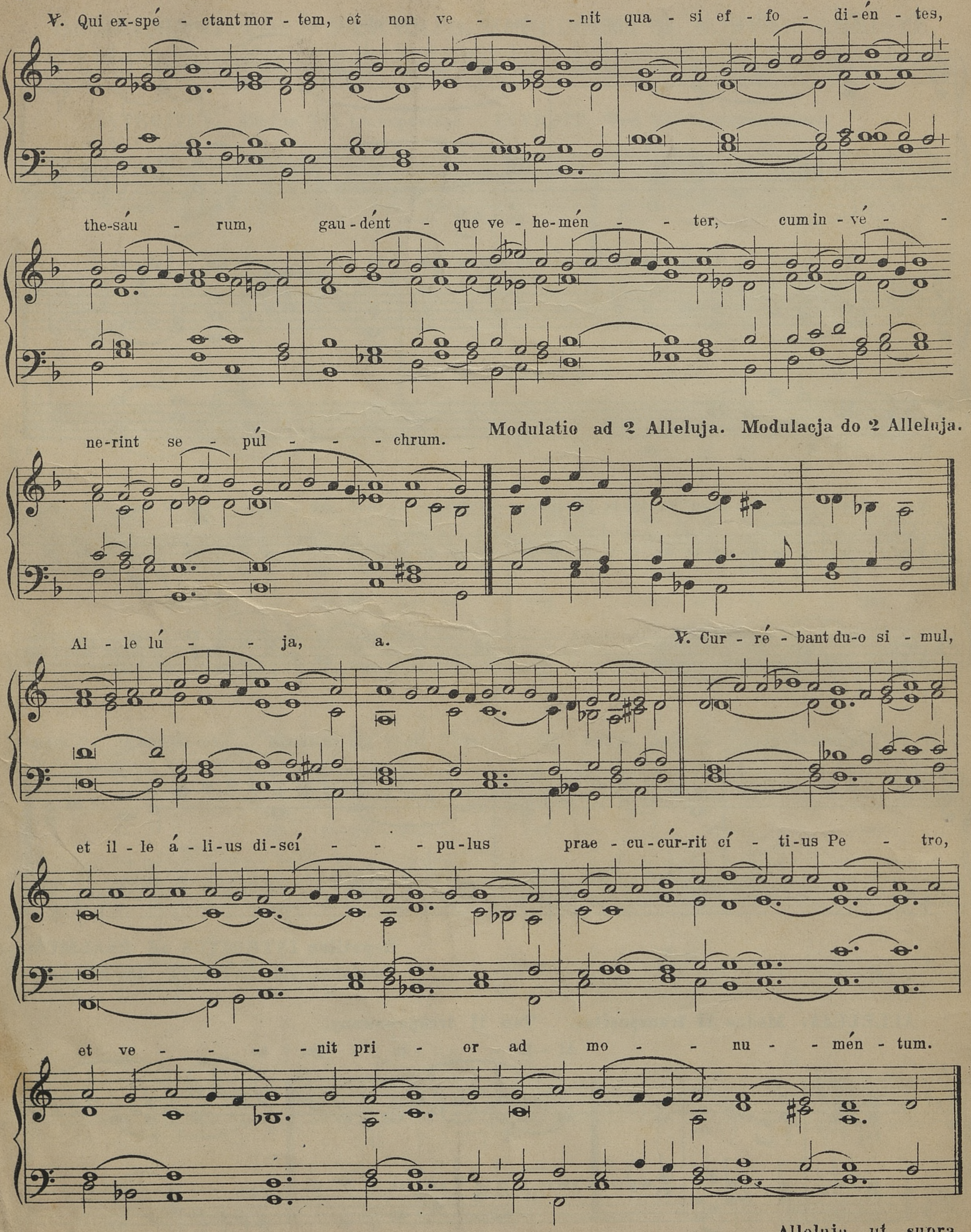

Repetitur INTROITUS ad PSALMUM.
Powtarza się INTROIT do PSALMU.

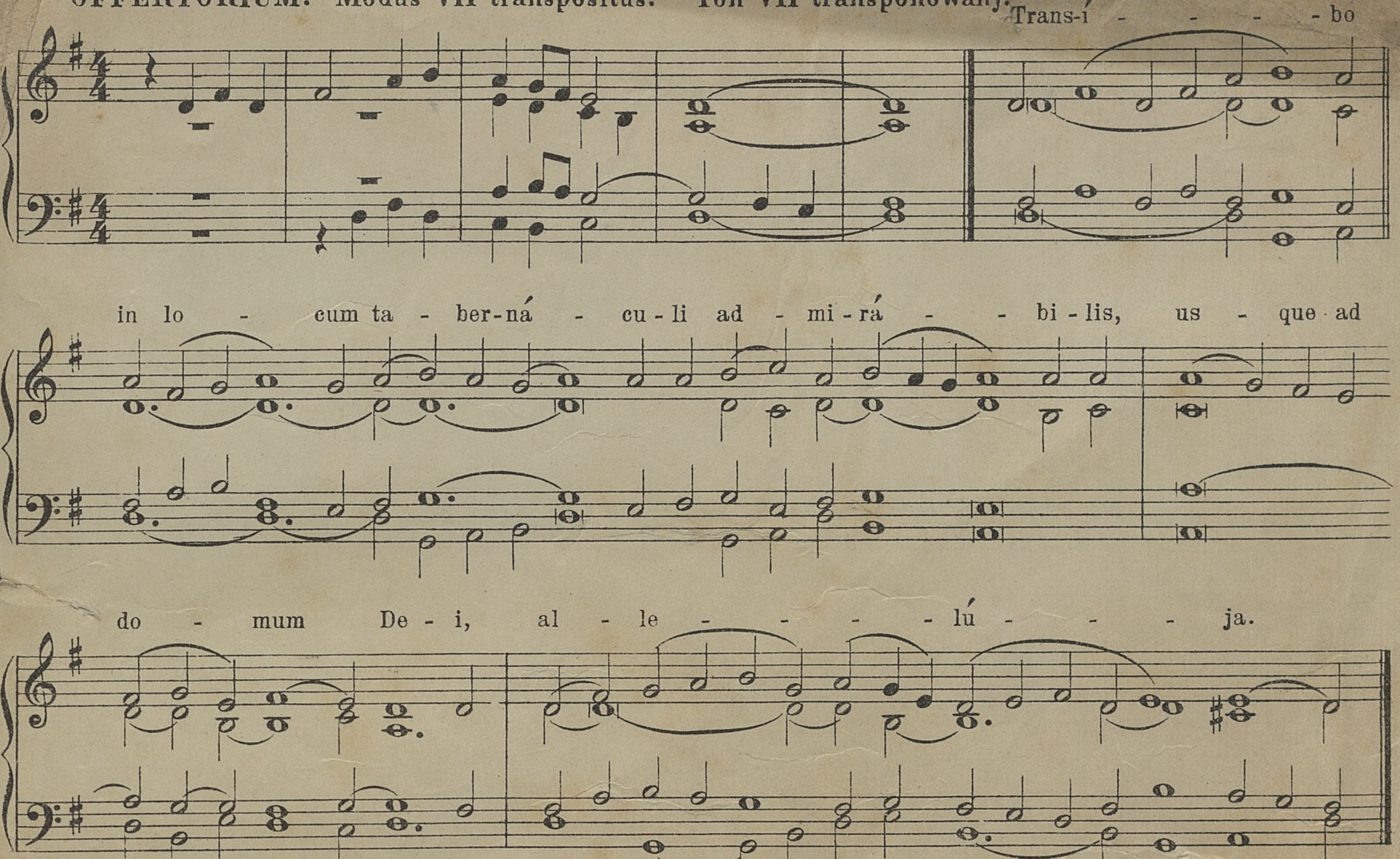
ALLELUJA. Modus II transpositus. Ton II trasponowany.

Alleluja, ut supra.
Alleluja, jak wyżej.

OFFERTORIUM. Modus VII transpositus. Ton VII transponowany.

COMMUNIO. Modus V transpositus. Ton V transponowany.

Finis. - Koniec.